

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**Кучер Галина Михайлівна, Кравченко Оксана
Олексіївна**

**ГЕНДЕРНИЙ ПАСПОРТ
МІСТА УМАНІ**

Навчально-методичний довідник

Умань
2021

УДК 316.346.2(477.46)(03)
К95

Рецензенти:

Расказова О. І., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Кулик М. О., голова Міжнародного благодійного фонду «Небайдужі», експертка з гендерних питань та гендерно-орієнтованого бюджетування;

Кочубей Т. Д., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до видання вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 26 жовтня 2021 року)*

Кучер Г. М.

К95 Гендерний паспорт міста Умані : навч.-метод. довідник / Кучер Галина Михайлівна, Кравченко Оксана Олексіївна ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2021. – 180 с.

Навчально-методичний довідник «Гендерний паспорт міста Умані» підготовлений у рамках проєкту «Підвищення рівня відкритості, прозорості та залученості в діяльності Асоціації міст України» за фінансування Ради Європи.

Гендерний паспорт міста Умані розроблений на основі даних, отриманих від Головного управління статистики в Черкаській області, Уманського міського центру зайнятості, виконавчих органів Уманської міської ради, Центру інтегрованих соціальних послуг у м. Умані.

Видання буде корисне для викладачів, учителів, психологів, соціальних працівників, а також усіх, хто цікавиться гендерними питаннями.

УДК 316.346.2(477.46)(03)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ	
1.1. Статеві-віковий розподіл мешканців	6
1.2. Статевий розподіл смертності	6
1.3. Статевий розподіл народжуваності	6
1.4. Причини смерті, від яких померло найбільше мешканців громади, розподілені за статтю.....	7
1.5. Кількість внутрішньо переміщених осіб, у а.в.	8
1.6. Кількість осіб, які опинились у складних життєвих обставинах і потребують соціальних послуг, у а.в.	8
2. ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	
2.1. Кількість осіб з інвалідністю, у а.в.	8
2.2. Показники забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.....	
2.3. Рейтинг захворюваності населення, у а.в.	8
2.4. Кількість укладених декларацій з сімейним лікарем, у а.в.	8
2.5. Кількість виданих лікарняних листів, у а.в.	9
2.6. Характеристики стаціонарного лікування, у а.в.	9
3. ШЛЮБ І СІМ'Я .	
3.1. Особливості багатодітних сімей, у а.в.	9
3.2. Особливості неповних сімей, у а.в.	10
3.3. Насильство в сім'ї, у а.в.	10
4. ОСВІТА І КУЛЬТУРА	
4.1. Кількість педагогічних працівників, у а.в.....	10
4.2. Кількість педагогічних працівників, серед керівного складу у а.в.	10
4.3. Контингент осіб, які здобувають освіту, у а.в.....	11
4.4. Заклади середньої освіти.....	11
5. ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ	
5.1. Розподіл керівників комунальних підприємств за статтю.....	11
5.2. Структура незанятого населення.....	12
5.3. Розподіл незанятого населення за віком і за статтю	12
6. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ	
6.1. Розподіл складу виборних ОМС за статтю	12
6.2. Розподіл складу виконкому за статтю.....	13
6.3. Розподіл депутатського складу за статтю.....	14
7. РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В м. УМАНЬ.....	14
8. СТАТИСТИЧНІ ДАНІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА СТАТЕВО-ВІКОВУ ПІРАМІДУ НАСЕЛЕННЯ М. УМАНЬ СТАНОМ НА 01.01.2021.....	17
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	21
ДОДАТКИ.....	26
СЛОВНИК ГЕНДЕРНИХ ТЕРМІНІВ.....	174
КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ.....	179

ВСТУП

Україна має низку зобов'язань в сфері забезпечення гендерної рівності, оскільки приєдналась до більшості глобальних міжнародних актів, що мають на меті усунення нерівності між жінками і чоловіками, серед яких Цілі Сталого Розвитку, Пекінська Декларація та Платформа Дій, ключові договори з прав людини, включно з Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1980) та її Факультативним Протоколом тощо.

На національному рівні також ухвалена низка нормативних документів, що встановлюють правові основи та регулюють політику гендерної рівності, та постійно доповнюються і удосконалюються, зокрема в процесі виконання Україною Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, що зобов'язує державу до гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків у сферах працевлаштування, освіти, навчання, економіки, у суспільстві та прийнятті рішень(http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/ukraine/pdf/6_ua_title_v_economic_and_sector_cooperation_en.pdf).

Проте проголошення рівних прав жінок і чоловіків на законодавчому рівні не забезпечує досягнення рівності на практиці. Реальна рівність може бути досягнута, якщо органи місцевого самоврядування використовуватимуть гендерний підхід при плануванні, реалізації, моніторингу і оцінці програм і проєктів у своїй діяльності.

Децентралізаційні процеси в Україні мають наслідком збільшення фінансових та управлінських повноважень громад, ефективного самостійного планування політики, розвитку, розподілу ресурсів, реагування на існуючі проблеми. Проте важливо щоб отримані повноваження максимально сприяли виконанню обов'язків щодо забезпечення належного рівня життя всім категоріям населення.

Українські міста та муніципалітети активно долучаються до Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків, беручи на себе зобов'язання рухатись у напрямку гендерної рівності. Для того, щоб визначити і скоригувати вектор

розвитку, виявити нагальні гендерні диспропорції, які могли би бути скориговані через вироблення і реалізацію місцевих політик, громаді необхідний гендерний паспорт.

Гендерний паспорт є результатом гендерного аналізу громади і включає в собі розподілені за статтю статистичні дані, а також дані, отримані в результаті аналізу поточних політик муніципалітету, діяльності органів місцевого самоврядування і є ефективним інструментом як для обліку і аналізу гендерної проблематики у громаді, так і для вироблення політик, що враховують проблеми і потреби різних категорій населення.

Метою створення гендерного паспорту громади є аналіз ситуації та визначення суспільних груп, яких стосується та чи інша соціальна проблема, і подальше планування відповідного реагування через вироблення гендерно-чутливих політик таким чином, щоб жінки та чоловіки отримували рівні переваги, а нерівність не зберігалася.

Необхідність формування гендерних паспортів територіальних громад регулюється постановами Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року» та від 9 жовтня 2020 р. № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

1. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

Статистичні дані, наведені в цьому розділі, характеризують основні соціально демографічні процеси, які відбувалися в місті Умань, з розподілом за статтю: чисельність населення, його віковий склад та природний рух, народжуваність, смертність, склад домогосподарств.

Станом на 01.01.2020 в м. Умань проживає 81773 осіб, серед них 45651 жінки і 36122 чоловіків, у відсотках це 56,8% жінок і 43% чоловіків, в порівнянні станом на 01.01.2018 в м. Умань проживало 83 162 осіб. Тобто кількість населення за це час скоротилася на 1389 осіб.

Гендерні розриви у вікових групах жінок та чоловіків збільшуються прямо пропорційно відносно віку, чим старша вікова група тим кількісний показник жінок вище.

Упродовж визначеного періоду чисельність населення зменшилась на 1389 осіб, що відповідає загальній тенденції по Україні скорочення населення, але смертність, як серед чоловіків, так і серед жінок, у 2019 році була меншою ніж у 2018. Спостерігається вища смертність серед чоловіків за обидва аналізовані періоди.

Природний рух населення міста характеризується поступовим зменшенням рівня народжуваності:

В порівнянні з 2018 роком, чисельність народжених складала 568 осіб (серед них 295 дівчат і 273 хлопчиків), тоді як у 2020 році чисельність народжених складала 518 осіб (серед них 253 дівчат і 265 хлопчиків, у відсотках це складає 51% дівчат і 49% хлопчиків).

Аналіз смертності населення міста Умань свідчить, що переважно причиною смерті як чоловіків, так і жінок, є проблеми серцево-судинної системи. В 2019 році показник смертності жінок від серцево-судинних захворювань зріс до 80% у порівнянні з 2018 роком – 73%. Серед груп чоловіків такий показник дещо знизився у порівнянні з попереднім періодом.

Великою часткою причин смерті чоловіків і жінок є злякисні новоутворення. Але спостерігається певне зниження смертності від даної причини у порівнянні з 2018 роком серед обох груп.

Значний гендерний розрив у смертності чоловіків і жінок проявляється за причинами травм, отруєнь та дії інших зовнішніх факторів. Також значною є відмінність у 2018 році серед причин смертності чоловіків і жінок є хвороби органів дихання. Ці дані можуть свідчити про схильність чоловіків до більш ризикованої поведінки.

Частка жінок серед внутрішньо переміщених осіб є вищою в усіх вікових групах. Так за аналізований період в місті налічується 726 жінок та 670 чоловіків ВПО. Переважними віковими групами серед ВПО є люди віком

від 35 до 60+ років. Серед осіб працездатного віку налічується 332 жінки та 294 чоловіка. Найменш представленою віковою групою є дівчата та хлопці віком 14-18 років.

За результатами аналізу визначено, що 1398 осіб опинились у складних життєвих обставинах і потребують соціальних послуг. У цій групі спостерігається суттєвий дисбаланс: так потребують соціальних послуг 779 жінок і 619 чоловіків.

2. ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Серед осіб з інвалідністю за всіма групами інвалідності спостерігається певний гендерний баланс: за останні 3 роки жінок 9021, чоловіків 9027. За аналізований період спостерігається певна тенденція – кількість чоловіків з другою групою інвалідності переважає кількість жінок.

Показники забезпечення засобами реабілітації осіб з інвалідністю за останні роки демонструють тенденцію до поступового збільшення такого забезпечення. Спостерігається певний дисбаланс за усіма аналізованими періодами у сфері забезпечення чоловіків і жінок протезуванням. Із 290 випадків забезпечення протезами у 258 послуги протезування надавалися жінкам і тільки 32 рази чоловікам. Це говорить про значний гендерний розрив, причини якого потрібно досліджувати глибше.

За видами захворювань спостерігається певна кореляція між чоловіками та жінками. Так найбільше представники обох статей мають проблеми із серцево-судинною системою, органами дихання, травлення та ендокринної системи. Відмінності у пропорційній кількості випадків серед чоловіків і жінок є за хворобами нервової системи, на які чоловіки скаржаться частіше жінок.

Примітно, що випадків захворювань серцево-судинної системи серед жінок набагато більше ніж у чоловіків. Це може бути наслідком більш

частішої діагностики, до якої жінки традиційно вдаються частіше за чоловіків.

За аналізований період, з сімейним лікарем уклало декларацій більше жінок (35116) у порівнянні з чоловіками (27722). Причини даної поведінки потрібно досліджувати глибше, але можна припустити, що це може бути наслідком більш відповідальної поведінки по відношенню до власного здоров'я або ситуацією, коли жінка бере лікарняний по догляду за членами родини (діти або інші члени родини, які потребують догляду).

У 2018 – 2019 роках жінки майже вдвічі частіше звертались за отриманням лікарняних листів у порівнянні з чоловіками. Однією із причин такої ситуації можуть бути стереотипи, що існують в українському суспільстві, і які вимагають від чоловіків приховувати та не звертати уваги на свої проблеми із здоров'ям. Необхідні більш глибокі дослідження з даного приводу.

Незважаючи на більшу кількість виявлених хвороб у жінок, кількість проведених ліжко-днів у порівнянні з чоловіками є значно меншою. Причини такої ситуації потребують додаткових досліджень, адже це може бути пов'язано з різними факторами, в т.ч. і з гендерними (стереотипи, родинні обов'язки, ступінь захворюваності та інше).

3. ШЛЮБ І СІМ'Я

Головною особливістю багатодітних сімей в місті Умань є те, що спостерігається тенденція до збільшення кількості багатодітних сімей: так у 2018 році їх налічувалося 274 одиниці, у 2020 уже 302. В гендерному аспекті можна спостерігати великі розриви між багатодітними неповними сім'ями – у близько 99% випадків одинока мати опікується всіма членами багатодітної сім'ї. Ця проблема є комплексною та характерною для всієї країни. На

місцевому рівні варто приділити увагу дослідженню причин, наслідків та можливих ініціатив у даному становищі чоловіків та жінок.

Здебільшого постраждалі особи від насильства відчують соціальне відчуження, а страх бути засудженим перед суспільством може призвести до замовчування щодо насильницьких дій. Тому важливо розуміти, що представлені дані можуть містити не повну інформацію про становище жінок та чоловіків у ситуації домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Для планування профілактики та боротьби з даним негативним явищем потрібно розробити та реалізувати процедуру збору та аналізу гендерно чутливої інформації.

4. ОСВІТА І КУЛЬТУРА

В м. Умань у сфері освіти існує значний гендерний дисбаланс на усіх рівнях. Так на рівні педагогічних працівників кількісна перевага жінок є значною у порівнянні з кількістю чоловіків (308 осіб). Схожий дисбаланс, але у менших масштабах, спостерігається у закладах позашкільної освіти: жінок значно більше чоловіків.

На управлінському рівні простежується схожа ситуація, більшість управлінських посад у закладах загальної середньої освіти обіймають жінки. Така ситуація є характерною і для закладів позашкільної освіти.

Загалом ситуація з надавачами послуг освіти у місті Умань є схожою із загальною ситуацією в Україні: галузь освіти досить фемінізована, існують вкорінені гендерні стереотипи по відношенню до представників обох статей, також важливими у формуванні гендерних бар'єрів залишаються економічні та соціальні умови праці. Враховуючи існуючу тенденцію швидка зміна ситуації може відбутися за умови інтеграції гендерного підходу до процесу розвитку всієї сфери освіти.

Кількість дівчат та хлопців, що здобувають середню освіту коливається в залежності від року, але спостерігається тенденція до кількісного балансу обох статей. Заклади позашкільної освіти відвідує більше дівчат ніж хлопців. Це характерно для всього аналізованого періоду.

5. ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ

На рівні директорів та заступників комунальних підприємств Умані спостерігається кількісний гендерний перекис у сторону чоловічої статі. Це характерно для всього періоду, що підлягав аналізу.

Станом на 2020 рік жінки очолюють 2 підприємства у порівнянні з 4, що очолюють чоловіки. Варто зауважити на деяку зміну ситуації у 2018-2019 роках, що призвела до збільшення представленості жінок на вищих керівних посадах.

У структурі безробітного населення, які користувались послугами служби зайнятості, 65% складають жінки.

Примітно що кількісні коливання обох статей збігаються відносно періодів, але сама структура безробітного населення не змінюється.

На ринку праці досить вагомими залишаються гендерні причини втрати роботи, тому варто продовжувати аналізувати динаміку гендерного співвідношення та впроваджувати заходи з мінімізації впливу гендерних факторів.

В сфері працевлаштування на сьогодні існує гендерний дисбаланс. Хоча показники працевлаштування свідчать про те, що протягом останніх років жінок працевлаштували більше, ніж чоловіків, відсоток працевлаштованих до кількості безробітних показує, що у 2018 році працевлаштували 35% жінок, 41% - чоловіків, у 2019 році 28% - жінок, 33% - чоловіків, в 2020 році 18% - жінок, 21% - чоловіків. Це свідчить про те, що жінки є менш конкурентоспроможною категорією на ринку праці.

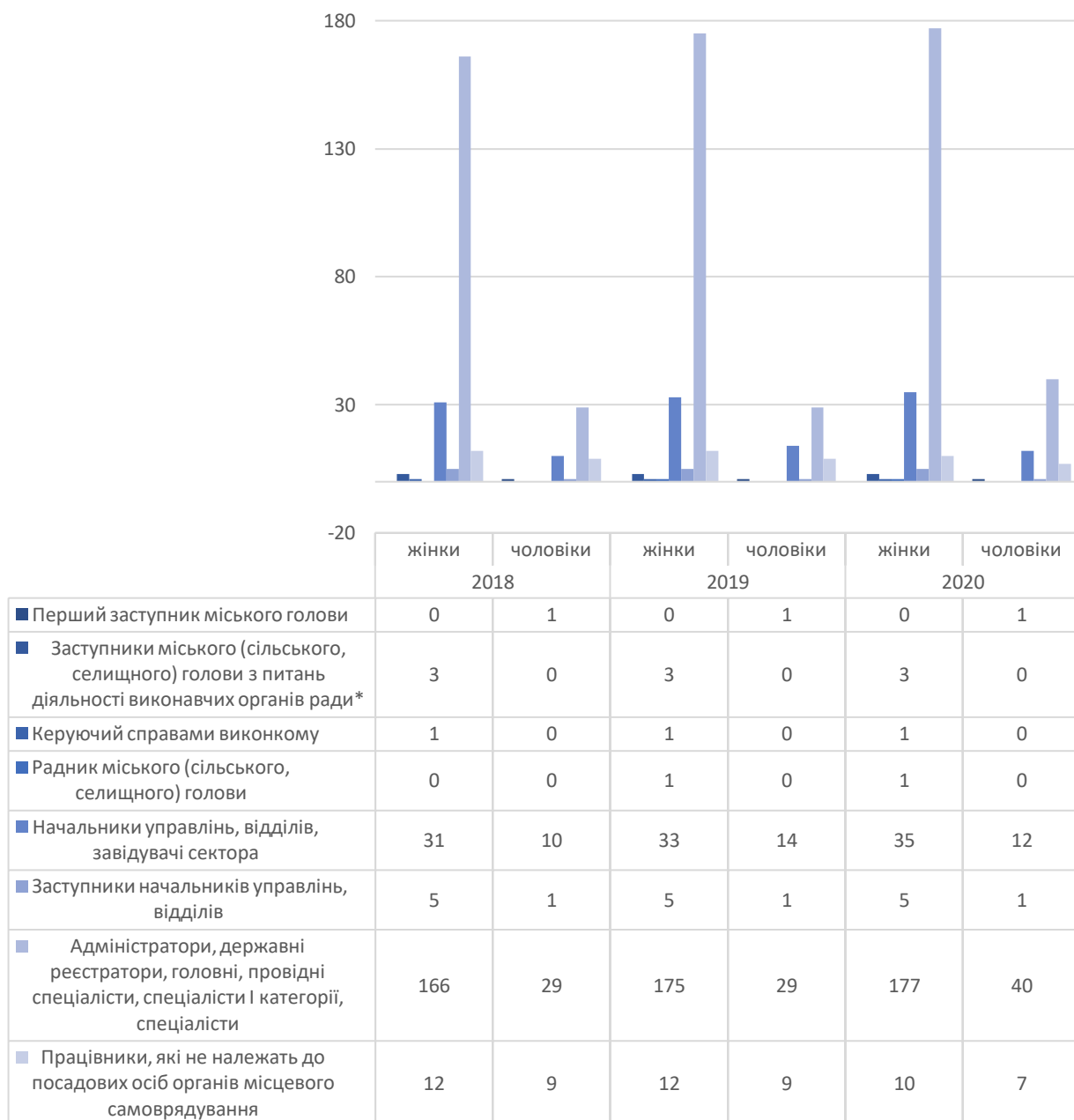
У структурі розподілу зареєстрованих безробітних за віком і статтю значно переважають жінки віком від 20 до 55 років. Вікова група жінок 30-34 років переважає відповідну вікову групу чоловіків в 2 рази. Також відчутно вирізняється вікова група старше 50, де кількість жінок перевищує кількість чоловіків в 1,6 рази. Такий статевий дисбаланс спровокований різноманіттям гендерних факторів, що по різному впливають на жінок та чоловіків.

6. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

За результатами місцевих виборів 2020 року ситуація з гендерним балансом у представницьких органах міської ради змінилася. Так міською головою було обрано жінку, також змінився гендерний баланс серед керівників постійних комісій міської ради на користь жінок. Керівництво депутатських фракцій у міській раді на 2020 рік виглядає гендерно збалансованим.

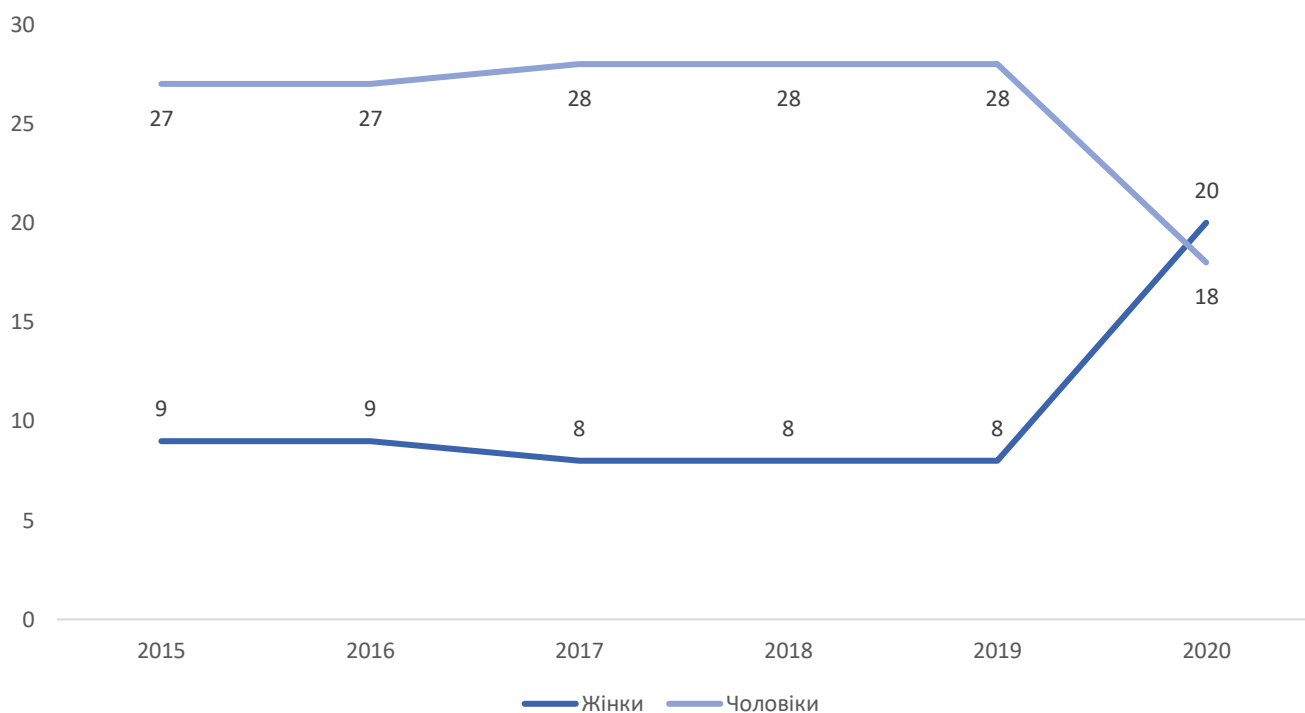
Після місцевих виборів 2020 року зазнав змін і склад виконкому міської ради. Так у попередньому скликанні до складу входили 5 жінок та 6 чоловіків, натомість, на кінець 2020 року до складу виконкому увійшли 8 жінок та 3 чоловіків.

6.4. Гендерне співвідношення складу працівників виконавчих органів

Серед працівників виконавчих органів також, майже за усіма посадами, кількісно переважають жінки. Тенденція зберігається протягом аналізованого періоду, та свідчить про певний гендерний дисбаланс на користь жінок.

6.5. Співвідношення депутатів за статтю та періодом

За результатами місцевих виборів 2020 року ситуація у співвідношенні чоловіків і жінок у складі депутатського корпусу міської ради змінена, до ради було обрано 20 жінок і 18 чоловіків, що говорить про досягнення на шляху до гендерної рівності у місцевій раді.

7. РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В м. УМАНЬ

Серед основних досягнень на шляху до встановлення гендерної рівності та дотримання прав жінок у м. Умань слід назвати такі:

✦ **13.03.2015 року** рішенням Уманської міської ради затверджена **соціальна Програма протидії торгівлі людьми на період 2015 – 2020 роки**, метою якої є запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності переслідування осіб, які вчиняють пов'язані з нею злочини або сприяють їх вчиненню, а також захисту прав постраждалих осіб від торгівлі людьми та надання їм допомоги;

✦ **13.03.2015** року рішенням сесії Уманської міської ради затверджена **міська соціальна Програми з утвердження гендерної рівності на період 2015-2020 рр., задля реалізації рівних прав жінок і чоловіків, ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі і розширення можливостей реалізації жінками і чоловіками свого ресурсного потенціалу;**

✦ **від 06.12.2018 року Функціонує мобільна бригадасоціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі,** до складу якої входять: психолог та штатні працівники управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради, Центру інтегрованих соціальних послуг м. Умань. Мобільна бригада надає соціальні послуги шляхом проведення фахової консультації за допомогою телефонного зв'язку, з виїздом у спеціально організованому транспорті до місця проживання (перебування) постраждалих осіб чи іншого вказаного ними місця, у приміщенні управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради;

✦ **у 2018 році** місто Умань виконало вимоги **ЮНІСЕФ** та отримало міжнародний статус-кандидата престижної світової ініціативи «Громада, дружня до дітей та молоді» (на рівні із такими містами, як Кременчук, Вінниця, Одеса, Львів). На період 2018-2020 років пріоритетним напрямом роботи місцевої влади було обрано втілення Плану дій із впровадження ініціативи «Громада, дружня до дітей та молоді», який спрямований на зростання благополуччя найменших мешканців міста, поваги до їх точки зору, захисту їх прав та інтересів, створення безпечного середовища. У ході реалізації ініціативи «Громада дружня до дітей та молоді» проводяться заходи з дотриманням гендерної рівності жінок і чоловіків із залученням дітей та молоді;

✦ **20.12.2019 року** місто Умань офіційно висловило згоду дотримуватися принципів Європейської Хартії, про що прийнято рішення Уманської міської ради **«Про приєднання до Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад»;**

✦ **27 лютого 2020 року** з метою здійснення координації дій між суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі в місті Умань розроблено та затверджено рішенням Уманської міської ради **Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.**

Державні службовці, посадові особи органів місцевого самоврядування Уманської міської ради систематично беруть участь у семінарах, тренінгах щодо участі жінок у запобіганні та врегулюванні конфліктів, запобігання сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом та порядку взаємодії з надання допомоги постраждалим від конфлікту.

Спеціалістами управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради та фахівцями із соціальної роботи проводиться інформаційна компанія спрямована на інформування населення щодо протидії торгівлі людьми, домашньому насильству над жінками та дітьми. Надаються консультації щодо анонімних ліній довіри, центрів допомоги та притулків для постраждалих від насильства. Проводиться профілактична робота серед дітей, молоді та вразливих категорій сімей щодо попередження домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми. Випадків загрози життю та здоров'ю дітей з початку 2020 року не виявлено.

Спеціалістами центру зайнятості постійно надаються індивідуальні консультації та проводяться групові заходи серед жінок та дівчат щодо переваг легальної зайнятості.

В місті функціонує Уманський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги. За зверненням громадян, при наявності довідки підтвердження категорії осіб, які мають право на безкоштовну правову допомогу, надаються безкоштовні юридичні консультації та послуги адвоката. Проводяться правопросвітницькі заходи спрямовані на запобігання випадкам домашнього насильства та надаються інформаційні консультації постраждалим від цього явища.

В системі закладів охорони здоров'я міста створені підрозділи, які надають юридичну, медичну та психологічну допомогу населенню в кризових ситуаціях. Спеціалістами кабінету «Клініка дружня до молоді» надаються юридичної та правової допомоги підліткам на базі поліклінічного відділення міської дитячої лікарні.

Проводжуючи напрямки забезпечення запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми систематично в управлінні праці та соціального захисту населення Уманської міської ради проводяться засідання, наради, «круглі столи» за участі відповідальних структур Уманської міської ради та громадських організацій. Дані заходи охоплюють всі сфери життєдіяльності людини та громади в цілому і мають досить різноманітні теми: «16 днів проти насильства», «Організації надання соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства», «Запобігання та протидії домашньому насильству», «Відзначення Європейського дня боротьби з торгівлею людьми», «Координації дій щодо попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми», «Протидія торгівлі людьми».

Відповідно до затверджених Програм щодо забезпечення прав жінок та чоловіків розроблено завдання та заходи із попередження виникнення фактів насильства в сім'ї, насильства за ознакою статі та торгівлі людьми. По місту систематично проводяться заходи із залученням відповідальних відділів і структур Уманської міської ради та громадських організацій м. Умань, а саме:

- ✦ інформаційно-освітні заходи з питань правової освіти учнівської молоді та попередження домашнього насильства;
- ✦ інформаційно-роз'яснювальна кампанія серед населення, спрямована на запобігання потраплянню в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми;
- ✦ виставки-огляди навчальної та довідкової літератури з питань запобігання та протидії насильства, гендерної дискримінації;

- ✦ конкурси тематичних малюнків для дітей та молоді на місцевому рівні;
- ✦ виготовлення та розповсюдження шкільної соціальної реклами щодо запобігання домашнього насильства;
- ✦ поширення серед населення міста листівок та буклетів відповідних тематик;
- ✦ інформація про проведені заходи висвітлюється на сайтах виконавчого комітету, відділів та структур Уманської міської ради, в тому числі управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

8. СТАТИСТИЧНІ ДАНІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА СТАТЕВО-ВІКОВУ ПІРАМІДУ НАСЕЛЕННЯ М. УМАНЬ СТАНОМ НА 01.01.2021.

Форми для збору статистичної та економічної інформації (потенційні РПЗ)

1. Статистичні дані

1.1. Населення, демографічні показники / демографічний паспорт

1.1.1. Чисельність мешканців громади, осіб за основними віковими категоріями (додати до таблиці потрібну кількість рядків та стовбців)

території	Населення, осіб					
	У віці 0-14 років		У віці 15-64 роки		У віці 65 років і старше	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
Громада, всього						
У міській місцевості	5418	5513	3096 5	25923	9043	4462

1.1.2. Демографічне навантаження на населення¹ у віці 15-64 роки (на 1000 осіб у віці 15-64 роки), на початок 2021 року

¹ Демографічне навантаження - узагальнююча кількісна характеристика вікової структури населення, яка показує навантаження на суспільство непродуктивним (населення непрацездатного віку) населенням

Навантаження	2021 рік
Загальне навантаження	429,5
Навантаження особами у віці 0-14 років	192,1
Навантаження особами у віці 65 років і старше	237,4

1.1.3. Чисельність мешканців за віком та статтю (для статеві-вікової піраміди)

Вік (років)	Чоловіки	Жінки
0-5	1943	1860
6-10	2052	2042
11-15	1902	1886
16-20	1415	1471
21-25	1966	1988
26-30	2624	2594
31-35	3538	4157
36-40	4198	5239
41-45	2838	3432
46-50	2791	3265
51-55	2145	2718
56-60	2363	3261
61-65	2041	3059
66-69	1316	2371
70 і старше	2766	6083

1.1.4. Природний та міграційний рух населення, осіб

Показники	2018	2019	2020
Народжені	613	544	551
Померлі	969	941	1089
Природний приріст	-356	-397	-538
Прибулі	*	1161	1087
Вибулі	*	1323	998
Сальдо міграції	*	-162	+89
Загальне збільшення (зменшення)		-559	-449

* відсутні дані

1.2. Трудові ресурси (зайнятість, професії, кваліфікаційний та освітній рівень)

1.2.1. Розподіл населення за віком у населених пунктах громади станом на початок 2021 року, осіб

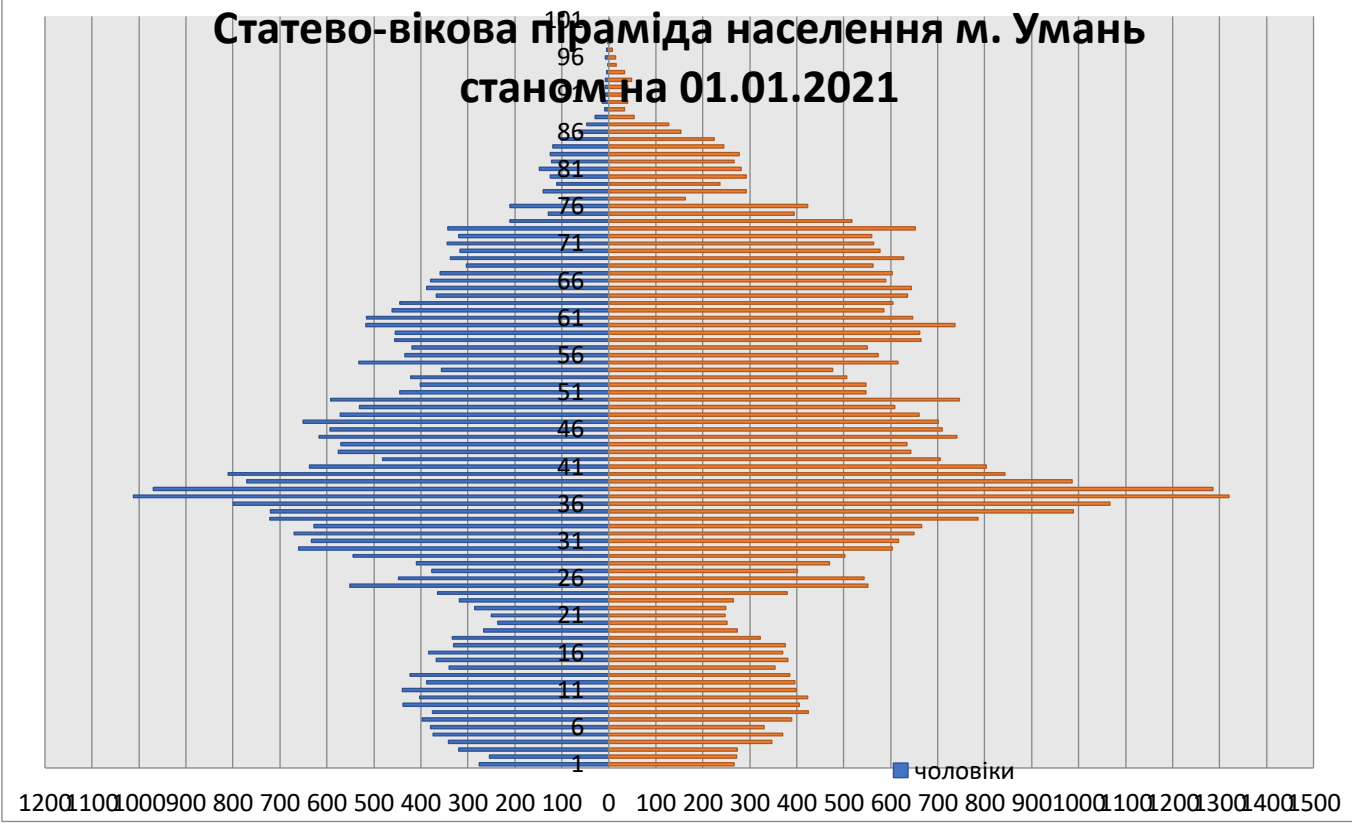
Населення у віці	ТГ (разом)
Працездатному 15-59 років	51594

Старшому за працездатний 60+ років	18799
Діти дошкільного віку (0-5 років)	3803
Діти шкільного віку (6-18 років)	9783

1.2.2. Зайнятість населення та заробітна плата за підсумками 2020 року

Загальна к-ть працевлаштованих, всього осіб	.	.	Загальна к-ть зареєстрованих безробітних			Економічно неактивні (непрацюючі і не зареєстровані в центрі зайнятості)		
23782			1766			32040		
Середня заробітна плата в громаді, грн.			Для чоловіків			Для жінок		
9266								

Статеві-вікова піраміда населення м. Умань станом на 01.01.2021

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Врахування гендерних підходів при реалізації місцевих політик допомагає досягти поставлених цілей та визначених завдань у найкращий спосіб. Це надійний шлях забезпечення сталого розвитку міста та покращення якості життя її мешканців.

Проведене дослідження виявило труднощі у зборі та систематизації статистичних даних з розподілом за статтю, які мають використовуватися для визначення кращих варіантів вирішення існуючих проблем.

З огляду на це, **загальними рекомендаціями** є наступні:

- ✦ включення до реєстрів, власником яких є міська рада даних з розподілом за статтю, віком, районом проживання та інших необхідних ознак;
- ✦ забезпечення діяльності радника/ці з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- ✦ включення гендерного компоненту при проведенні соціальних опитувань у різних сферах з метою виявлення потреб та проблем жінок і чоловіків різних вікових груп, а також визначення шляхів підвищення їхньої соціальної активності;
- ✦ в кожній з досліджених сфер життєдіяльності міста спостерігається потреба у більш глибокому дослідженні виявлених проблем з метою виявлення причин, що впливають на виникнення цих проблем. Запланована діяльність, що матиме за мету викорінення причин проблем буде набагато більш ефективною та результативною ніж діяльність, що направлена на боротьбу з наслідками цих проблем.
- ✦ оприлюднення статистичних даних з розподілом за статтю на офіційному сайті Уманської міської ради з метою створення можливості використовувати ці дані при підготовці місцевих програм та планів

діяльності та формування паспортів бюджетних програм (застосування гендерного бюджетування);

- ✦ організувати проведення навчання щодо застосування гендерного підходу в діяльності для працівників структурних підрозділів виконавчих органів міської ради;

В результаті гендерного аналізу з урахуванням обмеження специфічних даних для діагностування причин тієї чи іншої ситуації у різних сферах життєдіяльності міста, спостерігаємо ситуацію характерну для переважної більшості міст України. Загальні рекомендації дивись вище, тут ми пропонуємо розглянути можливі види втручання задля впливу на ситуацію та індикатори результативності відповідно до представлених сфер.

Наприклад:

В сфері охорони здоров'я:

- ✦ Аналіз закладів охорони здоров'я на предмет наявності зручних пандусів (для осіб з інвалідністю та батьків з дитячими возками), розташування травматичних пунктів, пристосування ліфтів для візків, наявності гінекологічного обладнання для жінок на візках, доступу для жінок і чоловіків з порушенням зору;

- ✦ Дослідження обізнаності жінок і чоловіків за віковими групами щодо можливості отримання первинної медичної допомоги, доступу до такої допомоги та кращих (релевантних) шляхів донесення необхідної інформації;

- ✦ Аналіз кількості жінок і чоловіків за віковими групами, які отримали допомогу в реабілітації у розрізі постраждалих від домашнього насильства, сексуального насильства, торгівлі людьми, учасників бойових дій, які потребують такої допомоги, наркозалежних.

- ✦ Дослідження щодо обізнаності жінок і чоловіків вищеназваних категорій за віковими групами щодо можливості отримання медичної допомоги та місця її отримання.

- ✦ Проводити систематично гендерний аналіз захворюваності населення.
- ✦ Аналіз кількості жінок і чоловіків за віковими групами, які хворіють на туберкульоз, гепатит С, ВІЛ/СНІД.
- ✦ Аналіз кількості працюючих у сфері охорони здоров'я жінок і чоловіків за функціональним складом, у тому числі головні лікарі та їх заступники, завідувачі відділеннями, їх середньої заробітної плати за функціональним складом.
- ✦ Аналіз видатків на медичні послуги на 1 жінку та на 1 чоловіка.
- ✦ Впровадити гендерне бюджетування системи охорони здоров'я.
- ✦ Дослідження потреб дівчат та хлопців, жінок і чоловіків за віковими групами у заняттях фізкультурою, спортом, іншою руховою діяльністю (йога, балет, танці, туризм) та наявності для цього інфраструктури.
- ✦ Аналіз кількості дівчат і хлопців, які навчаються у закладах освіти, та відвідують спортивні секції, інші заняття з рухової діяльності, середньої вартості занять за кожним спортивним напрямом.

Індикатори результативності:

- ✦ Середня очікувана тривалість життя за статтю;
- ✦ Природний приріст (скорочення) населення;
- ✦ Захворюваність населення за статтю, віком та місцем проживання;
- ✦ Кількість випадків материнської смертності на 100000 народжених живими (індикатор 3.1.1 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Кількість смертей чоловіків та жінок від цереброваскулярних захворювань у віці 30-59 років, на 100 000 населення (індикатори 3.4.1, 3.4.2 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);

- ✦ Кількість смертей від злякисного новоутворення молочної залози у віці 30-59 років, на 100 000 жінок відповідного віку (індикатор 3.4.3 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Кількість смертей від злякисного новоутворення шийки матки у віці 30-59 років, на 100 000 жінок відповідного віку (індикатор 3.4.4 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Ймовірність померти в 20-64 роки чоловіків і жінок (індикатори 3.5.1, 3.5.2 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Коефіцієнт народжуваності у віці до 20 років на 1000 жителів (індикатор 5.5.2 досягнення цілі 5 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Частка осіб, які курять серед жінок і серед чоловіків віком 16-29 років,% (індикатори 3.8.1, 3.8.2 досягнення цілі 3 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Охоплення людей з інвалідністю з розподілом за статтю всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи;
- ✦ Кількість дітей, які займаються в ДЮСШ з розподілом за статтю;
- ✦ Кількість об'єктів інфраструктури, пристосованих для занять фізкультурою, спортом, іншою руховою діяльністю (йога, балет, танці, туризм).

В сфері зайнятості населення:

- ✦ Гендерний аналіз створюваних робочих місць за сферами економічної діяльності;
- ✦ Аналіз кількості жінок і чоловіків за віком, які скористалися новими робочими місцями;
- ✦ Аналіз кількості безробітних жінок і чоловіків з розподілом за статтю, освітою та сферами діяльності;
- ✦ Аналіз відсотка молоді, яка працевлаштовується на перше робоче місце з розподілом за статтю;

- ✦ Аналіз відсотка жінок і чоловіків за віковими групами, які розпочали власну справу за сферами економічної діяльності;
- ✦ Дослідження джерел отримання роботодавцями інформації щодо компенсації витрат на сплату єдиного соціального внеску за працевлаштування безробітних
- ✦ Дослідження джерел поширення інформації про робочі місця;
- ✦ Гендерний аналіз користувачів послуг з працевлаштування (центрів зайнятості, роботодавців, освітніх закладів, суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, громадських організацій), у тому числі за віком та іншими ознаками (ВПО, люди з інвалідністю, учасників бойових дій);
- ✦ Дослідження впливу інформаційних технологій на ситуацію на ринку зайнятості та доступу до них жінок і чоловіків за віком;
- ✦ Провести дослідження частки жінок і чоловіків за віком, які проходили професійне навчання на виробництві та туди працевлаштовані;
- ✦ Дослідження потреб у неформальному навчанні жінок і чоловіків, перш за все, у сферах з найвищою неформальною зайнятістю;
- ✦ Дослідження потреб у професійному навчанні жінок і чоловіків з інвалідністю за віковими групами
- ✦ Дослідження середнього розміру заробітної плати жінок і чоловіків, зайнятих у тіньовому секторі
- ✦ Дослідження затрат часу на неоплачувану домашню роботу (ведення господарства, догляд за дітьми та іншими родичами тощо) жінок і чоловіків.

Індикатори результативності:

- ✦ працевлаштування зареєстрованих безробітних з розподілом за статтю, віком, районом проживання, іншими ознаками (особи з інвалідністю, ВПО, учасники бойових дій) (середньозважений за місяцями);

- ✦ частка безробітної молоді у віці до 35 років з розподілом за статтю, рівнем освіти, іншими ознаками (особи з інвалідністю, ВПО, учасники бойових дій) від загальної кількості зареєстрованих безробітних (станом на кінець року);
- ✦ рівень зайнятості жінок і чоловіків з розподілом за віковими групами;
- ✦ рівень зайнятості жінок віком 25-44 роки, які мають дітей віком 3-5 років, % (індикатор 5.6.3 досягнення цілі 5 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків, % (індикатор 5.6.1 досягнення цілі 5 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ співвідношення неоплачуваної домашньої роботи (ведення господарства, догляд за дітьми та іншими родичами тощо) жінок і чоловіків, % (індикатор 5.3.1 досягнення цілі 5 Цілей сталого розвитку до 2030 року);
- ✦ Потрібно також включити індикатори щодо легальної зайнятості, самозайнятості.

В сфері освіти:

- ✦ Провести опитування жінок і чоловіків (особливо чоловіків, зважаючи на фемінізацію освітньої сфери) щодо мотивації роботи в НЗ;
- ✦ Аналіз середньої заробітної плати працівників освіти за статтю;
- ✦ Вивчення потреб жінок і чоловіків за віковими групами у дистанційному навчанні та самоосвіті;
- ✦ Опитування дівчат та хлопців щодо спеціальностей, за якими вони планують здобувати освіту, обізнаності щодо STEM-спеціальностей та реальних потреб ринку праці, впливу батьків на прийняття рішення щодо освіти.

Індикатори результативності:

- ✦ Освітній рівень населення за статтю та рівнем здобуття освіти;

- ✦ Охоплення дітей позашкільною освітою за статтю та районом проживання;
- ✦ Співвідношення потреб та фактичного навчання в ДНЗ, ЗНЗ, позашкільних НЗ, за інклюзивною формою навчання;
- ✦ Кількість працівників закладів вищої освіти за статтю та посадою;
- ✦ Частка чоловіків серед шкільних вчителів, % (індикатор 4.6.1 досягнення цілі 4 Цілей сталого розвитку до 2030 року).

Уваги потребують також і інші сфери життєдіяльності міста, зокрема, громадський простір, його безпека та доступність; соціальна сфера; охорона навколишнього середовища.

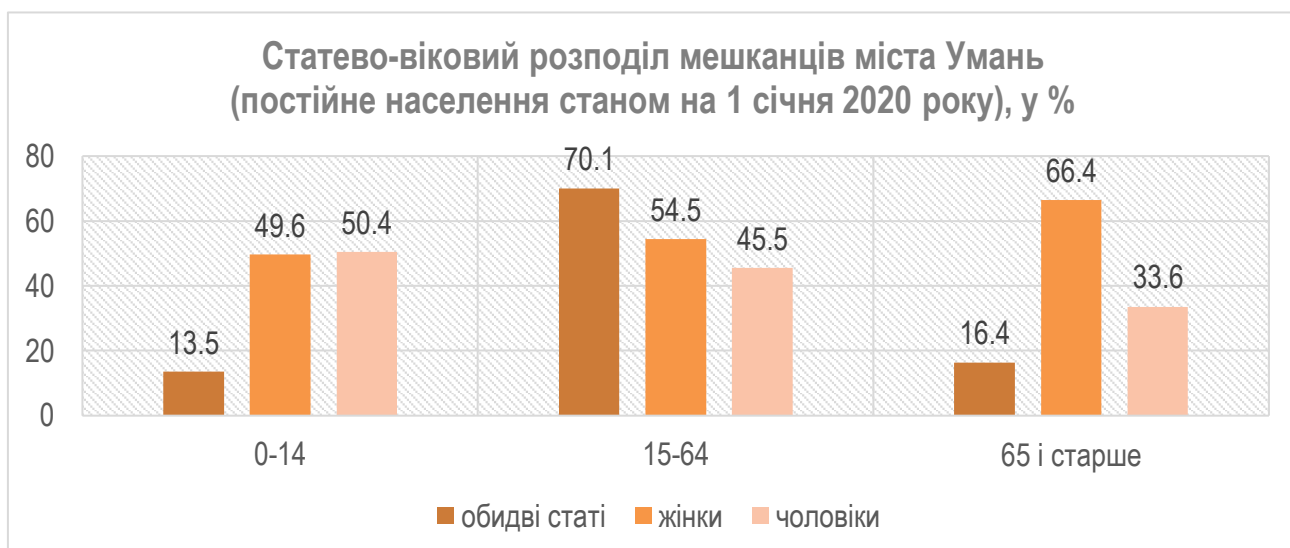
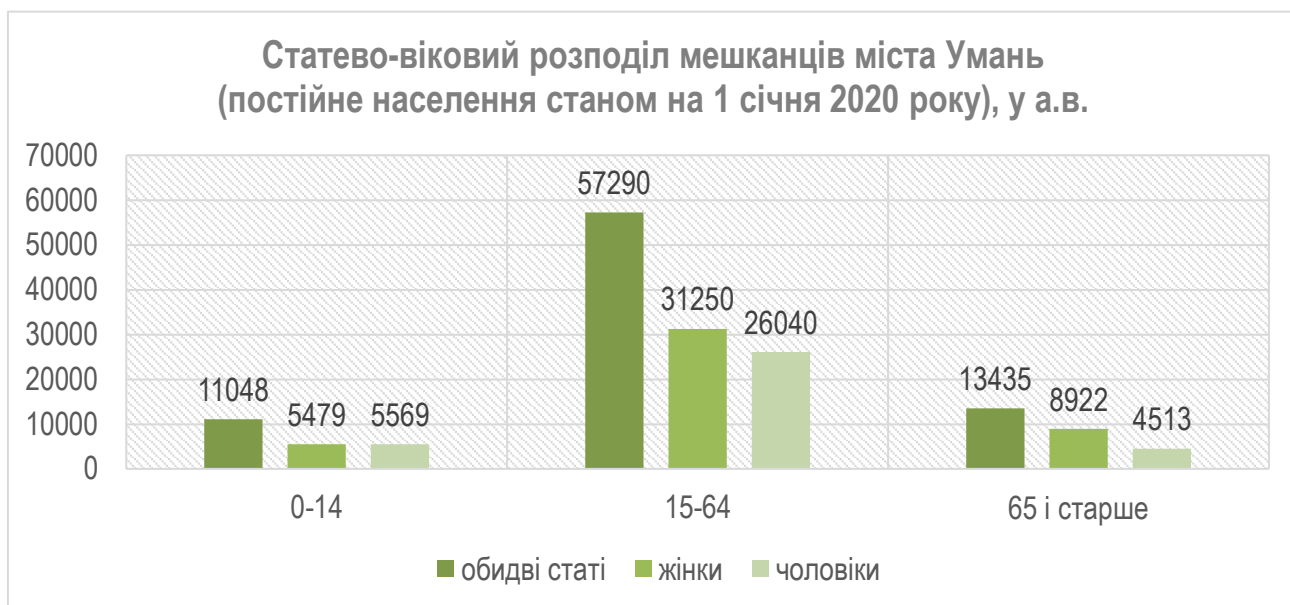
Варто почати застосовувати дані, розподілені за статтю в декількох сферах і це проявить необхідність такого втручання і в інших сферах.

Наявність гендерного паспорту надає можливість шляхом накопичення статистичних даних у сфері гендерної рівності виявляти проблемні галузі, оцінювати динаміку гендерних перетворень, отримувати гендерний вимір суспільного життя і покращувати якість життя населення громади, жінок і чоловіків, дівчаток і хлопчиків.

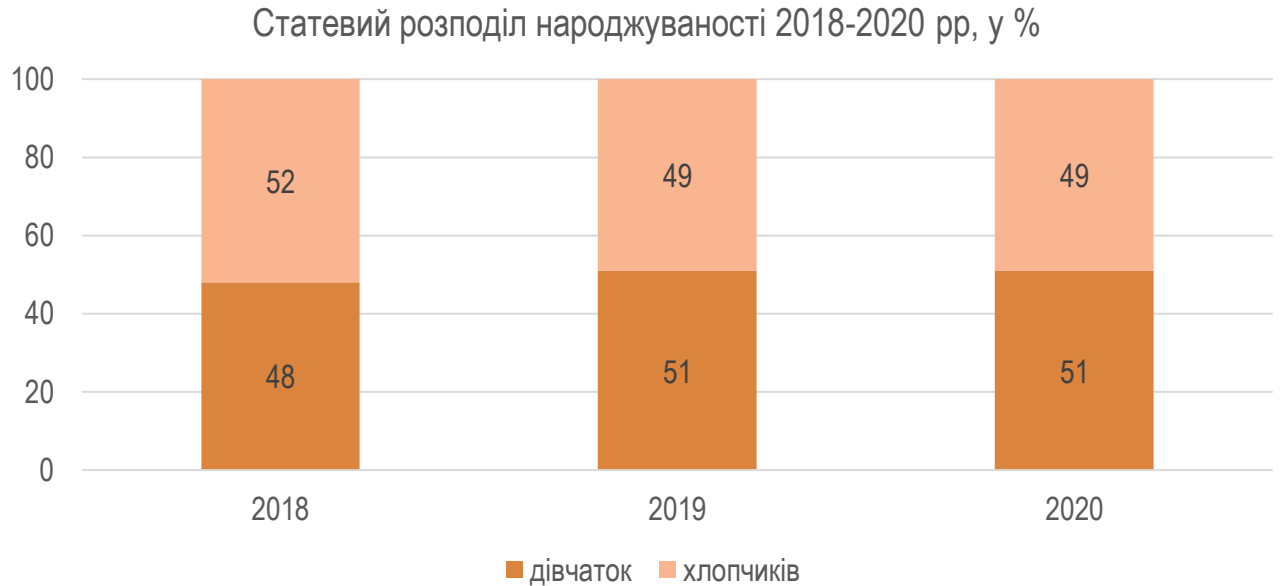
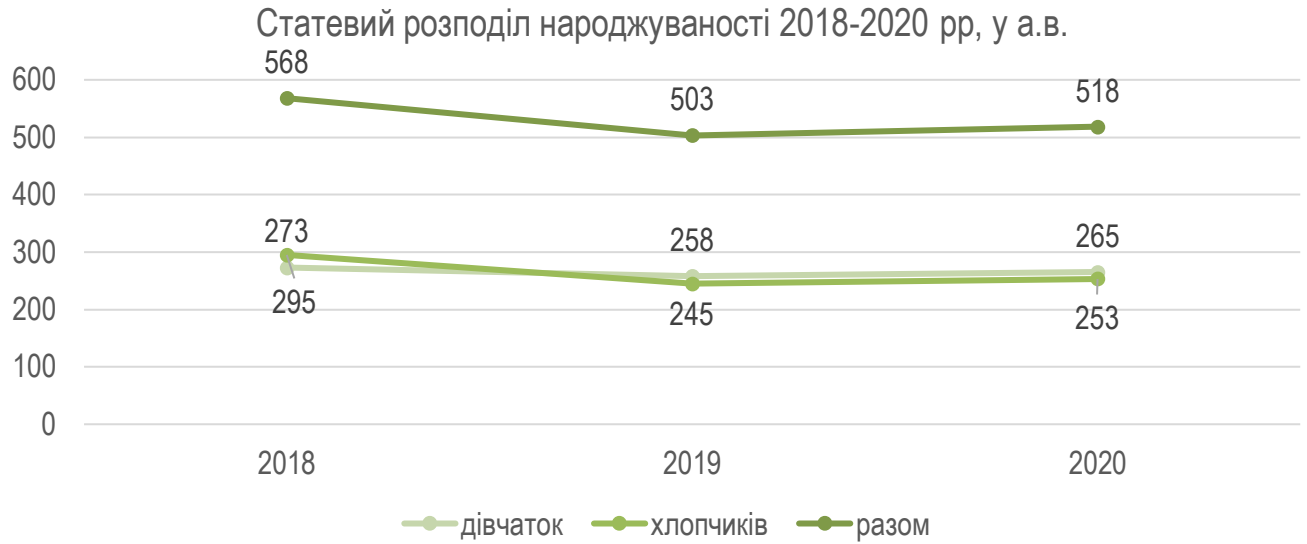
ДОДАТКИ

ГЕНДЕРНИЙ ПОРТРЕТ МІСТА УМАНЬ

1.1. Статеві-віковий розподіл мешканців

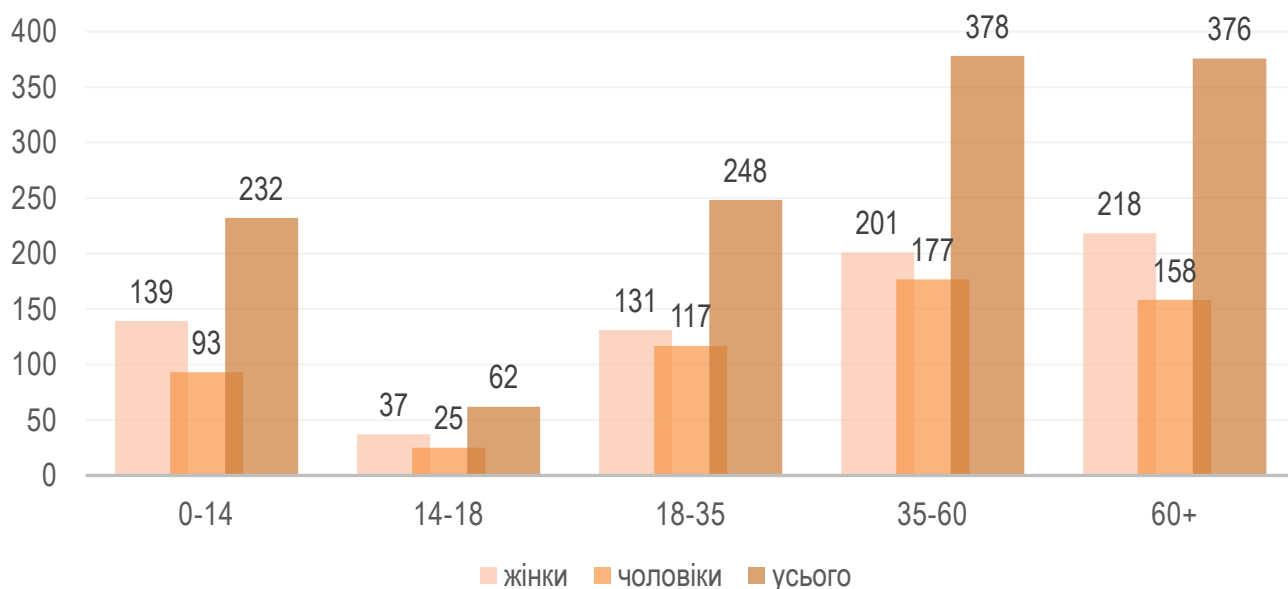

1.2. Статевий розподіл народжуваності

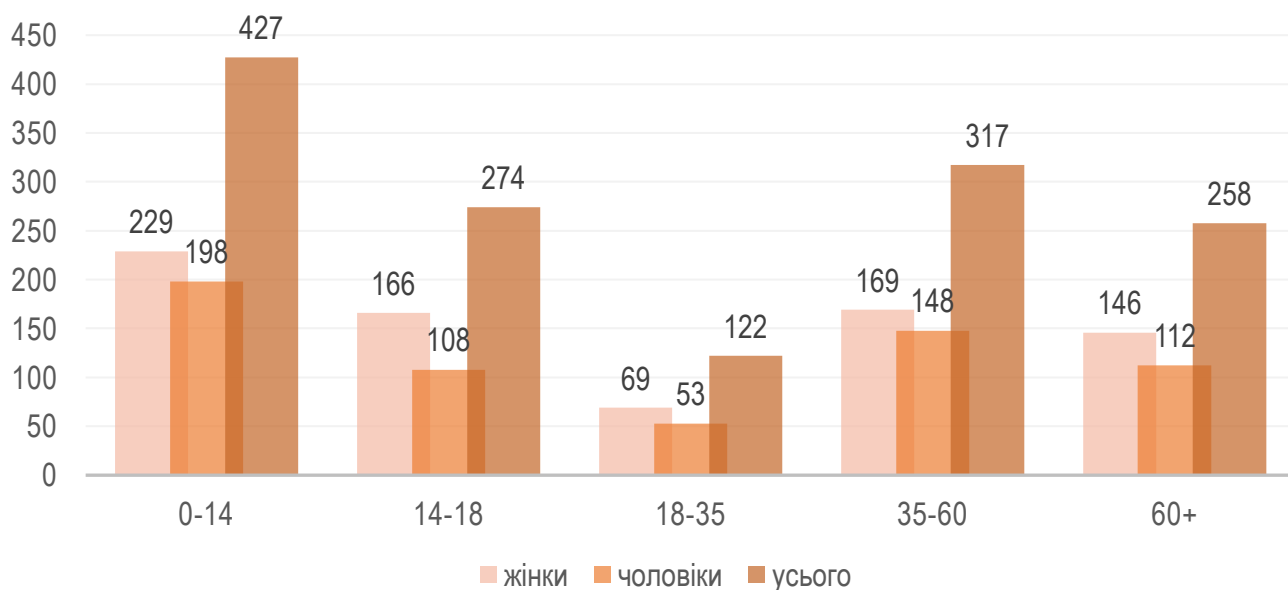

1. Демографічна ситуація

1.3. Кількість внутрішньо переміщених осіб, у а.в.

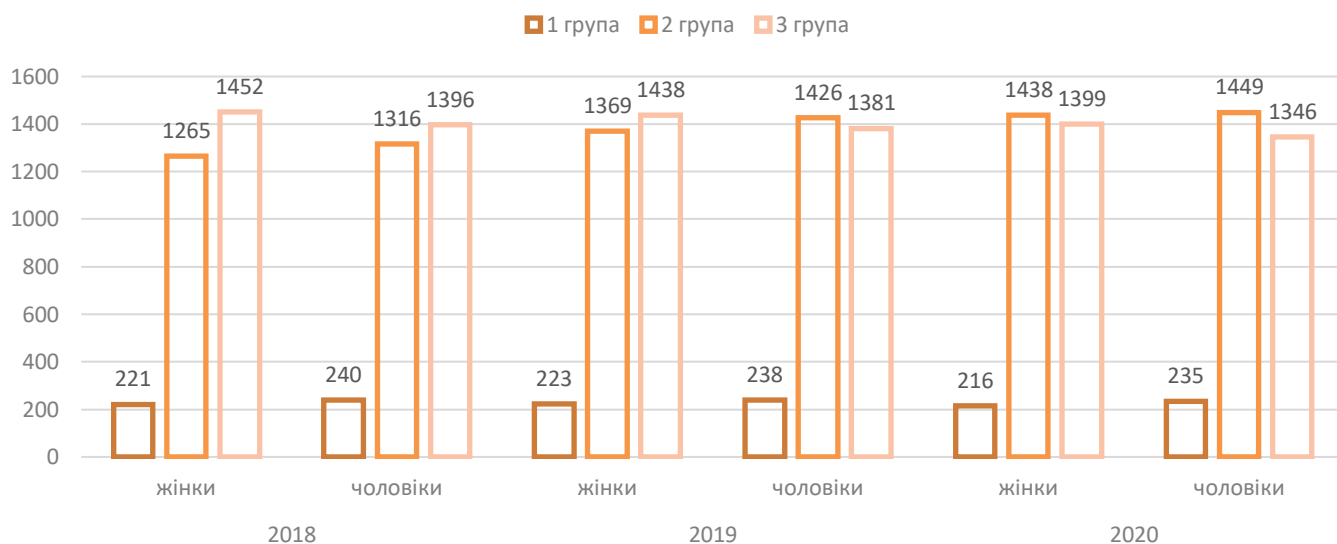

1.4. Кількість осіб, які опинились у складних життєвих обставинах і потребують соціальних послуг, у а.в.

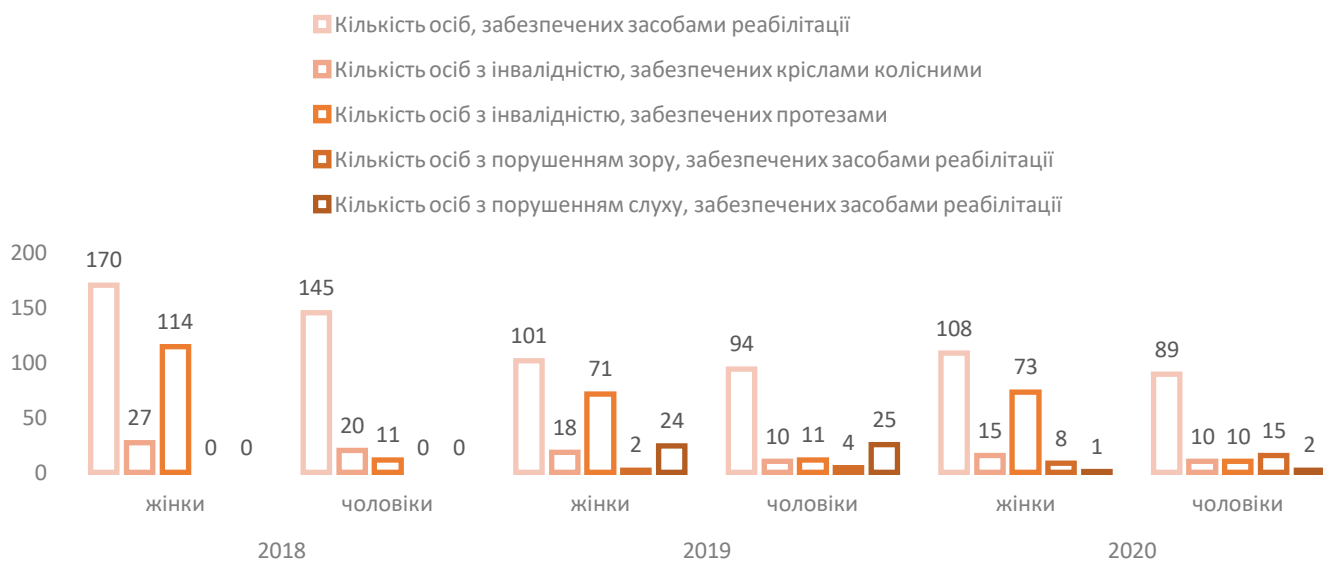

2. Здоров'я населення

2.1. Кількість осіб з інвалідністю, у а.в.

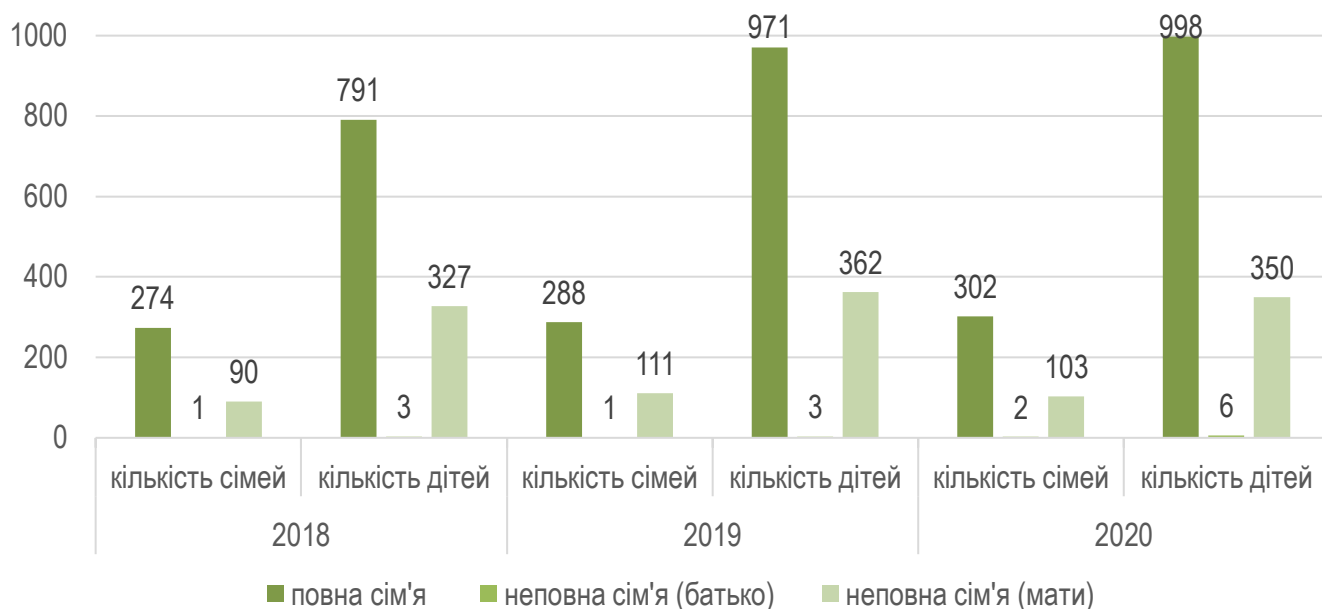

2.2. Показники забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації, у а.в.

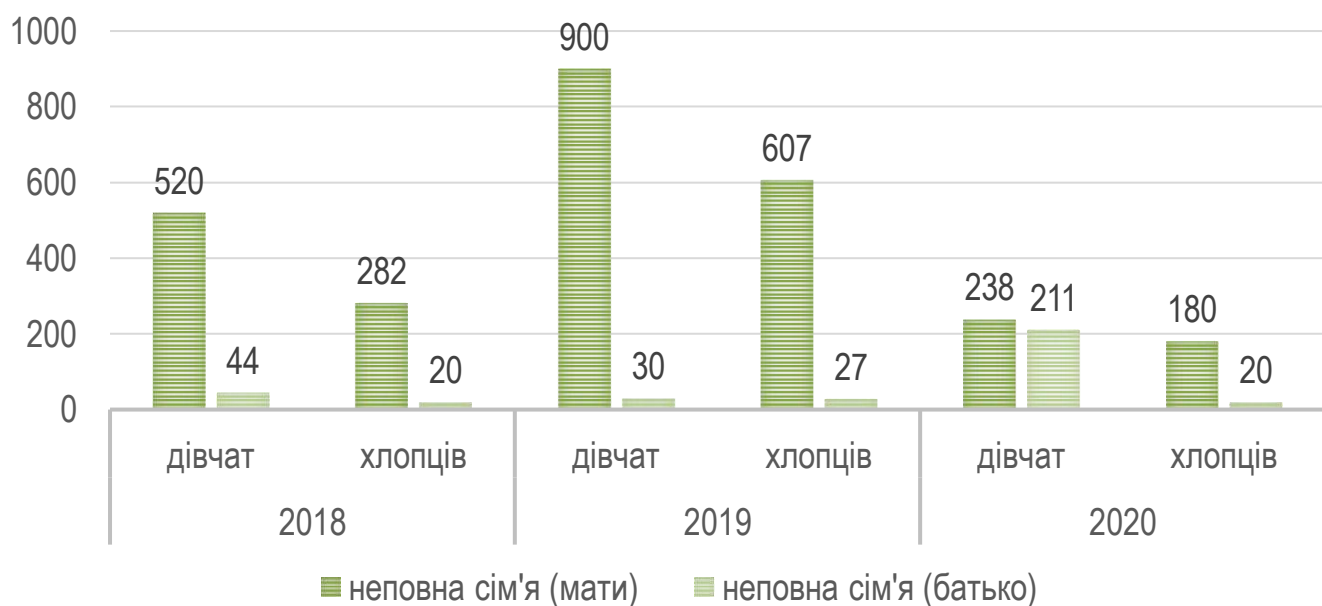

3. Шлюб і сім'я

3.1. Особливості багатодітних сімей, у а.в.

2.2. Особливості неповних сімей, у а.в.

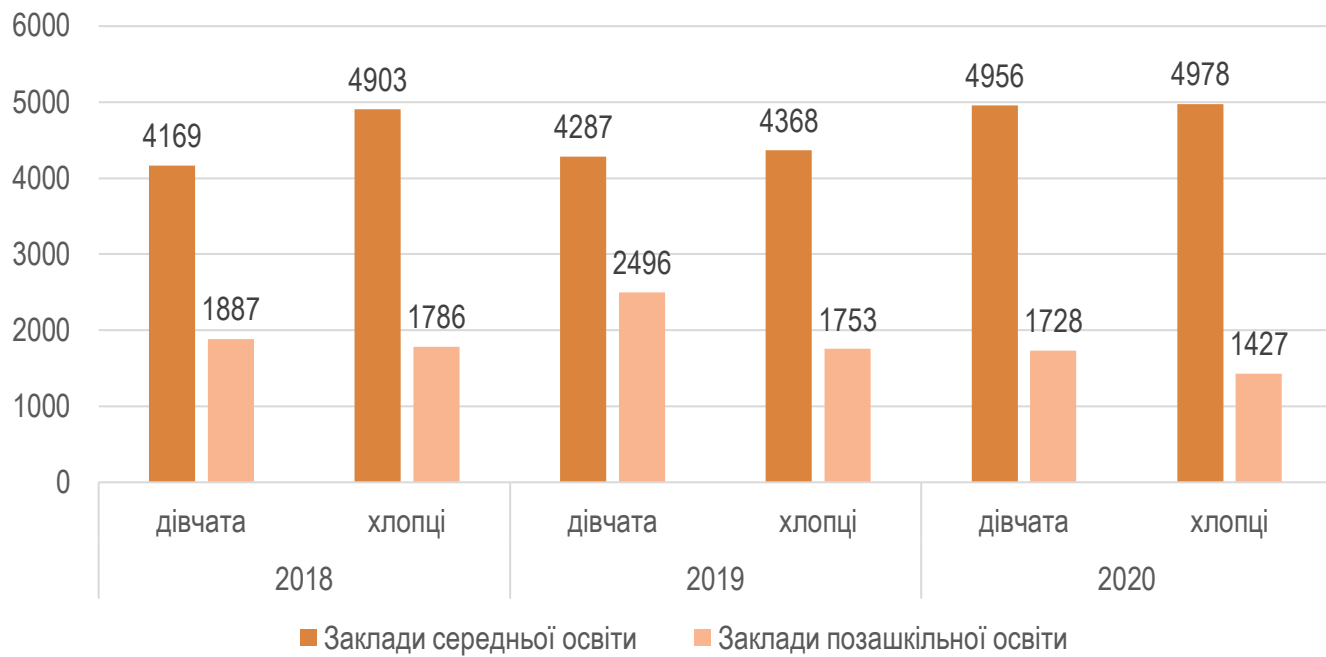

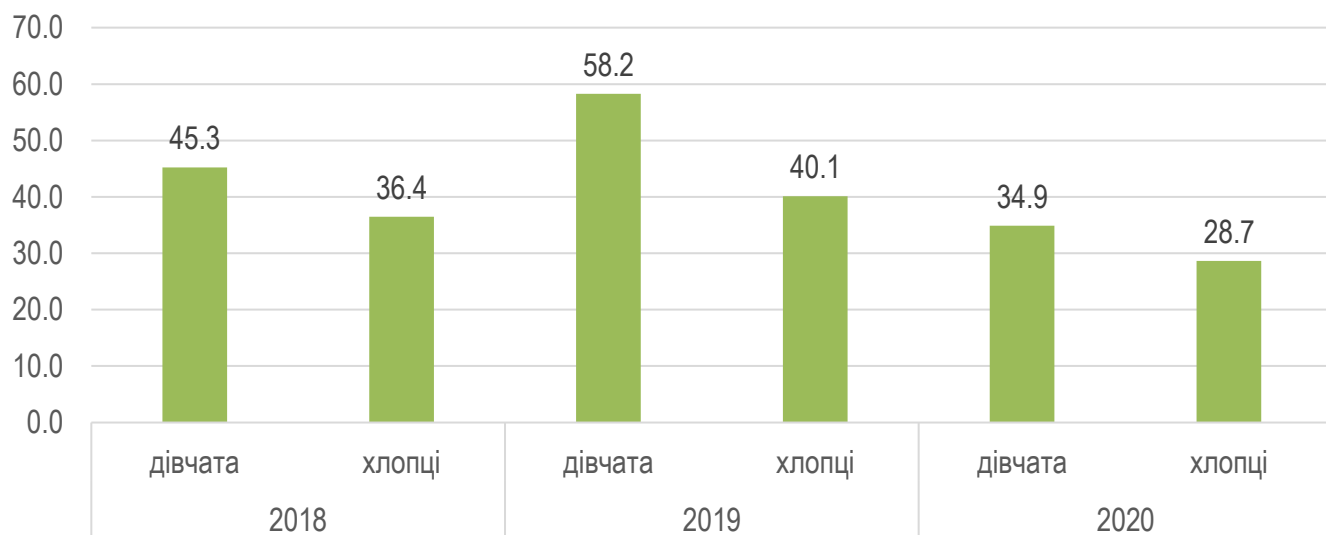
4.1. Кількість педагогічних працівників, у а.в.

4.2. Контингент осіб, які здобувають освіту, у а.в.

Співвідношення здобувачів позашкільної освіти до загальної кількості учнів, у %

5. Економічна активність

5.1. Розподіл керівників комунальних підприємств за статтю

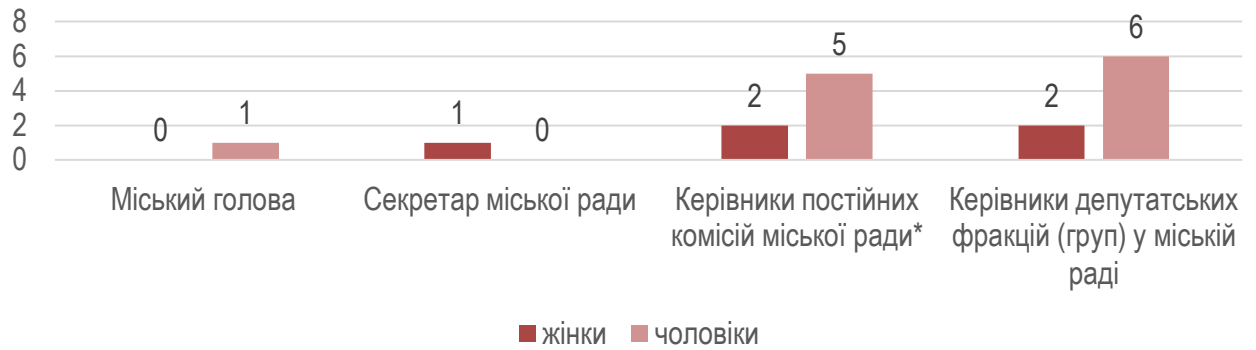

5.2. Структура незайнятого населення

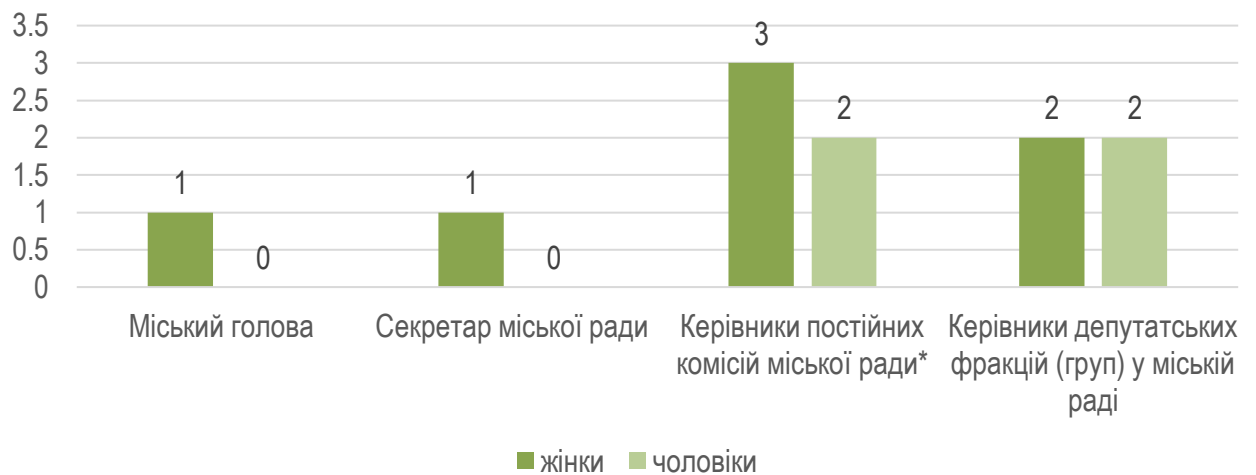

6.1. Розподіл складу виборних ОМС за статтю

Склад виборних ОМС попереднього скликання
(на момент припинення повноважень)

Склад виборних ОМС за результатами місцевих виборів 2020р.

7. Гендерна політика

Серед основних досягнень на шляху до встановлення гендерної рівності та дотримання прав жінок слід назвати такі:

13.03.2015 року рішенням Уманської міської ради затверджена **соціальна Програма протидії торгівлі людьми на період 2015 – 2020 роки**, метою якої є запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності переслідування осіб, які вчиняють пов'язані з нею злочини або сприяють їх вчиненню, а також захисту прав постраждалих осіб від торгівлі людьми та надання їм допомоги.

13.03.2015 року рішенням сесії Уманської міської ради затверджена **міська соціальна Програми з утвердження гендерної рівності на період 2015-2020 рр.**, задля реалізації рівних прав жінок і чоловіків, ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі і розширення можливостей реалізації жінками і чоловіками свого ресурсного потенціалу

від 06.12.2018 року Функціонує мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, до складу якої входять: психолог та штатні працівники управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради, Центру інтегрованих соціальних послуг м. Умань. Мобільна бригада надає соціальні послуги шляхом проведення фахової консультації за допомогою телефонного зв'язку, з виїздом у спеціально організованому транспорті до місця проживання (перебування) постраждалих осіб чи іншого вказаного ними місця, у приміщенні управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

20.12.2019 року місто Умань офіційно висловило згоду дотримуватися принципів Європейської Хартії, про що прийнято рішення Уманської міської ради «Про приєднання до Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад».

27 лютого 2020 року з метою здійснення координації дій між суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії

домашньому насильству і насильству за ознакою статі в місті Умань розроблено та затверджено рішенням Уманської міської ради **Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.**

Державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування Уманської міської ради систематично беруть участь у семінарах, тренінгах щодо участі жінок у запобіганні та врегулюванні конфліктів, запобігання сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом та порядку взаємодії з надання допомоги постраждалим від конфлікту.

Спеціалістами управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради та фахівцями із соціальної роботи проводиться інформаційна компанія спрямована на інформування населення щодо протидії торгівлі людьми, домашньому насильству над жінками та дітьми. Надаються консультації щодо анонімних ліній довіри, центрів допомоги та притулків для постраждалих від насильства. Проводиться профілактична робота серед дітей, молоді та вразливих категорій сімей щодо попередження домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми. Випадків загрози життю та здоров'ю дітей з початку 2020 року не виявлено.

Спеціалістами центру зайнятості постійно надаються індивідуальні консультації та проводяться групові заходи серед жінок та дівчат щодо переваг легальної зайнятості.

В місті функціонує Уманський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги. За зверненням громадян, при наявності довідки підтвердження категорії осіб, які мають право на безкоштовну правову допомогу, надаються безкоштовні юридичні консультації та послуги адвоката. Проводяться правопросвітницькі заходи спрямовані на запобігання випадкам домашнього насильства та надаються інформаційні консультації постраждалим від цього явища.

В системі закладів охорони здоров'я міста створені підрозділи, які надають юридичну, медичну та психологічну допомогу населенню в

кризових ситуаціях. Спеціалістами кабінету «Клініка дружня до молоді» надаються юридичної та правової допомоги підліткам на базі поліклінічного відділення міської дитячої лікарні.

Проводжуючи напрямки забезпечення запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми систематично в управлінні праці та соціального захисту населення Уманської міської ради проводяться засідання, наради, «круглі столи» за участі відповідальних структур Уманської міської ради та громадських організацій. Дані заходи охоплюють всі сфери життєдіяльності людини та громади в цілому і мають досить різноманітні теми: «16 днів проти насильства», «Організації надання соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства», «Запобігання та протидії домашньому насильству», «Відзначення Європейського дня боротьби з торгівлею людьми», «Координації дій щодо попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми», «Протидія торгівлі людьми».

Відповідно до затверджених Програм щодо забезпечення прав жінок та чоловіків розроблено завдання та заходи із попередження виникнення фактів насильства в сім'ї, насильства за ознакою статі та торгівлі людьми. По місту систематично проводяться заходи із залученням відповідальних відділів і структур Уманської міської ради та громадських організацій м. Умань, а саме:

- інформаційно-освітні заходи з питань правової освіти учнівської молоді та попередження домашнього насильства;
- інформаційно-роз'яснювальна кампанія серед населення, спрямована на запобігання потраплянню в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми;
- виставки-огляди навчальної та довідкової літератури з питань запобігання та протидії насильства, гендерної дискримінації;
- конкурси тематичних малюнків для дітей та молоді на місцевому рівні;

- виготовлення та розповсюдження шкільної соціальної реклами щодо запобігання домашнього насильства;
- поширення серед населення міста листівок та буклетів відповідних тематик;
- інформація про проведені заходи висвітлюється на сайтах виконавчого комітету, відділах та структурах Уманської міської ради, управління праці та соціального захисту населення.

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».
2. Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 145 від 24 лютого 2021 р.
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»,
4. Указ Президента України від 21 вересня 2020 р. № 398 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства»,
5. Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 Національну стратегію у сфері прав людини
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р Національну стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 52, ст.561)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 4719-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, № 15, ст.97
№ 1263-VII від 13.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст.915
№ 2229-VIII від 07.12.2017, ВВР, 2018, № 5, ст.35}

Метою цього Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

рівні права жінок і чоловіків - відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі;

рівні можливості жінок і чоловіків - рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків;

дискримінація за ознакою статі - ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні", крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

{Абзац четвертий статті 1 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

позитивні дії - спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, встановлених Конституцією і законами України;

{Абзац п'ятий статті 1 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

сексуальні домагання - дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування;

насильство за ознакою статі - діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

особа, яка постраждала від насильства за ознакою статі (далі - постраждала особа), - особа, яка зазнала насильства за ознакою статі;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

дитина, яка постраждала від насильства за ознакою статі, - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та зазнала насильства за ознакою статі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
кривдник - особа, яка вчинила насильство за ознакою статі;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
дитина-кривдник - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та вчинила насильство за ознакою статі;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
запобігання насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо насильства за ознакою статі, його причин і наслідків, на формування нетерпимого ставлення до насильства за ознакою статі, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
протидія насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на припинення насильства за ознакою статі, надання допомоги та забезпечення захисту постраждалої особи та отримання нею відшкодування завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків насильства за ознакою статі, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
оцінка ризиків - оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення насильства за ознакою статі, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
програма для постраждалої особи - комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та на формування в постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність та захищати свої права, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
програма для кривдника - комплекс заходів, складених на основі оцінки ризиків та спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника та формування в нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
обмежувальний припис стосовно кривдника - встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи накладення обов'язків на кривдника, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи;

{Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}
гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства;

гендерно-правова експертиза - аналіз чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 2. Законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків складається з Конституції України, цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 3. Основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на:

утвердження гендерної рівності;

недопущення дискримінації за ознакою статі;

застосування позитивних дій;

запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок;

{Статтю 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;

забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;

підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;

виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;

захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі.

Стаття 4. Гендерно-правова експертиза

Чинне законодавство підлягає гендерно-правовій експертизі. У разі встановлення невідповідності нормативно-правового акта принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків висновок гендерно-правової експертизи надсилається до органу, який прийняв такий нормативно-правовий акт.

Розроблення проектів нормативно-правових актів здійснюється з обов'язковим урахуванням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проекти нормативно-правових актів підлягають гендерно-правовій експертизі. Висновок гендерно-правової експертизи є обов'язковою складовою пакета документів, що подаються разом з проектом нормативно-правового акта до розгляду.

Порядок проведення гендерно-правової експертизи визначає Кабінет Міністрів України.

Стаття 5. Відображення органами державної статистики показників становища жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства

Центральний орган виконавчої влади в галузі статистики забезпечує збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання статистичних даних щодо показників становища жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства, а також щодо насильства за ознакою статі, які є репрезентативними та зіставними, згруповані за статтю і збираються на постійній основі.

{Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Статистичні дані, зазначені в частині першій цієї статті, є невід'ємною складовою державної статистичної звітності.

Стаття 6. Заборона дискримінації за ознакою статі

Дискримінація за ознакою статі забороняється.

Не вважаються дискримінацією за ознакою статі:

спеціальний захист жінок під час вагітності, пологів та грудного вигодовування дитини;
обов'язкова строкова військова служба для чоловіків, передбачена законом;
різниця в пенсійному віці для жінок і чоловіків, передбачена законом;
особливі вимоги щодо охорони праці жінок і чоловіків, пов'язані з охороною їх репродуктивного здоров'я;
позитивні дії.

Розділ II

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Стаття 7. Органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є:

Верховна Рада України;

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

Кабінет Міністрів України;

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

громадські об'єднання.

{Абзац сьомий частини першої статті 7 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та установи, громадські об'єднання сприяють збалансованому представництву статей в управлінні та прийнятті рішень. Для досягнення мети цього Закону у своїй діяльності вони можуть застосовувати позитивні дії.

{Частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 7¹. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, є:

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

органи виконавчої влади, зокрема уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, місцеві державні адміністрації (у тому числі їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

органи місцевого самоврядування (у тому числі виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад та їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

суди;

прокуратура;

загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади та установи, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), центри соціально-психологічної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг) тощо).

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, забезпечують формування та внесення відомостей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі відповідно до вимог статті 16 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, виявленні фактів насильства за ознакою статі, наданні допомоги та захисту постраждалим особам можуть брати участь підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми.

{Закон доповнено статтею 7¹ згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 8. Повноваження Верховної Ради України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Верховна Рада України:

визначає основні засади гендерної політики держави;

застосовує у законодавчій діяльності принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

у межах, передбачених Конституцією України, здійснює парламентський контроль за виконанням законодавчих актів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 9. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини:

у рамках здійснення контролю за додержанням прав та свобод людини і громадянина здійснює контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

розглядає звернення про випадки дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;

{Абзац третій статті 9 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

у щорічній доповіді висвітлює питання дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та насильства за ознакою статі.

{Абзац четвертий статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 10. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Кабінет Міністрів України:

забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;

приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності, запобігання та протидії насильству за ознакою статі та забезпечує його виконання;

{Абзац третій статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац четвертий статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац п'ятий статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

організовує підготовку державної доповіді про виконання в Україні Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок;

враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів;

затверджує порядок проведення гендерно-правової експертизи;

здійснює інші повноваження у цій сфері, передбачені законодавством України.

Стаття 11. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків:

бере участь у формуванні та реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац другий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює координацію заходів міністерств та інших органів виконавчої влади, спрямованих на впровадження гендерної рівності, координацію діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац третій статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу в засобах масової інформації, організовує проведення просвітницьких заходів з питань забезпечення гендерної рівності та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац четвертий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює розроблення заходів, спрямованих на реалізацію забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків та зміну соціальних і культурних моделей поведінки, що ґрунтуються на дискримінаційних уявленнях про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;

{Абзац п'ятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

формує Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац шостий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює контроль за дотриманням гендерної рівності при вирішенні кадрових питань у центральних та місцевих органах виконавчої влади;

організовує навчання державних службовців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також здійснює координацію підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац восьмий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

разом з іншими центральними органами виконавчої влади здійснює підготовку науково обґрунтованих пропозицій з питань забезпечення гендерної рівності та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац дев'ятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює організацію наукових і експертних досліджень з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац десятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

вносить пропозиції щодо застосування позитивних дій та їх припинення;

здійснює моніторинг ефективності заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також їх впливу на різні соціальні групи, надає відповідну методичну та практичну допомогу суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Статтю 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

{Статтю 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

затверджує стандарти надання соціальних послуг постраждалим особам та методику визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

{Статтю 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

{Статтю 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

контролює формування та ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (у частині запобігання та протидії насильству за ознакою статі), забезпечує збір, аналіз та поширення інформації про насильство за ознакою статі відповідно до законодавства;

{Статтю 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює моніторинг та узагальнює результати забезпечення рівних прав та можливостей в різних сферах життєдіяльності;

узагальнює виконання державних програм з питань гендерної рівності та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац вісімнадцятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

{Абзац дев'ятнадцятий статті 11 виключено на підставі Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

веде в установленому законодавством порядку облік та узагальнює випадки дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі та вносить пропозиції щодо їх усунення;

{Абзац двадцятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснює співпрацю з міжнародними організаціями, відповідними органами зарубіжних країн з питань статусу жінок та дотримання міжнародних стандартів рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

{Абзац двадцять перший статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 12. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування

{Назва статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своєї компетенції:

забезпечують надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей, запобігання та протидію насильству за ознакою статі;

{Абзац другий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснюють виконання загальнодержавних та регіональних програм з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац третій частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

створюють умови для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків;

забезпечують доступні соціально-побутові послуги, включаючи догляд за малолітніми дітьми, організацію дошкільного виховання та забезпечення дитячого дозвілля;

провадять просвітницьку діяльність з питань гендерної рівності, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац шостий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

співпрацюють з громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями щодо забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац сьомий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

подають пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац восьмий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснюють збір і поширення інформації про насильство за ознакою статі, а також про загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

{Статтю 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

беруть участь у підготовці фахівців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Статтю 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

сприяють науковим розробкам у сфері гендерних досліджень;

дотримуються принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у своїй діяльності;

здійснюють позитивні дії.

В органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування визначається уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

{Частина друга статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Виконання обов'язків уповноваженої особи (координатора) покладається на одного із заступників міністра, заступника керівника іншого органу виконавчої влади.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть утворювати консультативно-дорадчі органи, призначати радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

{Частина четверта статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

З метою здійснення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також забезпечення здійснення таких заходів у місцевих державних адміністраціях визначаються відповідальні структурні підрозділи, а в сільських, селищних, міських та районних у містах (у разі їх створення) радах - відповідальні виконавчі органи.

{Частина п'ята статті 12 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 13. Повноваження уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування

{Назва статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Уповноважені особи (координатори), на яких покладено функції щодо забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у межах своїх повноважень організовують роботу відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в напрямі:

{Абзац перший статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

урахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у відповідній сфері діяльності;

проведення аналізу стану забезпечення гендерної рівності та вивчення доцільності застосування позитивних дій з метою подолання асиметрії, дисбалансу, що складаються на відповідній території чи в галузі;

координації заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі та моніторингу їх реалізації на місцевому рівні;

{Статтю 13 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

співробітництва з громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями, узагальнення інформації, яка надходить від них щодо моніторингу стану дотримання рівності жінок і чоловіків, ситуації у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, та спільного вироблення шляхів усунення дискримінації за ознакою статі;

{Абзац п'ятий статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснення постійної інформаційно-пропагандистської діяльності щодо ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі;

вжиття заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення;

організації прийому громадян з питань дискримінації за ознакою статі;

розгляду та аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також з питань вчинення насильства за ознакою статі, вивчення причин, що його зумовлюють, та повідомлення про них правоохоронним органам згідно із законодавством;

{Абзац дев'ятий статті 13 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

навчання працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань гендерної проблематики, спрямованого на розвиток відповідних навичок під час реалізації функцій і завдань у цій сфері, надання допомоги та захисту постраждалим особам;

{Абзац десятий статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

вжиття заходів щодо усунення проявів дискримінації за ознакою статі.

Стаття 13¹. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

{Закон доповнено статтею 13¹ згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 13². Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб

Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб у межах своїх повноважень здійснюють:

прийом і розгляд заяв постраждалих осіб або їхніх представників про отримання допомоги, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

інформування органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про виявлення факту насильства за ознакою статі за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту вчинення насильства за ознакою статі стосовно дітей - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

оцінку потреб постраждалих осіб;

надання постраждалим особам повної та вичерпної інформації про їхні права і можливості щодо отримання ними дієвої допомоги;

надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правової допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством;

інформування в установленому законодавством порядку місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування про осіб, яким надавалася допомога, та про результати її надання.

Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (крім кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

{Постанови КМ № 654, № 655, № 824}

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей утворюється центральним органом виконавчої

влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належить до сфери його управління та діє на основі положення, затвердженого цим органом.

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей є державною установою, що має територіальні відділення в усіх регіонах України.

{Закон доповнено статтею 13² згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 14. Права громадських об'єднань та іноземних неурядових організацій у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобіганні та протидії насильству за ознакою статі

{Назва статті 14 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

Громадські об'єднання та іноземні неурядові організації можуть:

{Абзац перший статті 14 в редакції Закону № 2229-VIII від 07.12.2017}

брати участь у розробці рішень, що приймаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з питань гендерної рівності, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац другий статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

брати участь у реалізації загальнодержавних та регіональних програм;

делегувати своїх представників до складу консультативно-дорадчих органів, що створюються при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;

проводити моніторинг з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

{Абзац п'ятий статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

здійснювати іншу діяльність відповідно до свого статуту та законодавства України щодо забезпечення гендерної рівності, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

{Абзац шостий статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Розділ III

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

Стаття 15. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у виборчому процесі

Рівні виборчі права та можливості жінок і чоловіків забезпечуються законодавством України.

Політичні партії, виборчі блоки під час висунення кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі передбачають представництво жінок і чоловіків у відповідних виборчих списках.

Контроль за цією вимогою здійснюють виборчі комісії.

Стаття 16. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування

Призначення на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі.

Дискримінація за ознакою статі при прийнятті на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування і під час її проходження забороняється.

Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити рівний доступ громадян до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування відповідно до кваліфікації і професійної підготовки незалежно від статі претендента.

Формування кадрового резерву для заміщення посад державних службовців і посад в органах місцевого самоврядування, просування їх по службі здійснюється із забезпеченням рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків.

Дозволяється застосування позитивних дій з метою досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування з урахуванням категорій посад службовців.

Розділ IV

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Стаття 17. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у праці та одержанні винагороди за неї

Жінкам і чоловікам забезпечуються рівні права та можливості у працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці.

Роботодавець зобов'язаний:

створювати умови праці, які дозволяють б жінкам і чоловікам здійснювати трудову діяльність на рівній основі;

забезпечувати жінкам і чоловікам можливість суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками;

здійснювати рівну оплату праці жінок і чоловіків при однаковій кваліфікації та однакових умовах праці;

вживати заходів щодо створення безпечних для життя і здоров'я умов праці;

вживати заходів щодо унеможливлення та захисту від випадків сексуальних домагань та інших проявів насильства за ознакою статі.

{Абзац шостий частини другої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Роботодавцям забороняється в оголошеннях (рекламі) про вакансії пропонувати роботу лише жінкам або лише чоловікам, за винятком специфічної роботи, яка може виконуватися виключно особами певної статі, висувати різні вимоги, даючи перевагу одній із статей, вимагати від осіб, які влаштовуються на роботу, відомості про їхнє особисте життя, плани щодо народження дітей.

Роботодавці можуть здійснювати позитивні дії, спрямовані на досягнення збалансованого співвідношення жінок і чоловіків у різних сферах трудової діяльності, а також серед різних категорій працівників.

Стаття 18. Забезпечення рівних можливостей під час укладання колективних договорів та угод

У разі колективно-договірного регулювання соціально-трудоких відносин до генеральної угоди, галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів включаються положення, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків.

{Частина перша статті 18 в редакції Закону № 4719-VI від 17.05.2012}

При цьому колективні угоди (договори) мають передбачати:

покладання обов'язків уповноваженого з гендерних питань - радника керівника підприємства установи та організації, їх структурних підрозділів на одного з працівників на громадських засадах;

комплектування кадрами і просування працівників по роботі з дотриманням принципу надання переваги особі тієї статі, щодо якої в них існує дисбаланс;

усунення нерівності за її наявності в оплаті праці жінок і чоловіків як у різних галузях господарства, так і в одній галузі на базі загального соціального нормативу оплати праці в бюджетній та інших сферах, а також на основі професійної підготовки (перепідготовки) кадрів.

Стаття 19. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері підприємництва

Держава забезпечує жінкам і чоловікам рівні права та можливості у здійсненні підприємницької діяльності.

На державному та регіональному рівнях з урахуванням статистичних показників можуть здійснюватися позитивні дії для усунення дисбалансу в підприємницькій діяльності жінок і чоловіків шляхом заохочення підприємницької діяльності, надання пільгових кредитів, проведення бізнес-тренінгів та інших заходів.

Стаття 20. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері соціального захисту

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації рівною мірою враховують інтереси жінок і чоловіків під час здійснення заходів щодо їх соціального захисту.

Погіршення становища осіб будь-якої статі в разі застосування системи соціального страхування, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги є неприпустимим.

Розділ V

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

{Назва розділу V із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 21. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у здобутті освіти та професійній підготовці

Держава забезпечує рівні права та можливості жінок і чоловіків у здобутті освіти.

Навчальні заклади забезпечують:

рівні умови для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам;

підготовку та видання підручників, навчальних посібників, вільних від стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості;

{Абзац третій частини другої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

виховання культури гендерної рівності, ненасильницької поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками.

{Абзац четвертий частини другої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Центральний орган виконавчої влади з питань освіти і науки забезпечує проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

{Частина третя статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

До навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів перепідготовки кадрів включаються дисципліни, які вивчають питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, та факультативне вивчення правових засад гендерної рівності на основі гармонізації національного і міжнародного законодавства.

{Частина четверта статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 21¹. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у діяльності засобів масової інформації

Засоби масової інформації відповідно до законодавства сприяють недопущенню: дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;

поширення матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство.

Засоби масової інформації можуть ухвалювати кодекси професійної етики та інші корпоративні стандарти з метою запобігання насильству за ознакою статі, у тому числі всім формам насильства стосовно жінок, та виховання поваги до гідності кожної людини незалежно від статі.

{Закон доповнено статтею 21¹ згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Розділ V¹

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Стаття 21². Запобігання насильству за ознакою статі

Заходи із запобігання насильству за ознакою статі здійснюються за такими напрямками:

вивчення ситуації та збір даних про факти насильства за ознакою статі;

проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства за ознакою статі, а також ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії такому насильству, практики його застосування;

проведення інформаційних кампаній щодо проявів насильства за ознакою статі, його наслідків, зокрема для дітей;

проведення у навчальних закладах інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у тому числі стосовно дітей;

залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

організація і проведення спільних та спеціалізованих тренінгів і семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів;

організація і виконання програм для осіб, які вчинили насильство за ознакою статі, зокрема сексуальне насильство, у визначеному законодавством порядку.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, враховують його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також наслідки такого насильства, що призводять до порушення прав людини та дискримінації за ознакою статі.

Вжиття будь-яких заходів у сфері запобігання насильству за ознакою статі здійснюється без дискримінації за будь-якою ознакою.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, яким стало відомо про вчинення насильства за ознакою статі, зобов'язані невідкладно повідомити про це до місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України або до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Стаття 21³. Надання допомоги та захисту постраждалим особам

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, відповідно до компетенції забезпечують надання допомоги та захисту особам, які постраждали від такого насильства.

Надання допомоги та захисту постраждалим особам здійснюється за такими напрямками:

надання постраждалій особі інформації про її права та можливості їх реалізації зрозумілою їй мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою для постраждалої особи;

забезпечення постраждалим особам доступу до спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб та отримання соціальних послуг, які вони надають;

надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб, особливо жінок з дітьми;

забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, визначених цим Законом, на випадки насильства за ознакою статі, надання консультацій щодо насильства за ознакою статі абонентам анонімно або з належним урахуванням вимог конфіденційності та захисту персональних даних;

надання кваліфікованих консультацій у разі вчинення насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

Надання допомоги постраждалій особі не залежить від звернення такої особи до правоохоронних органів чи до суду та від її участі у кримінальному або цивільному провадженні.

Стаття 21⁴. Права постраждалих осіб

Постраждалі особи мають право на:

дієвий, ефективний та невідкладний захист у разі вчинення насильства, недопущення повторних випадків насильства;

звернення особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

отримання повної та вичерпної інформації від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, щодо своїх прав, заходів і соціальних послуг, якими вони можуть скористатися;

безоплатне отримання відповідно до законодавства медичної, соціальної та психологічної допомоги, інших соціальних послуг;

безоплатну правову допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

конфіденційність інформації особистого характеру, що стала відома під час роботи з такими особами;

звернення до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника в порядку, передбаченому законом;

інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Стаття 21⁵. Обмежувальний припис стосовно кривдника

Постраждала особа або її представник, а в разі вчинення насильства за ознакою статі стосовно дитини - батьки або інші законні представники дитини, родичі дитини

(баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також орган опіки та піклування мають право звернутися до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника.

Обмежувальним приписом встановлюються один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього таких обов'язків:

заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

обмеження спілкування з постраждалою дитиною;

заборона наблизитися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;

заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

Рішення про видачу обмежувального припису або про відмову у видачі обмежувального припису приймається на підставі оцінки ризиків.

Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців.

За заявою осіб, визначених частиною першою цієї статті, на підставі оцінки ризиків обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого судовим рішенням згідно з частиною четвертою цієї статті.

Про видачу обмежувального припису кривднику суддя у встановлений законом строк інформує уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) постраждалої особи для взяття кривдника на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад за місцем проживання (перебування) постраждалої особи.

Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування кривдника у місці свого постійного проживання (перебування), якщо кривдником є особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку на день видачі такого припису.

Порядок видачі судом обмежувального припису визначається Цивільним процесуальним кодексом України.

Постраждала особа може вимагати від кривдника компенсації її витрат на лікування, отримання консультацій або на оренду житла, яке вона винаймає (винаймала) з метою запобігання вчиненню стосовно неї домашнього насильства, а також періодичних витрат на її утримання, утримання дітей чи інших членів сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні кривдника, у порядку, передбаченому законодавством.

У разі порушення кримінального провадження у зв'язку з вчиненням насильства за ознакою статі перелік заходів щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, або визнана винною у його вчиненні, а також порядок застосування таких заходів визначаються Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 21⁶. Взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи

Уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника на встановлений законодавством строк і проводить із ним профілактичну роботу.

Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 21⁷. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, передбачає:

взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

реагування на факти вчинення насильства за ознакою статі відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

узгодження заходів реагування на випадки насильства за ознакою статі та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

розроблення програм запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

обмін досвідом у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

здійснення моніторингу дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, звітують спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 21⁸. Виконання програм для кривдників

Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для кривдників, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для кривдників, організовує та забезпечує проходження кривдниками таких програм.

Виконання програм для кривдників стосовно дітей-кривдників здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей.

З метою запобігання повторному вчиненню насильства за ознакою статі та забезпечення виконання програми для кривдника дитину-кривдника може бути тимчасово влаштовано до родичів, у сім'ю патронатного вихователя або в установу для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Виконання програм для кривдників забезпечують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

Кривдника може бути направлено судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством.

Кривдник повинен мати можливість відвідувати програму для кривдників за власною ініціативою на добровільній основі.

У разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття відповідних заходів.

Притягнення кривдника до відповідальності за непроходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму.

У разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробаційну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України.

{Закон доповнено розділом V¹ згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Стаття 22. Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань, насильства за ознакою статі

{Назва статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань або постраждала від насильства за ознакою статі, має право звернутися зі скаргою до державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та/або до суду в порядку, визначеному законом.

{Частина перша статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1263-VII від 13.05.2014, № 2229-VIII від 07.12.2017}

Особи або групи осіб мають право надсилати повідомлення про порушення прав, гарантованих Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту або якщо застосування таких засобів захисту не виправдано затягується.

{Частина друга статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 23. Відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі чи сексуальних домагань, насильства за ознакою статі

{Назва статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Особа має право на відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих їй унаслідок дискримінації за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі. Моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

{Частина перша статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2229-VIII від 07.12.2017}

Порядок відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі, визначається законом.

{Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1263-VII від 13.05.2014, № 2229-VIII від 07.12.2017}

Стаття 24. Відповідальність за порушення законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Особи, винні в порушенні вимог законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2006 року.
2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:
  - подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення до законів України змін, які впливають із цього Закону;
  - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
  - забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;
  - забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що суперечать вимогам цього Закону.

Президент України

В.ЮЩЕНКО

**м. Київ
8 вересня 2005 року
№ 2866-IV**

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 24 лютого 2021 р. № 145

Київ

Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Державну соціальну програму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року (далі — Програма), що додається.

2. Внести до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728 “Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року” (Офіційний вісник України, 2018 р., № 82, ст. 2726) зміни, що додаються.

3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

розробити та затвердити у тримісячний строк місцеві програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

під час складання проектів місцевих бюджетів на відповідний рік передбачати кошти, необхідні для виконання завдань і заходів Програми.

4. Виконавцям заходів Програми:

забезпечити її виконання в межах коштів, передбачених у державному та місцевих бюджетах на відповідний бюджетний період, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством;

подавати кожного півріччя до 20 числа місяця, що настає за звітним періодом, Міністерству соціальної політики інформацію про стан виконання Програми для її узагальнення і подання щороку до 1 березня Кабінету Міністрів України.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

Інд. 73

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 24 лютого 2021 р. № 145

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА
запобігання та протидії домашньому насильству
та насильству за ознакою статі на період до 2025 року
Мета Програми

Метою Програми є удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах децентралізації з урахуванням міжнародних стандартів, Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, Указу Президента України від 21 вересня 2020 р. № 398 “Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства”, а також підвищення ефективної взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадськості.

Положення Програми спрямовані на досягнення цілі 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчаток” та цілі 16 “Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях”, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

Шляхи і способи розв’язання проблеми

Проблему недостатньо ефективного механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі та забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі (далі — постраждалі особи) передбачається розв’язати такими способами та шляхами:

удосконалення системи запобігання та протидії насильству, а також відповідної нормативно-правової бази, запровадження дієвого механізму взаємодії суб’єктів, що проводять заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі шляхом узгодження їх дій;

формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильства та посилення готовності протидіяти його проявам, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення домашнього насильства як порушення прав людини;

запровадження системного реагування на насильство, де кожен випадок отримує належну увагу суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, інших органів та установ, які виконують функції, пов’язані з проведенням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

забезпечення постраждалим особам незалежно від віку та стану здоров’я доступності до комплексних послуг, орієнтованих на їх потреби, та отримання таких послуг;

надання доступних якісних соціальних послуг постраждалим особам;

належного розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки на ненасильницьку;

підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини і наслідки домашнього насильства, розуміння суспільством непропорційного впливу

домашнього насильства та насильства за ознакою статі на жінок і чоловіків, у тому числі на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

надання кожній постраждалій особі інформації про її права та можливості реалізації таких прав зрозумілою для неї мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою постраждалій особі (зокрема, особам з порушеннями слуху — з допомогою перекладача жестової мови чи онлайн-перекладу жестовою мовою із застосуванням мобільних додатків), та забезпечення реалізації таких прав;

створення єдиного підходу для розвитку і розбудови притулків та відповідної інфраструктури для постраждалих осіб від домашнього насильства;

забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг медичної, соціальної, психологічної допомоги, доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту; у разі потреби забезпечення тимчасового притулку для постраждалих осіб.

Прогнозні обсяги та джерела фінансування Програми наведено в додатку 1.

Обсяги та джерела фінансування

Виконання Програми передбачається фінансувати за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг видатків на виконання Програми визначається щороку під час складання проектів державного та місцевого бюджетів на відповідних рік з урахуванням їх реальних можливостей.

Орієнтовний обсяг фінансування Програми з державного бюджету становить у 2021 році — 274290 тис. гривень, у 2022 році — 261 187,7 тис. гривень, у 2023 році — 230 976,8 тис. гривень, у 2024 році — 33 165,5 тис. гривень, у 2025 році — 33 463,7 тис. гривень.

Орієнтовний обсяг фінансування Програми з місцевого бюджету становить у 2021 році — 54445,5 тис. гривень, у 2022 році — 74 460 тис. гривень, у 2023 році — 75 404,9 тис. гривень, у 2024 році — 89 294,4 тис. гривень, у 2025 році — 97 576,1 тис. гривень.

Орієнтовний обсяг фінансування Програми за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, становить у 2021 році — 13 тис. гривень, у 2022 році — 18 тис. гривень, у 2023 році — 20 тис. гривень, у 2024 році — 23 тис. гривень, у 2025 році — 28 тис. гривень.

ПАСПОРТ

Державної соціальної програми запобігання
та протидії домашньому насильству та насильству
за ознакою статі на період до 2025 року

1. Концепцію Програми схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 82, ст. 2726).

2. Програму затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 145.

3. Державний замовник Програми — Мінсоцполітики.

4. Керівник Програми — Міністр соціальної політики.

5. Виконавці заходів Програми — Мінсоцполітики, МОЗ, МОН, Мінекономіки, Мін'юст, Міноборони, Мінветеранів, МВС, Нацсоцслужба, Національна поліція, Офіс Генерального прокурора, ДСА, Національна школа суддів України, Тренінговий центр прокурорів України, Академія адвокатури України, Координаційний центр з надання правової допомоги, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, міжнародні організації та громадські об'єднання (за згодою).

6. Строк виконання Програми — 2021—2025 роки.

7. Прогнозні обсяги та джерела фінансування

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, тис. гривень	У тому числі за роками				
		2021	2022	2023	2024	2025
Державний бюджет	833 083,7	274 290	261 187,7	230 976,8	33 165,5	33 463,7
Місцеві бюджети	391 180,9	54 445,5	74 460	75 404,9	89 294,4	97 576,1
Інші джерела	102	13	18	20	23	28
Усього	1 224 366,6	328 748,5	335 665,7	306 401,7	122 482,9	131 067,8

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 24 лютого 2021 р. № 145

ЗМІНИ,
що вносяться до розпорядження
Кабінету Міністрів України
від 10 жовтня 2018 р. № 728

1. У назві та тексті розпорядження цифри “2023” замінити цифрами “2025”.
  2. У назві та тексті Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року, схваленої зазначеним розпорядженням, цифри “2023” замінити цифрами “2025”.
-

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про запобігання та протидію домашньому насильству

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35)

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 2671-VIII від 17.01.2019, ВВР, 2019, № 18, ст.73}

Цей Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) дитина-кривдник - особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

2) дитина, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала дитина), - особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

3) домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь;

4) економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

5) запобігання домашньому насильству - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

6) кривдник - особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

7) обмежувальний припис стосовно кривдника - встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи;

8) особа, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала особа), - особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі;

9) оцінка ризиків - оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи;

10) програма для кривдника - комплекс заходів, що формується на основі результатів оцінки ризиків та спрямований на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, у тому числі до виховання дітей, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків;

11) програма для постраждалої особи - комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та формування у постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність, захищати свої права у приватних стосунках, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

12) протидія домашньому насильству - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

13) профілактичний облік - здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із вчиненням домашнього насильства;

14) психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

15) сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

16) терміновий заборонний припис стосовно кривдника - спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства;

17) фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Стаття 2. Законодавство про запобігання та протидію домашньому насильству

1. Законодавство про запобігання та протидію домашньому насильству складається з Конституції України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною

Радою України, цього Закону та інших нормативно-правових актів щодо недопущення насильства.

Стаття 3. Сфера дії законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству

1. Предметом регулювання цього Закону є правовідносини, що виникають у процесі запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб:

- 1) подружжя;
- 2) колишнє подружжя;
- 3) наречені;
- 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя);
- 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти;
- 6) особи, які мають спільну дитину (дітей);
- 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти);
- 8) дід (баба) та онук (онука);
- 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка);
- 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка);
- 11) рідні брати і сестри;
- 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука);
- 13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими;
- 14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням;
- 15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя.

3. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству поширюється також на інших родичів, інших осіб, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання, а також на суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 4. Основні засади запобігання та протидії домашньому насильству

1. Діяльність, спрямована на запобігання та протидію домашньому насильству, ґрунтується на таких засадах:

- 1) гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканість, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правову допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;
- 2) належна увага до кожного факту домашнього насильства під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) врахування непропорційного впливу домашнього насильства на жінок і чоловіків, дітей та дорослих, дотримання принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 4) визнання суспільної небезпеки домашнього насильства та забезпечення нетерпимого ставлення до будь-яких проявів домашнього насильства;
- 5) повага та неупереджене і небайдуже ставлення до постраждалих осіб з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення

пріоритетності прав, законних інтересів та безпеки постраждалих осіб під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

6) конфіденційність інформації про постраждалих осіб та осіб, які повідомили про вчинення домашнього насильства;

7) добровільність отримання допомоги постраждалими особами, крім дітей та недієздатних осіб;

8) врахування особливих потреб та інтересів постраждалих осіб, зокрема осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

9) ефективна взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з громадськими об'єднаннями, неурядовими організаціями, засобами масової інформації та іншими заінтересованими особами.

2. У разі якщо постраждалою особою є дитина, будь-які дії, що вчиняються щодо неї, базуються на принципах, визначених Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України у сфері захисту прав дитини.

3. Заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству здійснюються без дискримінації за будь-якою ознакою.

4. Звичаї, релігійні переконання, віросповідання, традиції не можуть розглядатися як виправдання будь-яких форм домашнього насильства, передбачених цим Законом, або бути підставою для звільнення кривдника від відповідальності.

Стаття 5. Основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків.

2. Основними напрямками реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

1) запобігання домашньому насильству;

2) ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством;

4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки.

Стаття 6. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є:

1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

2. Спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у тому числі їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

4) сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. До інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

1) служби у справах дітей;

2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції України;

3) органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти;

4) органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я;

5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

6) суди;

7) прокуратура;

8) уповноважені органи з питань пробації.

4. До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам:

1) центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

2) притулки для дітей;

3) центри соціально-психологічної реабілітації дітей;

4) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка);

5) центри соціально-психологічної допомоги;

6) територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

7) інші заклади, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі.

5. У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема виявленні фактів домашнього насильства, наданні допомоги та захисту постраждалим особам, можуть брати участь підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми.

Розділ II

СУБ'ЄКТИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 7. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

- 1) формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) нормативно-правове регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) координація діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 4) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;
- 5) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, у тому числі з урахуванням віку, стану здоров'я, статі кривдника;
- 6) здійснення методичного забезпечення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 7) затвердження стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам та методики визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;
- 8) здійснення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

- 1) реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) забезпечення створення та функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, здійснення повноважень держателя цього реєстру;
- 3) забезпечення функціонування служб підтримки постраждалих осіб та здійснення контролю за їх діяльністю;
- 4) координація підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 5) організація та проведення загальнонаціональних соціологічних, правових, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо домашнього насильства, його причин і наслідків;
- 6) збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство, удосконалення системи показників у формах державної статистичної звітності щодо запобігання та протидії домашньому насильству;
- 7) забезпечення здійснення моніторингу ефективності законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, практики його застосування, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, надання методичної та практичної допомоги суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 8) підготовка та оприлюднення щорічного звіту про стан реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

9) ведення обліку даних про діяльність загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб на загальнодержавному рівні.

Стаття 8. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, зокрема шляхом здійснення постійного контролю за своєчасністю та належністю вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення розроблення, затвердження та виконання регіональних програм у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на регіональному рівні;

4) облік даних про суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні;

5) забезпечення підготовки фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують програми для кривдників;

6) забезпечення підготовки методичних рекомендацій щодо організації і забезпечення діяльності та підвищення кваліфікації фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству;

7) забезпечення здійснення інформаційно-просвітницької діяльності (у тому числі підготовка та поширення відповідних матеріалів) щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, формування нетерпимого ставлення громадян до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках;

8) організація та/або проведення регіональних соціологічних, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства;

9) здійснення моніторингу стану виконання суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, поставлених завдань у процесі реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, надання їм методичної та практичної допомоги, з'ясування проблемних питань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та вжиття вичерпних заходів для їх вирішення;

10) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. До повноважень районних, районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій та виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

2) забезпечення надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у тому числі шляхом соціального замовлення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) визначення потреби у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, забезпечення їх створення та функціонування, здійснення контролю за їхньою діяльністю;

4) участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі фахівців, які реалізують програми для кривдників;

5) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, забезпечення застосування заходів для його припинення, надання допомоги постраждалим особам;

6) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

7) інформування постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

8) збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

9) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

10) виконання повноважень органу опіки та піклування.

3. Особливості здійснення районними державними адміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських (міст районного підпорядкування) рад повноважень, передбачених частиною другою цієї статті, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Особливості здійснення виконавчими органами районних у місті рад повноважень, передбачених частиною другою цієї статті, визначаються міською радою відповідного міста.

4. Структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є структурні підрозділи з питань сім'ї.

Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є виконавчі органи з питань сім'ї.

Стаття 9. Повноваження органів опіки та піклування, служб у справах дітей у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дитини та за участю дитини належать:

1) захист прав та інтересів постраждалої дитини, дитини-кривдника, у тому числі шляхом звернення до суду, представництва прав та інтересів дитини у суді при розгляді питань, пов'язаних із здійсненням актів домашнього насильства, зокрема про видачу обмежувального припису;

2) безпосереднє надання допомоги та захисту постраждалим дітям, дітям-кривдникам, які мають статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

3) розгляд у порядку, встановленому Сімейним кодексом України, питання про доцільність відібрання дитини або позбавлення батьківських прав стосовно дитини, якщо кривдниками дитини є батьки (усиновлювачі) або один із них;

4) розгляд у порядку, встановленому законодавством, питань про доцільність відібрання дитини в опікуна (піклувальника), прийомних батьків, батьків-вихователів, про звільнення особи від обов'язків опікуна (піклувальника) дитини, розірвання договору про патронат над дитиною, скасування рішення про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або до прийомної сім'ї у разі здійснення домашнього насильства стосовно дитини або за участю дитини;

5) надання згоди на отримання соціальних послуг постраждалою дитиною, дитиною-кривдником, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

6) надання згоди на внесення персональних даних про дитину, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

7) влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі.

2. До повноважень служб у справах дітей у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дітей належать:

1) розроблення та виконання заходів із захисту прав та законних інтересів постраждалої дитини;

2) розроблення та виконання заходів із захисту прав та законних інтересів дитини-кривдника;

3) прийом та розгляд заяв і повідомлень про домашнє насильство стосовно дітей та за участю дітей, у тому числі повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

4) інформування постраждалої дитини, її батьків, інших законних представників, якщо вони не є кривдниками дитини, про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися;

5) інформування дитини-кривдника, її батьків, інших законних представників про права дитини, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися;

6) влаштування дитини в центр соціально-психологічної реабілітації дітей, притулок для дітей служби у справах дітей, інші установи для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб, а також здійснення контролю за умовами її перебування та надання допомоги у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі;

7) проведення профілактичної роботи з батьками, іншими законними представниками дитини із запобігання домашньому насильству стосовно дітей та за участю дітей;

8) порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення до відповідальності згідно із законом посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення фактів домашнього насильства, роботи з постраждалою дитиною, дитиною-кривдником;

9) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

10) здійснення інших передбачених законодавством заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дітей чи за участю дітей;

11) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

3. До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, належать:

1) вирішення питання щодо отримання соціальних послуг постраждалою особою, яка є недієздатною особою, у разі якщо законного представника такої особі не призначено або законний представник є кривдником чи ухиляється від захисту прав та інтересів такої особи;

2) надання згоди на внесення персональних даних про недієздатну особу, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо законний представник такої особи є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи;

3) влаштування постраждалої особи, яка є недієздатною особою, до закладу соціального захисту у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров'ю;

4) вжиття заходів для надання недієздатній особі, яка є кривдником, психіатричної допомоги у примусовому порядку у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї або опікуна;

5) порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними домашнього насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена;

6) захист прав та представлення інтересів постраждалої особи, яка є недієздатною особою, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування чи в суді (у разі потреби);

7) порушення перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення в установленому законодавством порядку до відповідальності посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення та роботи з постраждалими особами, які є недієздатними особами або особами, цивільна дієздатність яких обмежена;

8) здійснення інших передбачених законодавством заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, чи за їх участю.

Стаття 10. Повноваження уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;

2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України;

3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;

5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;

6) здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;

7) анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством;

8) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

9) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Уповноважені підрозділи органів Національної поліції України здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків.

Поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

Стаття 11. Повноваження органів управління освітою, навчальних закладів та установ системи освіти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів управління освітою у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції належать:

1) забезпечення підготовки фахівців відповідної кваліфікації та галузі знань з метою належного виконання ними функцій із запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення впровадження в навчально-виховний процес на всіх освітніх рівнях, у тому числі включення до навчальних програм і планів, питань запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення включення до освітньо-професійних програм під час встановлення державних стандартів освіти питань запобігання та протидії домашньому насильству;

4) участь у підготовці (перепідготовці, підвищенні кваліфікації) фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

5) забезпечення включення до навчальних та виховних програм питань запобігання та протидії домашньому насильству;

6) методичне забезпечення навчальних закладів з питань запобігання та протидії домашньому насильству;

7) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Навчальні заклади та установи системи освіти під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

1) проводять з учасниками навчально-виховного процесу виховну роботу із запобігання та протидії домашньому насильству;

2) повідомляють не пізніше однієї доби службу у справах дітей, уповноважені підрозділи органів Національної поліції України у разі виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень;

3) проводять інформаційно-просвітницькі заходи з учасниками навчально-виховного процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, приділяючи особливу увагу формуванню небайдужого ставлення учнів до постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного інформування вчителів про випадки домашнього насильства, що стали їм відомі, повідомлення про такі випадки до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

4) організують роботу практичного психолога та/або соціального педагога з постраждалими дітьми;

5) взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

6) звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 12. Повноваження органів, установ і закладів охорони здоров'я у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень органів охорони здоров'я у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) розроблення та затвердження стандарту надання медичної допомоги постраждалим особам або особам, які ймовірно постраждали від домашнього насильства;

2) затвердження порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб;

3) методичне забезпечення установ і закладів охорони здоров'я з питань запобігання та протидії домашньому насильству;

4) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Установи і заклади охорони здоров'я під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

1) повідомляють уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про виявлення ушкоджень, що могли виникнути внаслідок вчинення домашнього насильства, а в разі виявлення ушкоджень у дитини - також службу у справах дітей;

2) у разі виявлення тілесних ушкоджень забезпечують в установленому порядку проведення медичного обстеження постраждалих осіб;

3) у разі виявлення ушкоджень сексуального характеру направляють постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію;

4) надають медичну допомогу постраждалим особам з урахуванням індивідуальних потреб;

5) інформують постраждалих осіб про заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

6) взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

7) звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 13. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціальних служб підтримки постраждалих осіб;

2) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

3) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 14. Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб

1. Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб у межах своїх повноважень здійснюють:

1) прийом і розгляд заяв від постраждалих осіб або їхніх представників про отримання допомоги, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

2) інформування місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України про виявлення фактів домашнього насильства за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту домашнього насильства стосовно дитини - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

3) оцінку потреб постраждалих осіб;

4) надання постраждалим особам повної та вичерпної інформації про їхні права і можливості отримання ними дієвої допомоги;

5) надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правової допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством;

6) інформування в установленому законодавством порядку місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування про осіб, яким надавалася допомога, та про результати її надання.

2. Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (крім кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

{Постанови КМ № 654, № 655, № 824}

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей утворюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належить до сфери його управління та діє на основі положення, затвердженого цим органом. Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей є державною установою, що має територіальні відділення в усіх регіонах України.

3. Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб функціонують в установленому законодавством порядку за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, професійних спілок, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

4. Питання щодо перебування постраждалих осіб у спеціалізованих службах підтримки таких осіб та надання їм соціальних послуг регулюються установчими документами зазначених служб відповідно до стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам, які

затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з урахуванням вимог міжнародних правових актів.

Стаття 15. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, передбачає:

1) взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти домашнього насильства у випадках, передбачених цим Законом, з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

2) реагування на випадки домашнього насильства відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

3) узгодження заходів реагування на випадки домашнього насильства та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

4) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

5) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм із запобігання та протидії домашньому насильству;

6) організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції;

7) обмін досвідом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

8) скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

9) здійснення спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству моніторингу дотримання вимог законодавства суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розроблення пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, залучають до співпраці з організації та здійснення таких заходів і надання дієвої допомоги постраждалим особам громадські об'єднання, іноземні неурядові організації та інших заінтересованих осіб, а також забезпечують висвітлення таких заходів і діяльності в засобах масової інформації з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

3. Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, затверджується Кабінетом Міністрів України.

4. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, звітують центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень, визначених цим Законом, у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, який, зокрема, передбачає:

1) звітування служб у справах дітей через Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації;

2) звітування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України через центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

3) звітування органів управління освітою, навчальних закладів та установ системи освіти через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти;

4) звітування органів охорони здоров'я, установ та закладів охорони здоров'я через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

5) звітування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги через Координаційний центр з надання правової допомоги.

Стаття 16. Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі

1. Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (далі - Реєстр) - це автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, адаптування, зміни, поновлення, використання, поширення (розповсюдження, реалізації, передачі), знеособлення і знищення визначених цим Законом даних про випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

2. Реєстр ведеться з метою:

1) захисту життєво важливих інтересів постраждалих осіб, зокрема постраждалих дітей;

2) попередження повторних випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

3) забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

4) надання комплексної та своєчасної допомоги постраждалим особам суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

5) обліку випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

6) координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

3. До Реєстру вносяться відомості (окремо за кожним випадком насильства) про:

1) працівника суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, який вніс відомості про випадок насильства до Реєстру або відкоригував їх (дата внесення; прізвище, ім'я, по батькові; посада; номер контактного телефону; найменування та адреса відповідного суб'єкта);

2) особу, яка повідомила про вчинення насильства (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце проживання; номер контактного телефону), - за згодою, наданою у порядку, визначеному частиною четвертою цієї статті;

3) постраждалу особу (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) - за згодою, наданою у порядку, визначеному частиною четвертою цієї статті;

4) кривдника (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) та про характер відносин між кривдником і постраждалою особою, у тому числі відповідно до статті 3 цього Закону;

5) випадок домашнього насильства, насильства за ознакою статі (дата вчинення; місце вчинення; форма домашнього насильства; вид шкоди чи страждань, завданих внаслідок насильства за ознакою статі; короткий опис);

6) потреби постраждалої особи;

7) суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у зв'язку з виявленням випадку насильства (найменування; повноваження; місцезнаходження та номер контактного телефону (крім спеціалізованих служб підтримки));

8) вичерпний перелік заходів, здійснених у зв'язку з виявленням випадку насильства, та їх результат.

4. Згода на внесення персональних даних про особу, яка повідомила про вчинення насильства, або про постраждалу особу надається відповідною особою з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних".

У разі якщо зазначена особа є дитиною, така згода надається її батьками або іншими законними представниками, а якщо батьки (інші законні представники дитини) є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини, - органом опіки та піклування. У разі якщо зазначена особа є недієздатною, така згода надається її законним представником, а якщо її законний представник є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи, - органом опіки та піклування.

5. Персональні дані про особу, яка повідомила про вчинення насильства, зберігаються у Реєстрі протягом одного року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства.

Персональні дані про постраждалу особу зберігаються у Реєстрі протягом трьох років з дня вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі.

Персональні дані про кривдника зберігаються у Реєстрі:

1) у разі відсутності кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням домашнього насильства, насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, рішення суду про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення, вироку суду про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи, що набрали законної сили, - протягом року з дня надходження відповідної інформації про вчинення насильства;

2) у разі виправдувального вироку суду, що набрав законної сили, - до часу набрання чинності відповідним рішенням суду;

3) у разі порушення кримінального провадження стосовно кривдника у зв'язку з вчиненням домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи - протягом періоду розслідування кримінального провадження;

4) у разі ухвалення рішення суду, що набрало законної сили, про застосування обмежувального припису або накладення адміністративного стягнення - протягом трьох років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду;

5) у разі винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи з відбуванням покарання - протягом десяти років з дня закінчення строку відбування покарання;

6) у разі винесення вироку суду, що набрав законної сили, про визнання кривдника винуватим за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі або інших форм насильства стосовно постраждалої особи без відбування покарання - протягом десяти років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду.

У разі спростування факту вчинення насильства, а також після закінчення строку зберігання у Реєстрі персональних даних такі дані підлягають видаленню або знищенню в порядку, встановленому законом.

6. Формування Реєстру здійснюється окремо за кожним випадком домашнього насильства, насильства за ознакою статі шляхом внесення до нього відповідної інформації.

Відомості до Реєстру (крім відомостей про кривдника) вносяться усіма суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, або суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі (крім громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах).

Відомості про кривдника вносяться до Реєстру:

1) відповідальними структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству або у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

2) відповідальними виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству або у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

3) уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України.

Відомості про кривдника вносяться до Реєстру у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення ним насильства, зокрема після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки відповідної інформації згідно з порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та/або порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

7. Доступ до Реєстру надається:

1) працівникам спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, до посадових обов'язків яких відносяться запобігання та протидія домашньому насильству, насильству за ознакою статі;

2) уповноваженим особам (координаторам) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі місцевих державних адміністрацій та сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад;

3) працівникам відповідальних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій та відповідальних виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

4) працівникам уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

5) працівникам служб у справах дітей - у частині випадків насильства, в яких кривдниками або потерпілими особами є діти.

Доступ відповідних працівників до Реєстру здійснюється з використанням електронного цифрового підпису, сумісного з програмним забезпеченням цього Реєстру.

8. Держателем Реєстру є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

9. Адміністратором Реєстру є державне підприємство, визначене центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, що належить до сфери його управління, здійснює заходи із створення, впровадження і супроводження програмного забезпечення Реєстру, відповідає за його технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист даних Реєстру, здійснює технічні і технологічні заходи з надання, блокування та анулювання доступу до Реєстру, організовує та проводить навчання щодо роботи з Реєстром.

10. Сукупність відомостей про фізичних осіб (персональні дані), що містяться в Реєстрі, є інформацією з обмеженим доступом. Обробка цих відомостей здійснюється з дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних".

11. Порядок формування, ведення та доступу до Реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Участь заінтересованих суб'єктів, що надають соціальні послуги із запобігання та протидії домашньому насильству

1. Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства залучаються суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, до:

1) виконання пріоритетних завдань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) проведення тренінгів, семінарів, інших заходів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі працівників сфери освіти, сфери охорони здоров'я, працівників правоохоронних органів та для осіб, які належать до вразливих верств населення;

3) виконання програм для кривдників та постраждалих осіб;

4) надання соціальних послуг постраждалим особам, у тому числі постраждалим дітям, виключно за згодою постраждалих осіб або їхніх законних представників, а якщо батьки, інші законні представники дитини, законні представники недієздатної особи є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини або недієздатної особи - за згодою органу опіки та піклування;

5) проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо форм, проявів і наслідків домашнього насильства, інших заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

6) утворення спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб і забезпечення їх функціонування.

Розділ III

ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 18. Завдання у сфері запобігання домашньому насильству

1. До завдань у сфері запобігання домашньому насильству належать:

1) визначення стану, причин і передумов поширення домашнього насильства;

2) підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини і наслідки домашнього насильства;

3) сприяння розумінню суспільством природи домашнього насильства, його непропорційного впливу на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку;

4) формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення домашнього насильства як порушення прав людини;

5) викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

6) заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків і хлопців, до активного сприяння запобіганню домашньому насильству.

Стаття 19. Заходи у сфері запобігання домашньому насильству

1. На виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечують:

1) вивчення ситуації та збір згрупованих за статтю статистичних даних про факти домашнього насильства;

2) організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення домашнього насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та практики його застосування;

3) організацію і проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків;

4) розроблення та впровадження у навчальних закладах навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей;

5) залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення про випадки домашнього насильства, зокрема до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

6) організацію та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів.

2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання домашньому насильству, враховують природу домашнього насильства, його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту постраждалих осіб, наслідки домашнього насильства, що призводять до порушення прав людини.

3. Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, яким стало відомо про вчинення домашнього насильства, зокрема якщо постраждалими особами стали або можуть стати діти, зобов'язані невідкладно повідомити про це до районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України або до цілодобового кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Розділ IV

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИМ ОСОБАМ

Стаття 20. Надання допомоги та захисту постраждалим особам

1. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до компетенції забезпечують надання дієвої допомоги та захисту постраждалим особам з урахуванням основних засад запобігання та протидії домашньому насильству, визначених статтею 4 цього Закону.

2. Надання допомоги та захисту постраждалим особам здійснюється за такими напрямками:

1) надання постраждалим особам інформації про їхні права та можливості реалізації таких прав зрозумілою їм мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою постраждалим особам;

2) забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг медичної, соціальної, психологічної допомоги;

3) надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб;

4) забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

5) утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування на випадки домашнього насильства, надання

консультацій щодо всіх форм домашнього насильства, визначених статтею 1 цього Закону, абонентам анонімно або з належним дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

3. Під час надання допомоги та захисту постраждалим особам враховуються вік, стан здоров'я, стать, релігійні переконання, етнічне походження, спеціальні потреби таких осіб.

4. Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

5. Надання допомоги постраждалим особам не залежить від звернення таких осіб до правоохоронних органів чи суду, від їх участі у кримінальному або цивільному провадженні.

6. Питання надання допомоги постраждалим недієздатним особам вирішують їхні опікуни, а якщо опікуни є кривдниками постраждалих осіб або ухиляються від захисту їхніх прав та інтересів, - органи опіки та піклування.

7. Питання надання допомоги постраждалим дітям вирішують їхні батьки, інші законні представники дитини, а якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками дитини або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини, - органи опіки та піклування, у тому числі за зверненням родичів дитини (баби, діда, повнолітніх брата, сестри), мачухи або вітчима дитини, якщо вони не є кривдниками.

Стаття 21. Права постраждалих осіб

1. Постраждала особа має право на:

1) дієвий, ефективний та невідкладний захист в усіх випадках домашнього насильства, недопущення повторних випадків домашнього насильства;

2) звернення особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) отримання повної та вичерпної інформації від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про свої права і соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну допомогу, якими вона може скористатися;

4) безоплатне отримання відповідно до законодавства соціальних послуг, медичної, соціальної та психологічної допомоги відповідно до її потреб;

5) безоплатну правову допомогу у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

6) повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

7) конфіденційність інформації особистого характеру, яка стала відома суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, під час роботи з постраждалою особою, та захист персональних даних;

8) вибір спеціаліста за статтю (за можливості);

9) відшкодування кривдниками завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю, у порядку, визначеному законодавством;

10) звернення до правоохоронних органів і суду з метою притягнення кривдників до відповідальності, застосування до них спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству;

11) своєчасне отримання інформації про остаточні рішення суду та процесуальні рішення правоохоронних органів, пов'язані з розглядом факту вчинення стосовно неї домашнього насильства, у тому числі пов'язані з ізоляцією кривдника або його звільненням;

12) інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Стаття 22. Права постраждалої дитини

1. Постраждала дитина має всі права постраждалої особи, реалізація яких забезпечується з урахуванням найкращих інтересів дитини, її віку, статі, стану здоров'я, інтелектуального та фізичного розвитку.

Звернення та повідомлення про вчинення домашнього насильства стосовно дітей приймаються і розглядаються згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

2. Якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно дитини вона не може проживати із своїми батьками, іншими законними представниками, на час подолання причин і наслідків домашнього насильства дитина може бути влаштована до родичів, у сім'ю патронатного вихователя, до центру соціально-психологічної реабілітації дітей, притулку для дітей служб у справах дітей, інших установ для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

3. Захист прав та інтересів постраждалої дитини, у тому числі звернення до суду, представництво її прав та інтересів у суді, крім батьків та інших законних представників дитини, можуть здійснювати родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, якщо вони не є кривдниками дитини, а також орган опіки та піклування.

4. Під час розгляду судом та/або органом опіки та піклування спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, визначення місця проживання дитини, відібрання дитини, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька дитини, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на законних підставах або не на основі рішення суду, обов'язково беруться до уваги факти вчинення домашнього насильства стосовно дитини або за її присутності.

Стаття 23. Виконання програм для постраждалих осіб

1. Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для постраждалих осіб, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

2. Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для постраждалих осіб, організовує та забезпечує проходження такими особами зазначених програм за їхньою згодою.

3. Програми для постраждалих осіб виконуються фахівцями, які пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також суб'єктами, визначеними статтею 17 цього Закону, в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Розділ V

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 24. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству

1. До спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника;
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Стаття 25. Терміновий заборонний припис стосовно кривдника

1. Терміновий заборонний припис виноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення.

2. Терміновий заборонний припис може містити такі заходи:

- 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;

- 2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
- 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

3. Під час вирішення питання про винесення термінового заборонного припису пріоритет надається безпеці постраждалої особи. Зазначена вимога поширюється також на місце спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника незалежно від їхніх майнових прав на відповідне житлове приміщення.

Працівники уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України можуть у встановленому законом порядку застосовувати поліцейські заходи примусу для виселення з житлового приміщення кривдника, якщо терміновий заборонний припис передбачає зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а кривдник відмовляється добровільно його залишити.

4. Терміновий заборонний припис вноситься за заявою постраждалої особи, а також за власною ініціативою працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України за результатами оцінки ризиків.

5. Терміновий заборонний припис вноситься строком до 10 діб.

6. Терміновий заборонний припис вручається кривднику, а його копія - постраждалій особі або її представнику.

7. Дія термінового заборонного припису припиняється у разі застосування до кривдника судом адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у кримінальному провадженні.

8. Кривдник, стосовно якого винесено терміновий заборонний припис, згідно з яким він повинен залишити місце спільного проживання (перебування) з постраждалою особою, зобов'язаний повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ органів Національної поліції України за місцем вчинення домашнього насильства.

9. Особа, стосовно якої винесено терміновий заборонний припис, може оскаржити його до суду в загальному порядку, передбаченому для оскарження рішень, дій або бездіяльності працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції України.

10. Терміновий заборонний припис не може містити заходів, передбачених пунктами 1 і 2 частини другої цієї статті, якщо кривдником є особа, яка на день винесення припису не досягла вісімнадцятирічного віку та має спільне місце проживання (перебування) з постраждалою особою.

11. Терміновий заборонний припис вноситься в порядку, затвердженому Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 26. Обмежувальний припис стосовно кривдника

1. Право звернутися до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника мають:

1) постраждала особа або її представник;

2) у разі вчинення домашнього насильства стосовно дитини - батьки або інші законні представники дитини, родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також орган опіки та піклування;

3) у разі вчинення домашнього насильства стосовно недієздатної особи - опікун, орган опіки та піклування.

2. Обмежувальним приписом визначаються один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків:

1) заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

2) усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

3) обмеження спілкування з постраждалою дитиною;

4) заборона наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;

5) заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

6) заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

3. Рішення про видачу обмежувального припису або про відмову у видачі обмежувального припису приймається на підставі оцінки ризиків.

4. Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців.

5. За заявою осіб, визначених частиною першою цієї статті, на підставі оцінки ризиків обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого судовим рішенням згідно з частиною четвертою цієї статті.

6. Про видачу обмежувального припису кривднику суддя у встановлений законом строк інформує уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) постраждалої особи для взяття кривдника на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад за місцем проживання (перебування) постраждалої особи.

7. Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування кривдника у місці свого постійного проживання (перебування), якщо кривдником є особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку на день видачі такого припису.

8. Порядок видачі судом обмежувального припису визначається Цивільним процесуальним кодексом України.

9. Постраждала особа може вимагати від кривдника компенсації її витрат на лікування, отримання консультацій або на оренду житла, яке вона винаймає (винаймала) з метою запобігання вчиненню стосовно неї домашнього насильства, а також періодичних витрат на її утримання, утримання дітей чи інших членів сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні кривдника, у порядку, передбаченому законодавством.

10. У разі порушення кримінального провадження у зв'язку з вчиненням домашнього насильства перелік заходів щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на особу, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, або визнана винною у його вчиненні, а також порядок застосування таких заходів визначаються Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 27. Взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи

1. Уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу.

2. Зняття кривдника з профілактичного обліку здійснюється уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України, який взяв його на профілактичний облік, автоматично після завершення встановленого строку, якщо інше не передбачено законодавством.

3. Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 28. Виконання програм для кривдників

1. Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для кривдників, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

2. Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для кривдників, організовує та забезпечує проходження кривдниками таких програм.

3. Виконання програм для кривдників стосовно дітей-кривдників здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей.

4. З метою запобігання повторному вчиненню домашнього насильства та забезпечення виконання програми для кривдника дитину-кривдника може бути тимчасово влаштовано до родичів, у сім'ю патронатного вихователя або до установи для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

5. Виконання програм для кривдників забезпечують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

6. Кривдника може бути направлено судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством.

7. Кривдник повинен мати можливість відвідувати програму для кривдників за власною ініціативою на добровільній основі.

8. У разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття заходів.

9. Притягнення кривдника до відповідальності за непроходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму.

10. У разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробачійну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України.

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 29. Відповідальність за вчинення домашнього насильства

1. Кривдник, який порушив вимоги спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, несе відповідальність відповідно до закону.

Стаття 30. Відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих унаслідок вчинення домашнього насильства

1. Особі, яка має право на відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих внаслідок домашнього насильства, моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

2. Порядок відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих унаслідок домашнього насильства, визначається Цивільним кодексом України та іншими законодавчими актами.

Стаття 31. Відповідальність посадових осіб за недотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Посадові та службові особи, визнані винними у порушенні вимог законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, несуть відповідальність відповідно до закону.

2. Постраждала особа та кривдник мають право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у порядку, встановленому законодавством.

Розділ VII

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 32. Фінансування витрат, пов'язаних із запобіганням та протидією домашньому насильству

1. Фінансове забезпечення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, надання допомоги постраждалим особам, а також створення та забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, професійних спілок, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

2. Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, державної та комунальної форм власності здійснюється за рахунок коштів відповідного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

3. Утримання спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, що не належать до державної та комунальної форм власності, забезпечення розвитку їхньої матеріальної бази та надання ними соціальних послуг здійснюються за рахунок коштів їх засновників та інших коштів, не заборонених законодавством, у тому числі на умовах соціального замовлення.

Розділ VIII

КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стаття 33. Контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Верховна Рада України здійснює парламентський контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією України.

2. Інші органи державної влади здійснюють контроль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 34. Громадський контроль за дотриманням законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. Громадські об'єднання, члени або уповноважені представники таких об'єднань з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом можуть здійснювати громадський контроль за здійсненням заходів та реалізацією державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Звіти за результатами громадського контролю доводяться до відома спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і враховуються ними під час визначення пріоритетів та основних напрямів державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також під час розроблення відповідних регіональних програм.

Розділ IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про попередження насильства в сім'ї" (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 10, ст. 70 із наступними змінами).

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

доповнити статтею 39¹ такого змісту:

"Стаття 39¹. Направлення на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі

У разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" чи Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

статтю 173² викласти в такій редакції:

"Стаття 173². Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування

Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб";

2) у Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436):

у статті 128:

частину дев'яту після слів "передбачених цим Кодексом" доповнити словами "зокрема у справах про видачу обмежувального припису";

частину одинадцятую викласти в такій редакції:

"11. Відповідач, третя особа, свідок, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, а також заінтересована особа у справах про видачу обмежувального припису викликаються до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України, яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за десять днів, а у разі розгляду справи про видачу обмежувального припису - не пізніше 24 годин до дати відповідного судового засідання. З опублікуванням оголошення про виклик особа вважається повідомленою про дату, час і місце розгляду справи";

розділ IV доповнити главою 13 такого змісту:

"Глава 13. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису

Стаття 350¹. Підсудність

1. Заява про видачу обмежувального припису подається до суду за місцем проживання (перебування) особи, яка постраждала від домашнього насильства або насильства за ознакою

статі, а якщо зазначена особа перебуває у закладі, що належить до загальних чи спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, - за місцезнаходженням цього закладу.

Стаття 350². Особи, які можуть бути заявниками

1. Заява про видачу обмежувального припису може бути подана:

1) особою, яка постраждала від домашнього насильства, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству";

2) особою, яка постраждала від насильства за ознакою статі, або її представником - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

3) батьками та іншими законними представниками дитини, родичами дитини (баба, дід, повнолітній брат, сестра), мачухою або вітчимою дитини, а також органом опіки та піклування в інтересах дитини, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

4) опікуном, органом опіки та піклування в інтересах недієздатної особи, яка постраждала від домашнього насильства, - у випадках, визначених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", або постраждала від насильства за ознакою статі, - у випадках, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Стаття 350³. Заінтересовані особи у справах про видачу обмежувального припису

1. Заінтересованими особами у справах про видачу обмежувального припису є особи, стосовно яких подано заяву про видачу обмежувального припису.

2. Заінтересованими особами також можуть бути інші фізичні особи, прав та інтересів яких стосується заява про видачу обмежувального припису, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції.

Стаття 350⁴. Зміст заяви

1. У заяві про видачу обмежувального припису повинно бути зазначено:

1) найменування суду, до якого подається заява;

2) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) заявника та заінтересованої особи, їх місце проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, у разі якщо заява подається особою, зазначеною у пунктах 3 і 4 частини першої статті 350² цього Кодексу, - процесуальне становище особи, яка подає заяву, із зазначенням її імені (прізвища, імені та по батькові), місця проживання чи перебування, поштового індексу, відомих номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти, а також ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) дитини або недієздатної особи, в інтересах якої подається заява, місце її проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, якщо такі відомі;

3) обставини, що свідчать про необхідність видачі судом обмежувального припису, та докази, що їх підтверджують (за наявності).

2. У разі неможливості надати докази, визначені пунктом 3 частини першої цієї статті, до заяви може бути додано клопотання про їх витребування.

Стаття 350⁵. Розгляд справи

1. Справа про видачу обмежувального припису розглядається судом за участю заявника та заінтересованих осіб. У разі якщо участь заявника становить загрозу подальшої дискримінації чи насильства для нього, справа може розглядатися без його участі.

Неявка належним чином повідомлених заінтересованих осіб не перешкоджає розгляду справи про видачу обмежувального припису.

2. Суд розглядає справу про видачу обмежувального припису не пізніше 72 годин після надходження заяви про видачу обмежувального припису до суду.

3. Судові витрати, пов'язані з розглядом справи про видачу обмежувального припису, відносяться на рахунок держави.

Стаття 350⁶. Рішення суду

1. Розглянувши заяву про видачу обмежувального припису, суд ухвалює рішення про задоволення заяви або про відмову в її задоволенні.

2. У разі задоволення заяви суд видає обмежувальний припис у вигляді одного чи декількох заходів тимчасового обмеження прав особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" або Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", на строк від одного до шести місяців.

3. Обмежувальний припис, виданий судом стосовно особи, яка на момент винесення рішення суду не досягла вісімнадцятирічного віку, не може обмежувати право проживання (перебування) цієї особи у місці свого постійного проживання (перебування).

4. Рішення суду про видачу обмежувального припису підлягає негайному виконанню, а його оскарження не зупиняє його виконання.

Стаття 350⁷. Продовження обмежувального припису

1. За заявою осіб, визначених статтею 350² цього Кодексу, обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого рішенням суду згідно з частиною другою статті 350⁶ цього Кодексу.

Стаття 350⁸. Вручення рішення суду, повідомлення про видачу або продовження обмежувального припису

1. Копії повного рішення суду вручаються учасникам справи, які були присутні у судовому засіданні, негайно після проголошення такого рішення. Учасникам справи, які не були присутні у судовому засіданні, копія рішення суду надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення негайно, але не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення.

2. Про видачу або продовження обмежувального припису суд не пізніше наступного дня з дня ухвалення рішення повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) заявника для взяття особи, стосовно якої видано або продовжено обмежувальний припис, на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад за місцем проживання (перебування) заявника";

у статті 430:

частину першу доповнити пунктом 10 такого змісту:

"10) видачу або продовження обмежувального припису";

3) у Законі України "Про охорону дитинства" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 30, ст. 142 із наступними змінами):

у статті 1:

після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

"жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини".

У зв'язку з цим абзаци п'ятий - двадцятий вважати відповідно абзацами шостим - двадцять першим;

в абзаці десятому слова "насильством та жорстоким поводженням у сім'ї" замінити словами "жорстоким поводженням, зокрема домашнім насильством";

у статті 10:

абзац другий частини другої викласти в такій редакції:

"усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють";

частину третю після слів "центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді" доповнити словами "кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей";

частину четверту після слів "центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді" доповнити словами "кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей";

у частині шостій слова "жорстоке поводження, насильство і знущання над ними в сім'ї та поза її межами" замінити словами "домашнє насильство та інші прояви жорстокого поводження з дитиною";

частину другу статті 23¹ доповнити реченням такого змісту: "Суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю забезпечують ведення обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах";

{Підпункт 4 пункту 3 розділу IX втратив чинність на підставі Закону № 2671-VIII від 17.01.2019}

5) у Законі України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 52, ст. 561; 2013 р., № 15, ст. 97; 2014 р., № 27, ст. 915):

у статті 1:

абзаци четвертий і п'ятий викласти в такій редакції:

"дискримінація за ознакою статі - ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні", крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

позитивні дії - спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, встановлених Конституцією і законами України";

після абзацу шостого доповнити одинадцятьма новими абзацами такого змісту:

"насильство за ознакою статі - діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті;

особа, яка постраждала від насильства за ознакою статі (далі - постраждала особа), - особа, яка зазнала насильства за ознакою статі;

дитина, яка постраждала від насильства за ознакою статі, - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та зазнала насильства за ознакою статі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

кривдник - особа, яка вчинила насильство за ознакою статі;

дитина-кривдник - особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку та вчинила насильство за ознакою статі;

запобігання насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо насильства за ознакою статі, його причин і наслідків, на формування нетерпимого ставлення до насильства за ознакою статі, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

протидія насильству за ознакою статі - система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямованих на припинення насильства за ознакою статі, надання допомоги та забезпечення захисту постраждалої особи та отримання нею відшкодування завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків насильства за ознакою статі, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки;

оцінка ризиків - оцінювання вірогідності продовження чи повторного вчинення насильства за ознакою статі, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи;

програма для постраждалої особи - комплекс заходів, спрямованих на позбавлення емоційної залежності, невпевненості у собі та на формування в постраждалої особи здатності відстоювати власну гідність та захищати свої права, у тому числі за допомогою уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

програма для кривдника - комплекс заходів, складених на основі оцінки ризиків та спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника та формування в нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків;

обмежувальний припис стосовно кривдника - встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи накладення обов'язків на кривдника, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи".

У зв'язку з цим абзаци сьомий і восьмий вважати відповідно абзацами вісімнадцятим і дев'ятнадцятим;

статтю 3 після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

"запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок".

У зв'язку з цим абзаци п'ятий - дев'ятий вважати відповідно абзацами шостим - десятим;

у частині першій статті 5 слова "групуючи їх за статями" замінити словами "а також щодо насильства за ознакою статі, які є репрезентативними та зіставними, згруповані за статтю і збираються на постійній основі";

у статті 7:

абзац сьомий частини першої викласти в такій редакції:

"громадські об'єднання";

у частині другій слова "об'єднання громадян" замінити словами "громадські об'єднання"; доповнити статтею 7¹ такого змісту:

"Стаття 7¹. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, є:

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

органи виконавчої влади, зокрема уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, місцеві державні адміністрації (у тому числі їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

органи місцевого самоврядування (у тому числі виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад та їх структурні підрозділи з питань сім'ї, служби у справах дітей, органи управління освітою, органи охорони здоров'я тощо);

центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

суди;

прокуратура;

загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади та установи, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), центри соціально-психологічної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг) тощо).

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства, а також заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, забезпечують формування та внесення відомостей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі відповідно до вимог статті 16 Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, виявленні фактів насильства за ознакою статі, наданні допомоги та захисту постраждалим особам можуть брати участь підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми";

у статті 9:

абзац третій викласти в такій редакції:

"розглядає звернення про випадки дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "та насильства за ознакою статі";

у статті 10:

абзаци третій і п'ятий після слова "рівності" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у статті 11:

абзац другий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

в абзаці третьому слово "центральных" виключити та доповнити словами "координацію діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац четвертий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац п'ятий після слова "чоловіків" доповнити словами "та зміну соціальних і культурних моделей поведінки, що ґрунтуються на дискримінаційних уявленнях про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків";

абзац шостий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац восьмий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також здійснює координацію підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзаци дев'ятий і десятий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу одинадцятого доповнити п'ятьма новими абзацами такого змісту:

"здійснює моніторинг ефективності заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також їх впливу на різні соціальні групи, надає відповідну методичну та практичну допомогу суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

затверджує стандарти надання соціальних послуг постраждалим особам та методику визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

забезпечує розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;

контролює формування та ведення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі (у частині запобігання та протидії насильству за ознакою статі), забезпечує збір, аналіз та поширення інформації про насильство за ознакою статі відповідно до законодавства".

У зв'язку з цим абзаци дванадцятий - шістнадцятий вважати відповідно абзацами сімнадцятим - двадцять першим;

абзац вісімнадцятий доповнити словами "та у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац дев'ятнадцятий виключити;

абзац двадцятий після слова "веде" доповнити словами "в установленому законодавством порядку", а після слів "дискримінації за ознакою статі та" - словами "насильства за ознакою статі";

абзац двадцять перший доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у статті 12:

назву після слова "чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

у частині першій:

абзац другий доповнити словами "запобігання та протидію насильству за ознакою статі";

абзаци третій, шостий та восьмий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

в абзаці сьомому слова "об'єднаннями громадян" замінити словами "громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями", а після слова "чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу восьмого доповнити двома новими абзацами такого змісту:

"здійснюють збір і поширення інформації про насильство за ознакою статі, а також про загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

беруть участь у підготовці фахівців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі".

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий - одинадцятий вважати відповідно абзацами одинадцятим - тринадцятим;

частину другу після слів "В органах виконавчої влади" доповнити словами "та органах місцевого самоврядування", а після слова "чоловіків" - словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину четверту після слів "Органи виконавчої влади" доповнити словами "та органи місцевого самоврядування", а після слова "чоловіків" - словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину п'яту викласти в такій редакції:

"З метою здійснення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також забезпечення здійснення таких заходів у місцевих державних адміністраціях визначаються відповідальні структурні підрозділи, а в сільських, селищних, міських та районних у містах (у разі їх створення) радах - відповідальні виконавчі органи";

у статті 13:

назву та абзац перший після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"координації заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі та моніторингу їх реалізації на місцевому рівні".

У зв'язку з цим абзаци четвертий - десятий вважати відповідно абзацами п'ятим - одинадцятим;

в абзаці п'ятому слова "об'єднаннями громадян" замінити словами "громадськими об'єднаннями та іноземними неурядовими організаціями", а після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "ситуації у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац дев'ятий викласти в такій редакції:

"розгляду та аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також з питань вчинення насильства за ознакою статі, вивчення причин, що його зумовлюють, та повідомлення про них правоохоронним органам згідно із законодавством";

абзац десятий доповнити словами "спрямованого на розвиток відповідних навичок під час реалізації функцій і завдань у цій сфері, надання допомоги та захисту постраждалим особам";

доповнити статтями 13¹ і 13² такого змісту:

"**Стаття 13¹.** Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання безоплатної правової допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

Стаття 13². Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб

Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб у межах своїх повноважень здійснюють:

прийом і розгляд заяв постраждалих осіб або їхніх представників про отримання допомоги, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

інформування органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про виявлення факту насильства за ознакою статі за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; у разі виявлення факту вчинення насильства за ознакою статі стосовно дітей - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;

оцінку потреб постраждалих осіб;

надання постраждалим особам повної та вичерпної інформації про їхні права і можливості щодо отримання ними дієвої допомоги;

надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правової допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством;

інформування в установленому законодавством порядку місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування про осіб, яким надавалася допомога, та про результати її надання.

Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (крім кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей утворюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належить до сфери його управління та діє на основі положення, затвердженого цим органом.

Кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей є державною установою, що має територіальні відділення в усіх регіонах України";

у статті 14:

назву та абзац перший викласти в такій редакції:

"Стаття 14. Права громадських об'єднань та іноземних неурядових організацій у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобіганні та протидії насильству за ознакою статі

Громадські об'єднання та іноземні неурядові організації можуть";

абзаци другий, п'ятий і шостий доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

абзац шостий частини другої статті 17 після слова "унеможливлення" доповнити словами "та захисту від", а після слова "домагань" - словами "та інших проявів насильства за ознакою статі";

у розділі V:

назву доповнити словами "та в засобах масової інформації";

у статті 21:

у частині другій:

абзац третій доповнити словами "та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості";

абзац четвертий після слів "гендерної рівності" доповнити словами "ненасильницької поведінки, взаємоповаги та", а після слова "обов'язків" - словами "між жінками та чоловіками";

частину третю доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

частину четверту після слів "жінок і чоловіків" доповнити словами "запобігання та протидії насильству за ознакою статі";

доповнити статтю 21¹ такого змісту:

"Стаття 21¹. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у діяльності засобів масової інформації

Засоби масової інформації відповідно до законодавства сприяють недопущенню:

дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;

поширення матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство.

Засоби масової інформації можуть ухвалювати кодекси професійної етики та інші корпоративні стандарти з метою запобігання насильству за ознакою статі, у тому числі всім формам насильства стосовно жінок, та виховання поваги до гідності кожної людини незалежно від статі";

доповнити розділом V¹ такого змісту:

"Розділ V¹

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Стаття 21². Запобігання насильству за ознакою статі

Заходи із запобігання насильству за ознакою статі здійснюються за такими напрямками:

вивчення ситуації та збір даних про факти насильства за ознакою статі;

проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства за ознакою статі, а також ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії такому насильству, практики його застосування;

проведення інформаційних кампаній щодо проявів насильства за ознакою статі, його наслідків, зокрема для дітей;

проведення у навчальних закладах інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у тому числі стосовно дітей;

залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

організація і проведення спільних та спеціалізованих тренінгів і семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів;

організація і виконання програм для осіб, які вчинили насильство за ознакою статі, зокрема сексуальне насильство, у визначеному законодавством порядку.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, враховують його непропорційний вплив на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, недієздатних осіб, осіб похилого віку, необхідність підтримки та захисту осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також наслідки такого насильства, що призводять до порушення прав людини та дискримінації за ознакою статі.

Вжиття будь-яких заходів у сфері запобігання насильству за ознакою статі здійснюється без дискримінації за будь-якою ознакою.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, яким стало відомо про вчинення насильства за ознакою статі, зобов'язані невідкладно повідомити про це до місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України або до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Стаття 21³. Надання допомоги та захисту постраждалим особам

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, відповідно до компетенції забезпечують надання допомоги та захисту особам, які постраждали від такого насильства.

Надання допомоги та захисту постраждалим особам здійснюється за такими напрямками:

надання постраждалій особі інформації про її права та можливості їх реалізації зрозумілою їй мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою для постраждалої особи;

забезпечення постраждалим особам доступу до спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб та отримання соціальних послуг, які вони надають;

надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб, особливо жінок з дітьми;

забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, визначених цим Законом, на випадки насильства за ознакою статі, надання консультацій щодо насильства за ознакою статі абонентам анонімно або з належним урахуванням вимог конфіденційності та захисту персональних даних;

надання кваліфікованих консультацій у разі вчинення насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом.

Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

Надання допомоги постраждалій особі не залежить від звернення такої особи до правоохоронних органів чи до суду та від її участі у кримінальному або цивільному провадженні.

Стаття 21⁴. Права постраждалих осіб

Постраждалі особи мають право на:

дієвий, ефективний та невідкладний захист у разі вчинення насильства, недопущення повторних випадків насильства;

звернення особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

отримання повної та вичерпної інформації від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, щодо своїх прав, заходів і соціальних послуг, якими вони можуть скористатися;

безоплатне отримання відповідно до законодавства медичної, соціальної та психологічної допомоги, інших соціальних послуг;

безоплатну правову допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правову допомогу";

повагу до честі та гідності, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

конфіденційність інформації особистого характеру, що стала відома під час роботи з такими особами;

звернення до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника в порядку, передбаченому законом;

інші права, передбачені законодавством у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Стаття 21⁵. Обмежувальний припис стосовно кривдника

Постраждала особа або її представник, а в разі вчинення насильства за ознакою статі стосовно дитини - батьки або інші законні представники дитини, родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також орган опіки та піклування мають право звернутися до суду із заявою про видачу обмежувального припису стосовно кривдника.

Обмежувальним приписом встановлюються один чи декілька таких заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього таких обов'язків:

заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

обмеження спілкування з постраждалою дитиною;

заборона наблизитися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;

заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

Рішення про видачу обмежувального припису або про відмову у видачі обмежувального припису приймається на підставі оцінки ризиків.

Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців.

За заявою осіб, визначених частиною першою цієї статті, на підставі оцінки ризиків обмежувальний припис може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців після закінчення строку, встановленого судовим рішенням згідно з частиною четвертою цієї статті.

Про видачу обмежувального припису кривднику суддя у встановлений законом строк інформує уповноважені підрозділи органів Національної поліції України за місцем проживання (перебування) постраждалої особи для взяття кривдника на профілактичний облік, а також районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад за місцем проживання (перебування) постраждалої особи.

Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування кривдника у місці свого постійного проживання (перебування), якщо кривдником є особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку на день видачі такого припису.

Порядок видачі судом обмежувального припису визначається Цивільним процесуальним кодексом України.

Постраждала особа може вимагати від кривдника компенсації її витрат на лікування, отримання консультацій або на оренду житла, яке вона винаймає (винаймала) з метою запобігання вчиненню стосовно неї домашнього насильства, а також періодичних витрат на її утримання, утримання дітей чи інших членів сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні кривдника, у порядку, передбаченому законодавством.

У разі порушення кримінального провадження у зв'язку з вчиненням насильства за ознакою статі перелік заходів щодо тимчасового обмеження прав або покладення обов'язків на

особу, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, або визнана винною у його вчиненні, а також порядок застосування таких заходів визначаються Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 21⁶. Взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи

Уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника на встановлений законодавством строк і проводить із ним профілактичну роботу.

Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 21⁷. Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, передбачає:

взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти насильства за ознакою статі з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

реагування на факти вчинення насильства за ознакою статі відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

узгодження заходів реагування на випадки насильства за ознакою статі та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

розроблення програм запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до компетенції;

обмін досвідом у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

здійснення моніторингу дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, звітують спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків про результати здійснення повноважень у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 21⁸. Виконання програм для кривдників

Суб'єктами, відповідальними за виконання програм для кривдників, є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Суб'єкт, відповідальний за виконання програм для кривдників, організовує та забезпечує проходження кривдниками таких програм.

Виконання програм для кривдників стосовно дітей-кривдників здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей.

З метою запобігання повторному вчиненню насильства за ознакою статі та забезпечення виконання програми для кривдника дитину-кривдника може бути тимчасово влаштовано до родичів, у сім'ю патронатного вихователя або в установу для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Виконання програм для кривдників забезпечують фахівці, які пройшли відповідне навчання.

Кривдника може бути направлено судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством.

Кривдник повинен мати можливість відвідувати програму для кривдників за власною ініціативою на добровільній основі.

У разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття відповідних заходів.

Притягнення кривдника до відповідальності за непроходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму.

У разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробаційну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України;

у статті 22:

назву доповнити словами "насильства за ознакою статі";

частину першу після слова "домагань" доповнити словами "або постраждала від насильства за ознакою статі";

у частині другій слова "будь-якої статі" виключити, а слова "рівності прав та можливостей жінок і чоловіків" замінити словами "прав, гарантованих Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок";

у статті 23:

назву доповнити словами "насильства за ознакою статі";

у частині першій слова "за ознакою статі чи сексуальних домагань" замінити словами "за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі";

у частині другій слова "за ознакою статі чи сексуальних домагань, визначається Цивільним кодексом України та іншими законами" замінити словами "за ознакою статі, сексуальних домагань чи інших актів насильства за ознакою статі, визначається законом";

б) у Законі України "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 23, ст. 284; 2012 р., № 19-20, ст. 173; 2014 р., № 6-7, ст. 80; 2016 р., № 4, ст. 44, № 43, ст. 736):

в абзаці одинадцятому статті 7 слова "жорстокості та насильства" замінити словами "жорстокості, насильства, зокрема домашнього";

в абзаці другому статті 9 слова "насильству в сім'ї" замінити словами "домашньому насильству";

абзац третьої частини першої статті 10 після слова "насильства" доповнити словами "зокрема домашнього";

в абзаці четвертому частини третьої статті 11 слова "насильства в сім'ї" замінити словами "домашнього насильства";

7) у частині першій статті 14 Закону України "Про безоплатну правову допомогу" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 51, ст. 577; 2013 р., № 21, ст. 208; 2015 р., № 2-3, ст. 12; 2016 р., № 10, ст. 99, № 27, ст. 521; 2017 р., № 7-8, ст. 50):

пункт 2 викласти в такій редакції:

"2) діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону";

доповнити пунктом 13 такого змісту:

"13) особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону";

8) у частині другій статті 3 Закону України "Про судовий збір" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87; 2014 р., № 12, ст. 178; 2015 р., № 33, ст. 323, № 45, ст. 408):

доповнити пунктом 12¹ такого змісту:

"12¹) заяви про видачу обмежувального припису";

пункт 14 викласти в такій редакції:

"14) заяви, апеляційної та касаційної скарги про захист прав малолітніх чи неповнолітніх осіб";

9) у пункті 18 частини першої статті 23 Закону України "Про Національну поліцію" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40-41, ст. 379) слова "припинення насильства в сім'ї" замінити словами "протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі".

4. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО

м. Київ

7 грудня 2017 року

№ 2229-VIII

Указ
Президента України

**Про невідкладні заходи із запобігання та протидії
домашньому насильству, насильству за ознакою статі,
захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства**

З метою додержання гарантій із захисту прав та інтересів осіб, які постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, а також забезпечення належного реагування на випадки такого насильства, надання допомоги постраждалим особам, створення умов для реалізації кожною дитиною права на зростання у безпечному сімейному оточенні **постановляю**:

1. Визнати за необхідне невідкладне здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, спрямованих на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

2. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити розроблення з урахуванням міжнародних стандартів та затвердити план невідкладних заходів, спрямованих на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, насильства за ознакою статі, передбачивши, зокрема, заходи щодо:

розроблення та затвердження державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року;

удосконалення координації та взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

належного кадрового забезпечення спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, підвищення рівня професійного розвитку фахівців у цій сфері;

ефективного функціонування спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, зокрема їх фінансового забезпечення відповідно до обґрунтованих потреб;

актуалізації діяльності Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми;

забезпечення належного функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, збереження та захисту даних Реєстру;

затвердження типової програми для постраждалих осіб, а також удосконалення типової програми для кривдників з визначенням особливостей проходження такої програми дітьми-кривдниками, надання відповідних методичних рекомендацій щодо реалізації таких програм;

удосконалення порядку прийому і розгляду заяв та повідомлень про домашнє насильство стосовно дітей та за участю дітей, виявлення дітей, які постраждали від домашнього насильства, а також організації надання їм допомоги та захисту;

опрацювання питання щодо запровадження мобільних груп з реагування на випадки домашнього насильства;

удосконалення з урахуванням міжнародних стандартів організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України з дітьми-кривдниками;

імплементатії принципів ненасильницької поведінки та недискримінації в освітній та виховний процес у закладах освіти, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, формування у

всіх учасників процесу навичок толерантної поведінки, спілкування та взаємодії, удосконалення діяльності шкільної психологічної служби;

опрацювати питання щодо можливості надання посадовим особам служб у справах дітей, органів опіки та піклування доступу до відомостей, що становлять лікарську таємницю, відомостей досудового розслідування у випадках, коли одержання таких відомостей є необхідним для прийняття рішень стосовно захисту прав і законних інтересів дитини, та за результатами такого опрацювання підготувати та внести в установленому порядку пропозиції щодо удосконалення законодавства;

удосконалення законодавства щодо застосування процедури примирення у справах, пов'язаних із домашнім насильством, а також стосовно забезпечення права особи, яка постраждала від домашнього насильства, на пред'явлення позову про розірвання шлюбу;

забезпечення ефективного моніторингу, обліку даних та контролю у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, визначення критеріїв оцінки ефективності діяльності суб'єктів цієї сфери, якості послуг, наданих постраждалим особам, виконання відповідних бюджетних та регіональних програм;

актуалізації показників та методики збору статистичної інформації щодо випадків домашнього насильства, насильства за ознакою статі;

забезпечення ефективного інформування населення про права осіб, постраждалих від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, та механізми їх реалізації, про послуги, які надають загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, способи їх одержання, відповідальність осіб, які вчинили домашнє насильство, насильство за ознакою статі;

підтримки ініціатив громадськості з проведення інформаційних кампаній, спрямованих на формування у суспільстві нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки, підвищення рівня обізнаності населення про форми, причини і наслідки домашнього насильства, види та способи одержання допомоги постраждалими особами;

2) забезпечити розроблення та внести в шестимісячний строк у встановленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроекти, спрямовані на:

забезпечення додаткових процесуальних гарантій неповнолітнім особам при проведенні їх допиту, опитування під час кримінального провадження, що базуються на найкращих міжнародних практиках, зокрема на моделі "Barnahus";

встановлення відповідальності за переслідування (сталкінг), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, як насильства за ознакою статі;

3) щороку оприлюднювати інформацію про ситуацію у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та результати вжитих заходів.

3. Обласним, Київській міській державним адміністраціям у взаємодії з органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на місцевому рівні, забезпечити в установленому порядку:

розроблення та затвердження планів невідкладних заходів із запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, у тому числі щодо виявлення фактів домашнього насильства та своєчасності реагування на них, інформування про такі факти, надання належної допомоги і захисту постраждалим особам, здійснення роботи з кривдниками;

вирішення питання щодо належного кадрового забезпечення діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, підвищення ефективності їх взаємодії;

створення відповідно до обґрунтованих потреб мережі служб підтримки постраждалих осіб та забезпечення їх належного функціонування;

поширення інформації про заходи, що здійснюються з метою запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, права та соціальні послуги, якими можуть скористатися постраждалі особи, а також контактні дані суб'єктів, що здійснюють

заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з розміщенням такої інформації на офіційних вебсайтах місцевих органів виконавчої влади;

опрацювання питання щодо створення допоміжних органів з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
м. Київ
21 вересня 2020 року
№ 398/2020

В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №119/2021

Про Національну стратегію у сфері прав людини

З метою подальшого удосконалення діяльності щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні, відповідно до частини другої статті 102 Конституції України **постановляю**:

1. Затвердити Національну стратегію у сфері прав людини (додається).

2. Кабінету Міністрів України:

1) розробити із залученням представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, провідних вітчизняних учених і міжнародних експертів та затвердити у тримісячний строк План дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021 – 2023 роки та затверджувати відповідні плани дій в подальшому на кожні три роки;

2) забезпечувати щороку:

інформування Президента України про стан виконання Плану дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини за результатами першого півріччя – до 20 липня поточного року та за результатами року – до 20 лютого року, наступного за звітним;

проведення до 1 квітня публічного обговорення результатів реалізації за попередній рік положень Національної стратегії у сфері прав людини та виконання Плану дій щодо її реалізації за участю представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, інститутів громадянського суспільства, наукових установ, міжнародних організацій та інших заінтересованих сторін.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 15 жовтня 2014 року № 811 «Про розроблення Національної стратегії у сфері прав людини»;

Указ Президента України від 25 серпня 2015 року № 501 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини».

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ

24 березня 2021 року

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Загальна частина

Затвердження Національної стратегії у сфері прав людини (далі – Стратегія) зумовлено необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвих механізмів їх реалізації та захисту, розв’язання системних проблем у зазначеній сфері.

Події Революції Гідності (листопад 2013 року – лютий 2014 року) засвідчили незворотне прагнення Українського народу до побудови правової та демократичної держави, в якій гарантуються та забезпечуються права і свободи людини.

В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації Російською Федерацією частини територій у Донецькій та Луганській областях, території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя (далі – тимчасова окупація частини території України) проблема захисту прав і свобод людини є особливо гострою.

Поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної та екологічної кризи, реформування державного управління забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов’язком держави та має визначати зміст і спрямованість діяльності держави в усіх її зусиллях. У кризових ситуаціях ризики непропорційного обмеження прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства.

Стратегія спрямована на об’єднання суспільства з питань щодо розуміння цінностей прав і свобод людини, що забезпечуються та захищаються на основі принципів рівності та недискримінації.

Стратегія зосереджена на розв’язанні основних системних проблем у сфері забезпечення, реалізації та захисту прав і свобод людини в умовах нових викликів, що постали перед суспільством, але не вичерпує повністю проблематики у зазначеній сфері.

Удосконалення системи забезпечення та захисту прав і свобод людини здійснюватиметься з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою принципів та підходів. У зв’язку з цим буде взято до уваги та активно використано досвід Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського Союзу, Організації Об’єднаних Націй (далі – ООН), Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, інших міжнародних організацій, практику Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд), досвід правозахисних організацій України.

У співпраці з іншими державами Україна застосовує підхід, заснований на правах і свободах людини, розвиває багатосторонні відносини з урахуванням міжнародних зобов’язань у зазначеній сфері.

2. Мета і результати реалізації Стратегії

Метою Стратегії є забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як визначального чинника у процесі формування та реалізації державної політики, здійснення повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ведення господарської діяльності.

Результатом реалізації Стратегії має стати запровадження системного підходу до забезпечення прав і свобод людини, узгодженості дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, суб’єктів господарювання, створення в

Україні ефективного механізму реалізації та захисту прав і свобод людини, усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі порушень, виявлених Європейським судом.

Ефективна реалізація Стратегії сприятиме, зокрема, прогресу у виконанні міжнародних договорів України у сфері прав людини, у тому числі Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони, реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, а також поліпшенню позицій України в міжнародних рейтингах з прав людини.

3. Принципи Стратегії

Стратегія базується на таких принципах:

верховенство права, законність і справедливість;

рівність та недискримінація у забезпеченні прав і свобод людини;

об'єктивність та обґрунтованість визначення проблем у сфері прав людини, оцінка їх масштабу, пошук оптимальних варіантів їх розв'язання;

конкретність, досяжність цілей та вимірюваність очікуваних результатів реалізації Стратегії;

відкритість процесу реалізації положень Стратегії;

інклюзивність і широке залучення до моніторингу та оцінки прогресу реалізації Стратегії усіх заінтересованих сторін;

забезпечення своєчасного реагування на нові виклики, що існують у сфері прав людини.

4. Стратегічні напрями Реалізація Стратегії здійснюється за такими стратегічними напрямками:

§ 1. Забезпечення права на життя

Стратегічна ціль – життя кожної людини в Україні перебуває під ефективною охороною та правовим захистом держави; функціонують ефективні механізми відшкодування шкоди та притягнення до юридичної відповідальності за порушення права на життя.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

неефективне розслідування кримінальних правопорушень, що спричинили смерть людини, відсутність компенсаційних механізмів за неефективне розслідування таких кримінальних правопорушень;

порушення права на життя внаслідок збройної агресії Російської Федерації, дій збройних формувань Російської Федерації та створених, підпорядкованих, керованих і фінансованих нею незаконних збройних формувань, а також дій окупаційної адміністрації Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях;

непропорційне використання сили та спеціальних засобів працівниками правоохоронних органів;

збільшення незаконного обігу зброї.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

створити ефективну систему запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти життя людини;

посилити спроможність органів досудового розслідування, органів прокуратури щодо розслідування випадків смерті, зокрема тих, що сталися внаслідок збройної агресії Російської Федерації, дій збройних формувань Російської Федерації та створених, підпорядкованих, керованих і фінансованих нею незаконних збройних формувань, а також окупаційної адміністрації Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях;

запровадити компенсаційні механізми за неефективне розслідування кримінальних правопорушень проти життя людини;

ужити заходів для захисту цивільного населення в умовах збройного конфлікту, спричиненого збройною агресією Російської Федерації та тимчасовою окупацією частини території України (далі – збройний конфлікт), відповідно до положень міжнародного права.

Очікувані результати:

забезпечено належні гарантії охорони та захисту права на життя;

функціонує ефективна система запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти життя людини;

функціонують ефективні засоби юридичного захисту та компенсаційні механізми за порушення права на життя;

забезпечено ефективне розслідування кримінальних правопорушень проти життя людини та можливість відшкодування шкоди, завданої внаслідок неефективного розслідування таких кримінальних правопорушень;

забезпечено імплементацію положень Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни щодо захисту цивільного населення в умовах збройного конфлікту.

Основні показники:

співвідношення кількості зареєстрованих, облікованих кримінальних правопорушень проти життя особи до кількості кримінальних проваджень, за якими повідомлено про підозру та які направлено до суду з обвинувальним актом;

кількість кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень проти життя особи, які розглянуто з постановленням вироку;

значення показника «4.2. Право на життя та безпеку» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index).

§ 2. Запобігання та протидія катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню

Стратегічна ціль – функціонує ефективна, така, що відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам прав людини, система запобігання та протидії катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

недостатня ефективність наявної системи запобігання та протидії катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

неналежні умови тримання осіб, які перебувають у місцях попереднього ув'язнення або в установах виконання покарань, ненадання таким особам належної медичної допомоги, а також відсутність ефективного юридичного захисту;

відсутність подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій;

відсутність ефективних механізмів документування фактів катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

неефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поводженням чи покаранням;

відсутність компенсаційних засобів потерпілим від кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поводженням чи покаранням.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

створити ефективну систему запобігання та протидії катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

створити подвійну систему регулярних пенітенціарних інспекцій;

привести положення законодавства України щодо запобігання та протидії катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у відповідність із Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що

принижують гідність, видів поведження і покарання, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та з урахуванням практики Європейського суду;

привести умови тримання осіб під вартою у відповідність із міжнародними стандартами (Мінімальні стандартні правила щодо поведження із в'язнями, схвалені Резолюціями Економічної і Соціальної Ради ООН № 663 СІ (XXIV) від 31 липня 1957 року та № 2076 (LXII) від 13 травня 1977 року; Правила ООН стосовно поведження з ув'язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи (Бангкокські правила), прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 21 грудня 2010 року);

імплементувати положення Мінімальних стандартних правил щодо поведження із в'язнями та Правил ООН стосовно поведження з ув'язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи (Бангкокські правила);

створити дієвий механізм інформування правоохоронних органів про можливі ознаки катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведження чи покарання та забезпечити ефективний захист від переслідувань осіб, що повідомляють про такі випадки;

імплементувати положення Керівництва з ефективного розслідування та документування катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання (Стамбульський протокол);

забезпечити ефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поведженням чи покаранням;

створити з урахуванням міжнародних стандартів та практики Європейського суду дієву систему реабілітації, правового захисту потерпілих від кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поведженням чи покаранням, у тому числі запровадити дієвий механізм відшкодування завданої таким особам шкоди.

Очікувані результати:

законодавство України відповідає Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

функціонує подвійна система регулярних пенітенціарних інспекцій;

умови тримання під вартою та поведження з особами в місцях, де утримуються чи можуть утримуватися особи, позбавлені волі, відповідають міжнародним стандартам (Мінімальні стандартні правила щодо поведження із в'язнями; Правила ООН стосовно поведження з ув'язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи (Бангкокські правила);

особи, що перебувають у місцях несвободи, мають доступ до вчасної та якісної медичної допомоги;

зменшено кількість випадків катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведження чи покарання;

вирішено системну проблему неефективного розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поведженням чи покаранням;

потерпілі від кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, поведженням чи покаранням, мають доступ до дієвих механізмів реабілітації, правового захисту та відшкодування шкоди.

Основні показники:

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо випадків катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведження чи

покарання, щодо ненадання або неналежного надання медичної допомоги, неналежних умов тримання в місцях несвободи та кількість порушень, виявлених Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

співвідношення кількості зареєстрованих, облікованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, до кількості кримінальних проваджень, за якими повідомлено про підозру та які направлено до суду з обвинувальним актом;

кількість кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із катуванням, які розглянуто з постановленням вироку.

§ 3. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність

Стратегічна ціль – право кожного в Україні на свободу та особисту недоторканність забезпечується та захищається державою відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів прав людини.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

наявні випадки свавільного позбавлення свободи (зокрема, насильницьке зникнення, незаконні затримання та тримання особи під вартою);

функціонування місць несвободи, не передбачених законом, та утримання осіб у цих місцях;

поширення випадків насильницьких зникнень і незаконних затримань та тримання осіб під вартою на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (далі – тимчасово окупована територія України), а також у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

неефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильницьким зникненням, незаконними затриманнями та триманням під вартою осіб на тимчасово окупованій території України, у районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

практика недотримання процесуального законодавства працівниками правоохоронних органів та суддями;

порушення прав осіб під час госпіталізації до закладів з надання психіатричної допомоги.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

запровадити механізми, які унеможливають незаконне затримання, незаконне та надмірно тривале тримання осіб під вартою;

на законодавчому рівні унеможливити створення та існування місць несвободи, не передбачених законом, зокрема приватних;

запровадити процедуру судового контролю за підставами позбавлення свободи, зокрема під час застосування примусової госпіталізації до закладів з надання психіатричної допомоги;

створити дієву систему реабілітації, правового захисту та відшкодування шкоди потерпілим від кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильницьким зникненням, незаконними затриманнями та триманням під вартою, а також членам їх сімей;

забезпечити ефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильницьким зникненням, незаконними затриманнями та триманням під вартою.

Очікувані результати:

затримання, тримання осіб під вартою здійснюється з дотриманням визначених Конституцією України гарантій, а також з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практики Європейського суду;

унеможливлено випадки створення, функціонування місць несвободи, не передбачених законом, та тримання осіб у таких місцях;

функціонує ефективний механізм судового контролю за дотриманням законності затримання, підстав позбавлення свободи, зокрема під час застосування примусової госпіталізації до закладів з надання психіатричної допомоги;

особи, затримані за вчинення адміністративного правопорушення, мають рівень захисту не нижчий, ніж передбачений кримінальним процесуальним законодавством;

потерпілі від кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильницьким зникненням, незаконним затриманням, триманням під вартою, та члени їх сімей мають доступ до дієвої системи реабілітації, правового захисту та відшкодування шкоди.

Основні показники:

кількість кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтями 146, 146¹, 151, 371 Кримінального кодексу України, які розглянуто з постановленням вироку;

загальна кількість нерозглянутих матеріалів кримінальних проваджень, за якими особи тримаються під вартою понад 6 місяців;

кількість осіб, визнаних в установленому порядку винними в насильницькому зникненні, незаконному затриманні та триманні під вартою на тимчасово окупованій території України, у районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

§ 4. Забезпечення права на справедливий суд

Стратегічна ціль – кожен в Україні має доступ до справедливого та ефективного судового розгляду незалежним і безстороннім судом, ефективних механізмів виконання судових рішень.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

надмірна тривалість проваджень в адміністративних, цивільних та кримінальних справах;

недостатня інклюзивність та доступність судового процесу;

випадки порушення права на захист, права зберігати мовчання та не свідчити проти себе;

тривале невиконання судових рішень.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити інклюзивність та доступність судового процесу;

забезпечити незалежність та безсторонність суду відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів, практики Європейського суду;

забезпечити здійснення ефективного судочинства у розумні строки, з урахуванням вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду;

забезпечити підтримання належного професійного рівня суддів через систему їх добору та підвищення кваліфікації;

підвищити доступність безоплатної правової допомоги;

забезпечити виконання судових рішень у розумні строки;

запровадити доступну та ефективну систему позасудових засобів захисту прав людини, альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації.

Очікувані результати:

забезпечено здійснення ефективного судочинства у розумні строки відповідно до конституційних гарантій, з урахуванням положень міжнародних, у тому числі європейських, стандартів, практики Європейського суду;

забезпечено гарантії незалежності суддів як конституційної вимоги неухильного забезпечення незалежності правосуддя;

підвищено доступність системи правосуддя.

Основні показники:

показники ефективності роботи суду з розгляду справ: частка розглянутих справ; загальна тривалість перебування справ та матеріалів у судах; частка справ, розглянутих із порушенням строків, передбачених процесуальним законодавством (у розрізі інстанції та спеціалізації); частка судів, доступних для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

рівень інформаційної доступності суду, у тому числі частка судів, у яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

рівень довіри громадян до суду;

рівень обізнаності громадян щодо права на безоплатну правову допомогу;

частка центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, в яких забезпечена архітектурна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, в яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

значення показників «7. Цивільне правосуддя», «8. Кримінальна юстиція» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index).

§ 5. Забезпечення свободи думки і слова, вираження поглядів і переконань, доступу до інформації

Стратегічна ціль – функціонують ефективні механізми для реалізації кожною людиною в Україні права на свободу думки і слова, вираження поглядів і переконань, доступу до інформації.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

забезпечення права громадян на отримання об'єктивної інформації;

неналежний рівень захисту журналістів та правозахисників, неефективне розслідування кримінальних правопорушень, вчинених проти таких осіб;

недоступність інформаційного простору для осіб з інвалідністю;

недосконалість механізмів доступу до публічної інформації;

низький рівень обізнаності громадян щодо права на доступ до інформації та механізмів його реалізації.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити свободу діяльності засобів масової інформації, що включає, зокрема, свободу редакційної політики, прозорість інформації стосовно власності та джерел фінансування засобів масової інформації;

забезпечити захист професійної діяльності журналістів та правозахисників;

забезпечити ефективне розслідування кримінальних правопорушень, вчинених проти журналістів та правозахисників;

забезпечити доступність інформації для осіб з інвалідністю;

удосконалити законодавчі механізми юридичної відповідальності за порушення права на інформацію;

удосконалити механізми реалізації права на доступ до публічної інформації.

Очікувані результати:

забезпечено належне функціонування та незалежність суспільного мовлення;

журналісти та правозахисники мають доступ до дієвих механізмів охорони і захисту професійних прав та свободи професійної діяльності;

створено інклюзивне та доступне для кожного, зокрема для осіб з інвалідністю, інформаційне середовище;

створено умови для рівного доступу кожного до інформації, зокрема публічної.

Основні показники:

рівень відкритості відповідно до Світового індексу зі свободи преси (World Press Freedom Index);

значення показника «Свобода думки та релігії» відповідно до рейтингу «Свобода у світі» (Freedom in the World);

стан розслідування кримінальних правопорушень проти журналістів та правозахисників;
частка телевізійного продукту, адаптованого перекладом на жестову мову для сприйняття особами з порушенням слуху;

частка телевізійного ефірного часу, адаптованого субтитрами для сприйняття особами з порушенням слуху;

частка вебсайтів центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, що відповідають положенням ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 «Інформаційні технології. Настанова з доступності вебконтенту W3C (WCAG) 2.0» не нижче рівня AA;

частка державних електронних реєстрів, електронних сервісів, мобільних застосунків (у тому числі Єдиного державного вебпорталу електронних послуг «Портал Дія») відповідають положенням ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 «Інформаційні технології. Настанова з доступності вебконтенту W3C (WCAG) 2.0» не нижче рівня AA;

затверджено стандарт спрощеного мовлення;

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушення права на інформацію та кількість порушень, виявлених Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

§ 6. Забезпечення права на приватність

Стратегічна ціль – право на приватність кожної людини в Україні захищено відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

неузгодженість законодавства України про захист персональних даних з європейськими стандартами;

відсутність ефективних засобів захисту права на приватність, запобігання і протидії порушенням законодавства про захист персональних даних під час обробки персональних даних;

відсутність дієвого інституційного механізму незалежного контролю за дотриманням права на захист персональних даних;

існування надмірних баз персональних даних, володільцями або розпорядниками яких є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства державної або комунальної форми власності, що належать до сфери управління таких органів;

існування практики порушення права на невтручання в особисте і сімейне життя осіб, які перебувають у місцях несвободи.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

привести законодавство України щодо забезпечення права на приватність у відповідність із міжнародними зобов'язаннями України та стандартами ООН, Ради Європи, Європейського Союзу;

забезпечити імплементацію Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних;

запровадити систему, яка унеможливує створення надмірних баз персональних даних та виключає можливість протиправного втручання у приватність;

створити механізми, які мінімізують зловживання під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих дій;

забезпечити дотримання права на приватність у медичній сфері та сфері соціального захисту;

забезпечити гарантії дотримання права на приватність осіб, які перебувають у місцях несвободи.

Очікувані результати:

створено дієвий механізм контролю за додержанням права на приватність, захисту персональних даних відповідно до міжнародних зобов'язань України та стандартів ООН, Ради Європи, Європейського Союзу;

створено механізм забезпечення права на приватність осіб, які перебувають у місцях несвободи;

кожен має доступ до дієвих механізмів захисту права на приватність в усіх сферах життєдіяльності, зокрема медичній сфері, сфері соціального захисту, під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих дій;

запроваджено систему, яка унеможлиблює створення надмірних баз персональних даних та виключає можливість протиправного втручання у приватність.

Основні показники:

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про порушення у сфері захисту персональних даних та кількість порушень, які виявлено Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

кількість кримінальних проваджень щодо порушення права на приватність, які розглянуто з постановленням вироку;

значення показника «4.6. Право на приватність» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index).

§ 7. Забезпечення свободи мирних зібрань та об'єднань, права на участь в управлінні державними справами

Стратегічна ціль – забезпечено з урахуванням міжнародних, у тому числі європейських, стандартів право громадян на свободу мирних зібрань та право на свободу об'єднань, право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

відсутність якісного законодавства з питань мирних зібрань;

неефективне розслідування нападів на учасників мирних зібрань;

недостатня забезпеченість безперешкодної участі у виборчому процесі осіб з інвалідністю.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити виконання обов'язків держави щодо реалізації права на свободу мирних зібрань відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів;

забезпечити безперешкодну участь у виборчому процесі осіб з інвалідністю;

створити умови для запровадження електронної демократії;

удосконалити механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Очікувані результати:

забезпечено безпеку учасників мирних зібрань відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів;

унеможливлено безпідставне та непропорційне обмеження права на мирні зібрання;

забезпечено проведення ефективного розслідування випадків незаконного втручання у право на свободу мирних зібрань, зокрема щодо нападів на учасників таких зібрань;

виборчий процес є доступним та інклюзивним.

Основні показники:

кількість адміністративних справ про заборону проводити мирні зібрання або встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань, у яких було прийнято рішення про такі заборони та обмеження;

частка виборчих дільниць, доступних для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка виборчих ділянок, в яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка політичної реклами, адаптована для сприйняття особами з порушенням слуху, субтитрами та/або перекладом на жестову мову;

значення показника «4.7. Свобода зібрань та об'єднань ефективно гарантована» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index);

значення показника «3.3. Громадська участь» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index);

значення показника «Політичні права» відповідно до рейтингу Freedom in the world.

§ 8. Запобігання та протидія дискримінації

Стратегічна ціль – функціонує ефективна система запобігання та протидії дискримінації в Україні.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

недосконалість законодавства України у сфері запобігання та протидії дискримінації;

недостатня узгодженість діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії дискримінації;

недосконалість державної політики щодо запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, вчиненим з мотивів нетерпимості;

неефективність наявних правових механізмів запобігання та протидії дискримінації, притягнення до відповідальності за дискримінацію;

неефективність інформаційно-просвітницької роботи для подолання упередженості та нетерпимості в суспільстві.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити комплексність та узгодженість законодавства України у сфері запобігання та протидії дискримінації, враховуючи найкращий міжнародний, у тому числі європейський, досвід, реальні виклики у сфері прав і свобод людини в Україні;

запровадити відповідні та своєчасні позитивні дії на державному, регіональному та місцевому рівнях у сфері запобігання та протидії дискримінації;

забезпечити дотримання і впровадження органами державної влади та органами місцевого самоврядування принципу недискримінації в усіх сферах життя суспільства та культури поваги до різноманітності;

забезпечити ефективну реалізацію механізмів моніторингу та контролю за дотриманням принципу недискримінації в процесі формування державної політики, а також проведення оцінки її реалізації, враховуючи антидискримінаційний та заснований на правах людини підходи;

забезпечити безперешкодний доступ кожного до ефективних засобів правового захисту від дискримінації, зокрема шляхом безпосереднього звернення до суду;

запровадити комплексну систему збору даних про порушення законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації та притягнення до відповідальності винних осіб;

створити та забезпечити ефективне функціонування системи запобігання, протидії, документування, розслідування кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів нетерпимості, та притягнення винних осіб до відповідальності;

забезпечити безперешкодний доступ осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів – до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту.

Очікувані результати:

кожен має доступ до дієвих засобів попередження та захисту від дискримінації;

законодавство України у сфері запобігання та протидії дискримінації є узгодженим, ефективним, відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам та враховує найкращий світовий досвід і реальні виклики щодо забезпечення прав і свобод людини в Україні;

- органи державної влади та органи місцевого самоврядування дотримуються і впроваджують принцип недискримінації та культури поваги до різноманітності;
- зменшено кількість випадків стигматизації та дискримінації;
- створено та забезпечено ефективне функціонування системи запобігання, протидії та розслідування кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів нетерпимості;
- функціонує комплексна система збору даних про порушення законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації;
- упроваджено відповідні та своєчасні позитивні дії на державному, регіональному та місцевому рівнях у сфері запобігання та протидії дискримінації, забезпечено ефективне та своєчасне реагування держави на нові виклики у зазначеній сфері;
- підвищено доступність об'єктів фізичного оточення, товарів, робіт та послуг для осіб з інвалідністю, маломобільних груп населення.

Основні показники:

- кількість кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, вчинених з мотивів нетерпимості, які розглянуто з постановленням вироку;
- частка приміщень центрів надання адміністративних послуг, доступних для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- частка приміщень центрів надання адміністративних послуг, в яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- частка осіб, які зазначили, що стикалися із проявами дискримінації;
- кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо дискримінації (у розрізі ознак, за якими здійснюється дискримінація);
- унормовано механізм притягнення до відповідальності за відмову в розумному пристосуванні об'єктів фізичного оточення, товарів, робіт та послуг для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- значення показника «4.1. Відсутність дискримінації» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index).

§ 9. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Стратегічна ціль – жінки і чоловіки в Україні мають рівні права та можливості у всіх сферах життєдіяльності.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

- нерівність економічних можливостей жінок і чоловіків, розподілу сімейних обов'язків;
- існування розриву в оплаті праці жінок і чоловіків, у можливостях брати участь у політичному житті;
- існування гендерних стереотипів у суспільстві, випадків дискримінації за ознакою статі.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

- забезпечити врахування потреб різних груп жінок і чоловіків під час розроблення проектів нормативно-правових актів, загальнодержавних стратегій розвитку, стратегій розвитку областей, міст, об'єднаних територіальних громад;
- забезпечити застосування комплексного гендерного підходу до формування, моніторингу та оцінки державної політики у всіх сферах життя суспільства;
- запровадити комплексні заходи щодо подолання дискримінації за ознакою статі, зокрема гендерних стереотипів;
- створити умови для розширення економічних можливостей жінок, запровадити комплексні заходи з протидії всім формам професійної сегрегації за ознакою статі, зменшити розрив в оплаті праці жінок і чоловіків, нерівність у розподілі сімейних обов'язків.

Очікувані результати:

забезпечено застосування комплексного гендерного підходу до формування, реалізації, моніторингу та оцінки державної політики у всіх сферах життя суспільства;

зменшено кількість випадків дискримінації за ознакою статі;

жінки та чоловіки мають рівний доступ до участі в політиці та в процесах прийняття рішень на державному та місцевому рівнях;

розширено економічні можливості жінок, зменшено розрив в оплаті праці жінок і чоловіків та нерівність у розподілі сімейних обов'язків;

підвищено обізнаність населення щодо протидії дискримінації за ознакою статі та гендерним стереотипам.

Основні показники:

співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків;

рівень зайнятості жінок та чоловіків працездатного віку;

частка жінок серед народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, сільських, селищних, міських, районних у містах рад, державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А» (вищий корпус державної служби);

місце України в Global Gender Gap;

місце України в Gender Development Index.

§ 10. Запобігання та протидія насильству за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми

Стратегічна ціль – функціонує ефективна система запобігання та протидії насильству за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми; постраждалі від насильства за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації мають доступ до ефективних засобів захисту, якісної та комплексної допомоги.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

законодавство України з питань запобігання насильству за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації потребує удосконалення і приведення у відповідність із міжнародними стандартами;

поширеність і неефективність розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством за ознакою статі, торгівлею людьми, трудовою та іншими видами експлуатації; недостатньо ефективна взаємодія правоохоронних органів України з відповідними органами інших держав щодо реагування на випадки торгівлі людьми;

недостатньо ефективна система надання допомоги особам, постраждалим від насильства за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації;

низький рівень обізнаності населення щодо торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації, стосовно можливості отримання захисту і допомоги.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

привести законодавство України з питань протидії насильству за ознакою статі, торгівлі людьми, трудовій та іншим видам експлуатації у відповідність із міжнародними стандартами;

створити умови для запобігання та протидії всім формам насильства за ознакою статі, зокрема насильству та сексуальним домаганням на робочому місці, сексуальному насильству, пов'язаному зі збройним конфліктом, сексуальній експлуатації, насильству за ознакою статі з боку працівників правоохоронних органів;

удосконалити систему надання допомоги особам, постраждалим від кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством за ознакою статі, торгівлею людьми, примусовою працею, трудовою та іншими видами експлуатації;

посилити спроможність суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії торгівлі людьми;

забезпечити ефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством за ознакою статі, експлуатацією та торгівлею людьми, зокрема вчинених на тимчасово окупованій території України, у районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

підвищити обізнаність населення щодо ризиків торгівлі людьми та отримання відповідної допомоги.

Очікувані результати:

законодавство України з питань протидії насильству за ознакою статі, торгівлі людьми, трудовій та іншим видам експлуатації відповідає міжнародним стандартам;

функціонує доступна та ефективна система надання допомоги постраждалим від насильства за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації відповідно до міжнародних стандартів;

зменшено кількість випадків насильства за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації.

Основні показники:

кількість осіб, яким встановлено статус особи, що постраждала від торгівлі людьми;

кількість служб підтримки постраждалих осіб, зокрема притулків для постраждалих від насильства за ознакою статі;

кількість кримінальних проваджень щодо насильства за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми, які розглянуто з постановленням вироку;

рівень обізнаності населення щодо механізмів запобігання та протидії торгівлі людьми;

кількість звернень до державної установи «Урядовий контактний центр» від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, насильства за ознакою статі, або перебували під загрозою вчинення такого насильства.

§ 11. Запобігання та протидія домашньому насильству

Стратегічна ціль – функціонує ефективна система запобігання та протидії домашньому насильству; постраждалі від домашнього насильства мають доступ до ефективних засобів захисту, вчасної та комплексної допомоги.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

недосконалість законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема відсутність комплексу підзаконних нормативно-правових актів, визначених Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», необхідних для ефективної реалізації заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

неналежний рівень підготовки фахівців у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

недостатня кількість місць у центрах соціально-психологічної допомоги для постраждалих від домашнього насильства або відсутність таких центрів;

недостатньо ефективна взаємодія органів соціального захисту та охорони здоров'я щодо надання медичних послуг постраждалим від домашнього насильства;

низький рівень обізнаності фахівців соціальної сфери у новостворених об'єднаних територіальних громадах щодо запобігання та протидії домашньому насильству;

низький рівень обізнаності населення щодо механізмів отримання допомоги потерпілими від домашнього насильства;

домашнє насильство має латентний характер, оскільки частина постраждалих не звертається за допомогою через можливий суспільний осуд, звинувачення у провокативній поведінці або загрозу помсти від кривдника.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

удосконалити законодавство України щодо запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням європейських стандартів;

забезпечити ефективну співпрацю та взаємодію усіх суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії домашньому насильству;

забезпечити надання всебічної допомоги постраждалим особам та доступ таких осіб до правосуддя, інших механізмів юридичного захисту, враховуючи вік, стан здоров'я, стать, релігійні переконання, етнічне походження, спеціальні потреби постраждалих осіб; забезпечити функціонування спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;

забезпечити підготовку фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, та впровадити програми для осіб, які вчинили домашнє насильство;

запровадити ефективні механізми роботи з постраждалими дітьми та дітьми-кривдниками у випадках вчинення домашнього насильства;

забезпечити інформування населення про форми, прояви і наслідки домашнього насильства та права, заходи й послуги, якими можуть скористатися постраждалі особи, на державному та місцевому рівнях.

Очікувані результати:

функціонує ефективний механізм запобігання домашньому насильству як на законодавчому, так і на практичному рівнях;

збільшується кількість звернень до уповноважених органів щодо домашнього насильства; жінки, чоловіки та діти розуміють і знають про факти порушення їхніх прав; рівень довіри до органів державної влади зростає;

кожен випадок домашнього насильства має належне реагування з боку усіх суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

забезпечується належним захистом більша кількість осіб, постраждалих від домашнього насильства; допомога, що надається таким особам, є доступною, вчасною, комплексною та якісною;

між усіма суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечено ефективну співпрацю, що сприяє підвищенню якості надання допомоги постраждалим особам;

підвищено рівень обізнаності населення щодо форм, проявів і наслідків домашнього насильства та прав, заходів і послуг, якими можуть скористатися постраждалі особи, на державному та місцевому рівнях.

Основні показники:

кількість кримінальних проваджень щодо домашнього насильства, які розглянуто з постановленням вироку;

кількість осіб, постраждалих від домашнього насильства, які звернулися за допомогою, та кількість осіб, які отримали таку допомогу;

кількість служб підтримки для постраждалих осіб;

рівень обізнаності населення щодо запобігання та протидії домашньому насильству;

кількість звернень до державної установи «Урядовий контактний центр» від осіб, які постраждали від домашнього насильства або перебували під загрозою вчинення такого насильства.

§ 12. Забезпечення прав корінних народів і національних меншин

Стратегічна ціль – права корінних народів і національних меншин в Україні забезпечуються і захищаються відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів прав людини.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

законодавство з питань захисту прав національних меншин потребує удосконалення та приведення у відповідність із міжнародними стандартами;

збереження та розвиток національної ідентичності національних меншин і корінних народів.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

визначити статус корінних народів України;

привести законодавство України, яке регулює питання національних меншин, у відповідність із міжнародними стандартами (Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин; Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин);

забезпечити умови для розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин, міжкультурного діалогу;

забезпечити реалізацію ініціатив із захисту прав і свобод корінних народів на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим та міста Севастополя з використанням міжнародно-правових механізмів та утримання цього питання на міжнародному порядку денному.

Очікувані результати:

законодавство України, яке регулює питання прав корінних народів, національних меншин, відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам;

забезпечено умови для рівноправної участі представників корінних народів та національних меншин України в суспільному житті.

Основні показники:

рівень толерантності, ставлення до національних меншин;

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо випадків дискримінації за ознакою національної чи етнічної приналежності та кількість виявлених порушень у цій сфері.

§ 13. Забезпечення права на працю та соціальний захист

Стратегічна ціль – функціонують ефективні механізми для реалізації та захисту права кожного в Україні на працю, достатній життєвий рівень та належний соціальний захист.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

держава не у повному обсязі забезпечує реалізацію прав громадян на працю та соціальний захист;

система соціального захисту в Україні є чутливою до рівня економічного розвитку;

невідповідність законодавства України щодо забезпечення права працівників на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів міжнародним стандартам.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити ефективну реалізацію права працівників на безпечні та здорові умови праці;

удосконалити гарантії забезпечення права на оплату праці; забезпечити справедливу оплату праці залежно від її якості, складності, обсягів та рівнів кваліфікації працівників;

удосконалити законодавство України у сфері охорони праці і здоров'я працівників;

посилити гарантії права на працю для осіб з інвалідністю; забезпечити розумне пристосування робочих місць осіб з інвалідністю, їх супровід на робочому місці;

удосконалити законодавство України щодо забезпечення права працівників на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів з урахуванням міжнародних стандартів та практики Європейського суду;

забезпечити конституційні гарантії працівників на достатній життєвий рівень для себе та членів своєї сім'ї;

створити умови для ефективного поєднання трудових і сімейних обов'язків, запобігання та протидії дискримінації у сфері праці за ознакою сімейних обов'язків;

забезпечити відповідність системи соціального захисту реальним потребам населення та фінансовим можливостям держави;

створити ефективну систему надання базових соціальних та комплексних послуг безпосередньо за місцем проживання/перебування (у територіальній громаді), зокрема, із забезпечення соціального супроводу та підтриманого проживання вразливих верств населення, впровадити єдину модель організації надання таких послуг.

Очікувані результати:

забезпечено ефективну реалізацію права працівників на безпечні та здорові умови праці;

забезпечено гарантії на справедливу оплату праці залежно від її якості, складності, обсягів та рівнів кваліфікації працівників; на достатній життєвий рівень для себе та членів своєї сім'ї.

Основні показники:

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушення права на працю та соціальний захист та кількість виявлених порушень;

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо дискримінації у сфері праці та кількість виявлених порушень;

динаміка заборгованості із виплати заробітної плати, соціальних виплат;

частка осіб з інвалідністю, що працевлаштовані центрами зайнятості;

місце України в рейтингу Multidimensional Poverty Index;

значення показника «4.8. Основні трудові права ефективно гарантуються» Індексу верховенства права (The Rule of Law Index).

§ 14. Забезпечення права людини на охорону здоров'я

Стратегічна ціль – кожен в Україні має рівний доступ до якісної медичної допомоги та медичного обслуговування.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

нерівний доступ до медичної допомоги;

неефективна система забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту від біологічних загроз; відсутня цілісна система громадського здоров'я;

відсутня сучасна система реабілітації у сфері охорони здоров'я як забезпечення права особи на досягнення та підтримання оптимального рівня функціонування у середовищі;

недосконалість законодавства про психіатричну допомогу, порушення прав осіб, які страждають на психічні розлади; стигматизація таких осіб;

порушення гідності пацієнтів під час надання медичної допомоги та медичного обслуговування;

високий рівень передчасної смертності;

низька тривалість життя в Україні;

недостатня доступність закладів охорони здоров'я та медичних послуг для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити гарантований обсяг медичних послуг населенню;

створити ефективну централізовану систему громадського здоров'я, систему біологічної безпеки та забезпечити впровадження біотехнологічних технологій; впровадити посилення системи готовності та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я;

впровадити ефективну систему реабілітації у сфері охорони здоров'я, забезпечити гарантований обсяг медичних та реабілітаційних послуг для населення; зменшити інвалідизацію населення, забезпечити подовження активного здорового способу життя; привести критерії встановлення інвалідності та отримання реабілітаційних послуг і засобів особами з інвалідністю у відповідність із Міжнародною класифікацією функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я;

створити умови для збереження психічного здоров'я населення, впровадження послуг з психічного здоров'я в територіальних громадах; впровадження програм з основ психічного здоров'я дітей в закладах освіти;

забезпечити навчання медичного персоналу стосовно прав людини у сфері охорони здоров'я, зокрема на доступ до якісної медичної допомоги, автономії пацієнтів, права на приватність, повагу до гідності, права на інформування у доступній формі, вільний вибір надавача послуг, вибір варіантів лікування або відмову від лікування, гідну смерть тощо;

підвищити обізнаність населення про право на здоров'я; запровадити ефективні механізми захисту прав пацієнтів;

забезпечити профілактику та своєчасне виявлення неінфекційних хвороб, зменшити рівень смертності від неінфекційних хвороб та травм;

впровадити ефективний контроль та зменшити захворюваність від інфекційних хвороб (у тому числі туберкульозу та ВІЛ), зокрема шляхом імунізації населення, підвищення обізнаності та запровадження сучасних практик інфекційного контролю у закладах охорони здоров'я, впровадження систем контролю за внутрішньо лікарняними інфекціями;

впровадити системи раннього розвитку дітей та забезпечити їх підтримку.

Очікувані результати:

забезпечено гарантований обсяг медичних та реабілітаційних послуг населенню, зменшено інвалідизацію, подовжено активний здоровий спосіб життя населення;

впроваджено систему біологічного захисту населення щодо надзвичайних ситуацій;

зменшено стигматизацію осіб, які страждають на психічні розлади.

Основні показники:

середня тривалість життя в Україні порівняно з іншими державами;

рівень вакцинації населення;

поширеність інфекційних хвороб (туберкульоз, ВІЛ);

використання антибіотиків;

смертність серед дітей до 5 років, материнська смертність; вчасна неонатальна допомога;

зменшення вживання тютюнових виробів;

рівень смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод;

рівень задоволеності пацієнтів;

кількість звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про порушення права на охорону здоров'я;

частка закладів охорони здоров'я, у тому числі аптечних, в яких забезпечена архітектурна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка закладів охорони здоров'я, у тому числі аптечних, в яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка закладів охорони здоров'я, які мають медичне обладнання, пристосоване для медичного обслуговування осіб з інвалідністю, зокрема тих, що пересуваються на кріслах колісних;

значення показника у рейтингу WHO Global Health Observatory Data;

показник чисельності лікарняних ліжок на 100 тис. населення;

кількість медичного персоналу на 100 тис. населення.

§ 15. Забезпечення екологічних прав

Стратегічна ціль – навколишнє природне середовище є безпечним для життя та здоров'я людини в Україні; існує реальна можливість отримання громадянами компенсації за шкоду, заподіяну їх здоров'ю і майну внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; інформація про стан навколишнього природного середовища є доступною для населення.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

загрозливий для здоров'я людей антропогенний вплив на навколишнє природне середовище;

низький рівень контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

необізнаність населення про екологічні права, механізми їх реалізації та захисту.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

впровадити основні принципи охорони навколишнього природного середовища, міжнародні норми та стандарти у сфері екологічної безпеки на усіх напрямках державної політики та у сферах діяльності людини;

забезпечити вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне отримання, використання, поширення і зберігання такої інформації;

підвищити рівень поінформованості населення про екологічні права, механізми їх реалізації та захисту;

удосконалити правові процедури оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки, зокрема в частині забезпечення інформування громадськості та її участі в процесі прийняття рішень;

створити загальнодержавну екологічну автоматизовану інформаційно-аналітичну систему забезпечення доступу до екологічної інформації;

удосконалити відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; створити ефективний механізм відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Очікувані результати:

впроваджено основні принципи охорони навколишнього природного середовища, імplementовано міжнародні норми та стандарти у сфері екологічної безпеки на усіх напрямках державної політики та у сферах діяльності людини;

функціонує механізм обов'язкового здійснення стратегічної екологічної оцінки та врахування її результатів під час підготовки документів державного планування, з метою належного аналізу їх впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення;

наявний ефективний механізм відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Основні показники:

рівень обізнаності населення щодо екологічних прав, механізмів їх реалізації та захисту;

кількість звернень громадян до уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суду, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушення екологічних прав.

§ 16. Забезпечення дотримання прав людини в процесі ведення господарської діяльності

Стратегічна ціль – суб'єкти господарювання під час ведення господарської діяльності застосовують підхід, заснований на правах людини; потерпілі від порушень з боку суб'єктів господарювання мають доступ до ефективних засобів правового захисту.

Проблема, на вирішення якої спрямований стратегічний напрям:

наявність випадків порушення прав людини з боку суб'єктів господарювання (зокрема, у сфері трудових відносин, захисту персональних даних, захисту прав споживачів, захисту навколишнього природного середовища тощо).

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

імplementувати положення Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини, Рекомендації Rec (2016)3 Комітету Міністрів Ради Європи;

посилити спроможність органів державної влади і органів місцевого самоврядування щодо впровадження в Україні Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини, Рекомендації Rec(2016)3 Комітету Міністрів Ради Європи;

підвищити обізнаність суб'єктів господарювання та їх об'єднань, професійних спілок, інших інститутів громадянського суспільства щодо Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини;

сприяти оновленню суб'єктами господарювання їх політик (зокрема, у сфері трудових відносин, захисту навколишнього природного середовища, корпоративної соціальної відповідальності, захисту персональних даних, захисту прав споживачів, запобігання корупції, протидії торгівлі людьми тощо) для забезпечення відповідності Керівним принципам ООН з питань бізнесу і прав людини та іншим міжнародним документам у сфері прав людини;

забезпечити громадянам доступ до судових, позасудових засобів захисту прав людини від порушень, що виникають під час ведення господарської діяльності.

Очікувані результати:

забезпечено відповідність законодавства України і державної політики стандартам забезпечення прав людини, їх захисту в разі порушення суб'єктами господарювання;

суб'єктами господарювання впроваджено політики щодо дотримання прав людини;

забезпечено доступ до судових, позасудових засобів захисту прав людини від порушень, що виникають під час ведення господарської діяльності.

Основні показники:

частка суб'єктів господарювання, які оновили політики з урахуванням стандартів дотримання прав людини під час ведення господарської діяльності;

кількість скарг до уповноважених органів державної влади щодо порушень прав людини суб'єктами господарювання;

рівень обізнаності суб'єктів господарювання та їх об'єднань, професійних спілок, інших інститутів громадянського суспільства щодо Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини;

частка роботодавців, які зареєстровані у Фонді соціального захисту осіб з інвалідністю;

частка роботодавців, які забезпечили виконання нормативу робочих місць з працевлаштування осіб з інвалідністю, передбаченого статтею 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»;

частка роботодавців, які сплатили адміністративно-господарські санкції за незабезпечення виконання нормативу робочих місць з працевлаштування осіб з інвалідністю, передбаченого статтею 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»;

частка автобусів, що використовуються на маршрутах громадського транспорту, пристосованих для перевезення осіб з інвалідністю, насамперед тих, які користуються кріслами колісними.

§ 17. Забезпечення права на освіту

Стратегічна ціль – кожен має рівний доступ до якісної освіти, що здобувається в умовах безпечного освітнього середовища та зміст якої включає, серед іншого, формування в учасників освітнього процесу поваги до прав людини, її гідності, засад демократії, ненасильницької культури та культури доброчесності.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

нерівний доступ до освіти різних груп населення, зокрема осіб з особливими освітніми потребами;

система освіти та її зміст залишаються орієнтованими лише на формування у здобувачів освіти знань, умінь, навичок для їх реалізації на ринку праці, який змінюється, але недостатньо спрямовані на виховання відповідальних громадян, котрі поважають правові норми та стандарти прав людини.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

удосконалити з урахуванням міжнародних норм та стандартів законодавство для забезпечення рівного доступу до освіти;

забезпечити імплементацію принципів ненасильницької поведінки та недискримінації в освітній процес у закладах освіти, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, формування у всіх учасників процесу цінностей та навичок толерантної поведінки, спілкування та взаємодії, удосконалення діяльності шкільної психологічної служби;

забезпечити формування цінностей та світогляду здобувачів освіти як невід'ємних складових компетентнісного підходу;

забезпечити функціонування безпечного освітнього середовища у закладах освіти, зокрема ефективних механізмів запобігання та протидії булінгу (цькуванню) учасників освітнього процесу;

запровадити систему освітніх послуг та відповідного інклюзивного освітнього середовища у закладах освіти для можливості реалізації особами з особливими освітніми потребами права на якісну та доступну освіту;

забезпечити відповідність діяльності закладів освіти принципам поваги до прав людини та її гідності;

забезпечити доступність інформації, матеріалів, інформаційних ресурсів, зокрема в Інтернеті, в галузі освіти й професійної підготовки для всіх здобувачів освіти; удосконалити перелік статистичних, аналітичних даних і показників у сфері освіти та забезпечити вільний доступ до таких даних.

Очікувані результати:

освітнє середовище є безпечним й інклюзивним, таким, що ґрунтується на повазі до прав людини та її гідності;

питання прав людини імplementовано у передбачені законом інструменти забезпечення якості освіти (ліцензування, акредитація освітніх програм закладів освіти, інституційна акредитація, інституційний аудит закладів загальної середньої освіти, атестація та сертифікація вчителів тощо);

освітні послуги є якісними та доступними.

Основні показники:

частка дітей, що здобувають дошкільну освіту;

частка дітей, що здобувають повну загальну середню освіту;

частка закладів освіти, в яких забезпечена архітектурна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка закладів освіти, в яких забезпечена інформаційна доступність для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

частка осіб (дітей) з інвалідністю, що навчаються у закладах освіти;

частка дітей з інвалідністю, зокрема з порушенням зору, забезпечених підручниками та іншими дидактичними матеріалами для навчання;

кількість звернень до освітнього омбудсмена щодо захисту права на освіту та кількість виявлених порушень.

§ 18. Забезпечення прав дитини

Стратегічна ціль – права дітей в Україні забезпечуються та захищаються відповідно до загальноновизнаних міжнародних, у тому числі європейських, стандартів; враховуються найкращі інтереси та думки дитини під час прийняття рішень, які її стосуються.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

недостатня ефективність системи запобігання та протидії порушенням прав дітей, зокрема насильству щодо дітей;

неналежне врахування найкращих інтересів та думки дитини (відповідно до її віку та рівня розвитку) під час прийняття рішень, які її стосуються;

недостатня доступність публічних, соціальних, медичних, освітніх послуг для дітей та сімей з дітьми;

існування ризиків безпеки дитини у цифровому середовищі;
низький рівень обізнаності дітей щодо своїх прав, можливості отримання допомоги та захисту;

питання забезпечення і захисту прав дітей, зокрема дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, не є пріоритетом у роботі новостворених територіальних громад.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

удосконалити законодавство у сфері охорони дитинства з метою запровадження ефективних механізмів забезпечення та захисту прав дитини;

посилити спроможність органів місцевого самоврядування щодо забезпечення та захисту прав дитини, підтримки сімей з дітьми;

запровадити доступні медичні, освітні, соціальні, юридичні послуги, що базуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини;

створити умови для виховання кожної дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, в сім'ї або умовах, максимально наближених до сімейних;

запровадити ефективну систему правосуддя за участю неповнолітніх з урахуванням міжнародних, у тому числі європейських, стандартів;

створити умови для недопущення безпосередньої участі дітей у збройних конфліктах, розробити механізм надання пільг та соціальних гарантій дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів;

привести законодавство України стосовно запобігання та протидії насильству щодо дітей у відповідність із міжнародними стандартами;

удосконалити механізми забезпечення безпеки дитини у цифровому середовищі;

забезпечити інформування населення, зокрема батьків і дітей, про заходи та послуги, якими вони можуть скористатися для захисту прав і найкращих інтересів дитини.

Очікувані результати:

функціонує ефективна система забезпечення та захисту прав дитини;

удосконалено законодавство України у сфері охорони дитинства відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини, міжнародних стандартів забезпечення та захисту прав дитини, зокрема щодо захисту дітей від усіх форм насильства;

підвищено обізнаність населення про права дитини, механізми їх реалізації та захисту;

послуги для дітей та сімей з дітьми є доступними і відповідають їх потребам;

запроваджено ефективну систему правосуддя, дружнього до дітей, з урахуванням міжнародних, у тому числі європейських, стандартів.

Основні показники:

кількість територіальних громад, у яких створено та функціонують служби у справах дітей;

відсоток дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в сім'ї;

рівень доступності медичних, освітніх, соціальних, юридичних послуг для дітей у територіальній громаді;

кількість кримінальних проваджень щодо насильства над дітьми, які розглянуто з постановленням вироку;

кількість дітей, які звернулися за безоплатною правовою допомогою, та кількість дітей, які отримали таку допомогу;

кількість звернень до державної установи «Урядовий контактний центр» від дітей, зокрема дітей, які постраждали від різних форм насильства або перебували під загрозою вчинення насильства.

§ 19. Забезпечення прав іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, а також біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту

Стратегічна ціль – іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, а також біженцям та особам, які потребують додаткового або тимчасового захисту, забезпечені основні права і свободи людини відповідно до міжнародних зобов'язань України.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

перешкоди у реалізації права на працю, охорону здоров'я іноземців та осіб без громадянства;

необхідність вдосконалення процедур примусового видворення та примусового повернення відповідно до міжнародних стандартів прав людини;

порушення прав осіб у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, а також у пунктах тимчасового розміщення біженців.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

забезпечити відповідність законодавства України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства, про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, що перебувають під юрисдикцією України, міжнародним договорам у сфері прав людини;

забезпечити можливість реалізації особами, яких визнано в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, шукачами захисту в Україні, а також особами, які подали заяву про визнання особою без громадянства, права на працю, охорону здоров'я та соціальний захист;

забезпечити доступ до механізму визнання особою без громадянства незалежно від факту перебування особи в Україні на законних підставах;

забезпечити додержання принципу заборони вислання іноземців та осіб без громадянства до держави, де вони можуть піддаватись катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

забезпечити доступ до ефективного правового захисту іноземців та осіб без громадянства, зокрема біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, що перебувають під юрисдикцією України.

Очікувані результати:

забезпечено реалізацію прав осіб, яких визнано в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, шукачів захисту в Україні, а також осіб, які подали заяву про визнання особою без громадянства, на працю, охорону здоров'я, освіту;

функціонує механізм визнання особою без громадянства та забезпечено доступ до такого механізму незалежно від факту перебування особи в Україні на законних підставах;

забезпечено доступ до правосуддя іноземців та осіб без громадянства, зокрема біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, що перебувають під юрисдикцією України.

Основні показники:

кількість осіб, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та кількість прийнятих рішень про визнання біженцем, особою, яка потребує додаткового захисту;

кількість виявлених дітей, розлучених із сім'єю, які подали заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту;

кількість прийнятих рішень про відмову у наданні захисту в Україні;

кількість іноземців та осіб без громадянства, зокрема біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, що перебувають під юрисдикцією України, які звернулися

за безоплатною правовою допомогою, та кількість осіб цих категорій, які отримали таку допомогу.

§ 20. Забезпечення прав ветеранів війни, зокрема осіб, які брали або беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях

Стратегічна ціль – ветерани війни та члени їх сімей мають доступ до якісної та комплексної допомоги, засобів правового захисту.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

несистемність нормативно-правового регулювання соціального захисту ветеранів війни;

не забезпечено належного рівня психологічної, медичної допомоги та матеріально-технічного забезпечення ветеранів війни;

державна політика щодо прав ветеранів війни недостатньо забезпечує врахування їх реальних потреб.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

запровадити комплексну систему соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей;

забезпечити комплексні заходи з медичної, психологічної та соціальної реабілітації ветеранів війни;

запровадити систему професійного навчання, професійного розвитку та працевлаштування ветеранів війни, насамперед осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, брали або беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Очікувані результати:

ветерани війни та члени їх сімей мають доступ до комплексної допомоги та підтримки, яка забезпечує їх основні потреби;

забезпечено реальний доступ ветеранів війни, зокрема осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, брали або беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та членів їх сімей до послуг соціальної, медичної та психологічної реабілітації з метою повернення до повноцінного життя.

Основні показники:

кількість ветеранів війни, які звернулися та отримали психологічну допомогу;

кількість ветеранів війни, які пройшли професійне навчання (підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації), отримали ваучер на навчання, скористалися послугами з професійної орієнтації;

кількість працевлаштованих ветеранів війни, зокрема таких, які заснували власний бізнес;

кількість ветеранів війни з числа осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, брали або беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, і отримали технічні та інші засоби реабілітації, зокрема вироби підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, що відсутні в Україні, та/або спеціальні вироби для занять спортом.

§ 21. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб

Стратегічна ціль – створено умови для рівноправної, з урахуванням гендерного та вікового аспекту, реалізації, захисту, відновлення прав внутрішньо переміщених осіб та їх інтеграції.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:
відсутність довгострокових рішень для реалізації прав та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб;

невирішені житлові потреби та питання працевлаштування внутрішньо переміщених осіб;
ускладнений доступ до публічних послуг;
перешкоди у реалізації права на соціальний захист.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

розробити та впровадити комплексні довгострокові рішення з урахуванням гендерного, вікового аспектів та можливості приймаючих територіальних громад для задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб (житлові потреби, працевлаштування тощо);

забезпечити здійснення соціальних та пенсійних виплат на підконтрольній Україні території;

забезпечити можливість повноцінної участі внутрішньо переміщених осіб у вирішенні питань місцевого значення приймаючих територіальних громад;

підвищити обізнаність внутрішньо переміщених осіб щодо ситуації, безпеки та інших умов у місцях їх попереднього проживання для прийняття рішення стосовно повернення до залишеного місця проживання.

Очікувані результати:

загальнодержавна політика інтеграції внутрішньо переміщених осіб відповідає Керівним принципам ООН щодо переміщення осіб усередині країни, стандартам Ради Європи, які стосуються прав, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб, також основоположним документам у сфері захисту прав людини;

забезпечено доступ внутрішньо переміщених осіб до адміністративних, соціальних, освітніх та інших послуг.

Основні показники:

кількість звернень внутрішньо переміщених осіб до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань, пов'язаних з реалізацією їхніх прав на підконтрольній Україні території;

відсоток внутрішньо переміщених осіб, які отримали (придбали) житло за державними цільовими програмами;

відсоток внутрішньо переміщених осіб, які працевлаштовані та/або пройшли перекваліфікацію, від кількості внутрішньо переміщених осіб, зареєстрованих у державній службі зайнятості;

кількість внутрішньо переміщених осіб, які звернулися за безоплатною вторинною правовою допомогою, та кількість осіб, яким надано таку допомогу;

кількість публічних послуг, які можуть отримати онлайн внутрішньо переміщені особи.

§ 22. Забезпечення та захист прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України

Стратегічна ціль – особи, які проживають на тимчасово окупованій території України, можуть повноцінно реалізувати свої права на підконтрольній Україні території; забезпечено дотримання державою-окупантом зобов'язань згідно з міжнародним правом на тимчасово окупованій території України.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

нерівність доступу до публічних, соціальних, медичних, освітніх послуг осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України;

обмеження свободи пересування осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України;

порушення економічних прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України;

масові та системні порушення державою-окупантом прав людини та основоположних свобод осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

створити можливості для повноцінної реалізації особами, які проживають на тимчасово окупованій території України, своїх прав на підконтрольній Україні території;

створити умови, за яких особи, які проживають на тимчасово окупованій території України, мають доступ до медичних послуг та лікарських засобів;

створити умови, за яких особи, які проживають на тимчасово окупованій території України, мають можливість реалізувати свої освітні потреби через мережу закладів освіти України, в тому числі дистанційно;

забезпечити особам, які проживають на тимчасово окупованій території України, та особам, які переселилися на підконтрольну Україні територію, проведення пенсійних виплат на підконтрольній Україні території;

забезпечити особам, які проживають на тимчасово окупованій території України, проведення соціальних виплат на підконтрольній Україні території із застосуванням процедури верифікації;

забезпечити видачу документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, в установленому законодавством порядку за місцем звернення;

розробити та впровадити єдиний позасудовий механізм підтвердження та державної реєстрації актів цивільного стану громадян, які проживають на тимчасово окупованій території України;

створити належні умови для отримання адміністративних послуг особами, які проживають на тимчасово окупованій території України;

забезпечити доступ до правосуддя осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України;

забезпечити відновлення та захист, зокрема шляхом міжнародно-правових механізмів та з урахуванням фінансових можливостей держави, прав власності громадян України, які було порушено державою-окупантом на тимчасово окупованій території України;

забезпечити належне інформування осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, стосовно їх прав та можливостей, які можуть бути реалізовані на підконтрольній Україні території;

у співпраці з міжнародними партнерами, зокрема у рамках міжнародних організацій, продовжити примушення держави-окупанта до виконання зобов'язань згідно з міжнародним правом на тимчасово окупованій території України.

Очікувані результати:

особи, які проживають на тимчасово окупованій території України, можуть реалізувати права та свободи, отримати доступ до базових послуг (медичних, соціальних, освітніх, юридичних) на підконтрольній Україні території;

на тимчасово окупованій території України припинено порушення державою-окупантом прав людини та основоположних свобод.

Основні показники:

кількість звернень осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань, пов'язаних з реалізацією їхніх прав на підконтрольній Україні території;

кількість осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України та звернулися за безоплатною вторинною правовою допомогою, та кількість осіб, яким надано таку допомогу;

рівень обізнаності осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, стосовно їх прав, механізмів реалізації та захисту цих прав;

кількість публічних послуг, що можуть отримати онлайн особи, які проживають на тимчасово окупованій території України.

§23. Забезпечення та захист прав осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування

Стратегічна ціль – створити умови для безпечної реалізації прав та основоположних свобод осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, а також усунути порушення їх прав.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

вразливе становище осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування;

загрози для безпеки осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування;

ускладнений доступ осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, до медичних, соціальних, адміністративних та інших послуг, питної води, продуктів харчування, лікарських засобів.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

створити умови та забезпечити можливості для добровільного переселення осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, до інших населених пунктів України з урахуванням гендерного, вікового аспектів, а також складу сім'ї;

створити умови, за яких особи, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, мають доступ до медичних послуг та лікарських засобів;

забезпечити особам, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, доступ до адміністративних, соціальних послуг;

забезпечити можливість компенсації за використання військовослужбовцями майна осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування.

Очікувані результати:

особи, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, мають доступ до необхідних медичних, соціальних, адміністративних, юридичних послуг, лікарських засобів, продуктів харчування та інших послуг для задоволення життєво необхідних потреб.

Основні показники:

кількість звернень осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань, пов'язаних з реалізацією їхніх прав;

кількість осіб, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування, які звернулися за безоплатною вторинною правовою допомогою, та кількість осіб, яким надано таку правову допомогу;

кількість публічних послуг, що можуть отримати онлайн особи, які проживають в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування;

кількість установ та закладів, що надають соціальні послуги в населених пунктах у безпосередній близькості до лінії розмежування.

§ 24. Звільнення осіб, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації частини території України, та відновлення прав таких осіб

Стратегічна ціль – функціонує ефективний механізм звільнення, правового захисту та реабілітації осіб, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та (або) утримуються на тимчасово окупованій території України або державою-агресором.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

відсутня ефективна система заходів щодо визволення осіб, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та (або) утримуються на тимчасово окупованій території України або державою-агресором;

особи, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та (або) утримуються на тимчасово окупованій території України або державою-агресором, потребують належного доступу до медичної, психологічної реабілітації, соціального та правового захисту.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

законодавчо врегулювати правовий статус та питання соціального захисту осіб, позбавлених свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації на тимчасово окупованій території України;

створити дієву систему соціальної, зокрема психологічної, реабілітації звільнених осіб та членів їх сімей;

забезпечити право звільнених осіб на першочергове одержання медичної допомоги;

забезпечити можливість отримання особами, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та (або) утримуються на тимчасово окупованій території України або державою-агресором, та членами їх сімей правової допомоги.

Очікувані результати:

створено ефективну систему звільнення, соціального та правового захисту осіб, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та утримуються на тимчасово окупованій території України.

Основні показники:

відсоток звільнених осіб, які були позбавлені свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, захоплені та утримуються на тимчасово окупованій території України або державою-агресором;

кількість осіб, які були позбавлені особистої свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації частини території України, які звернулися після звільнення за правовою допомогою, та кількість осіб, яким надано таку допомогу;

відсоток осіб, які були позбавлені особистої свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації частини території України, які отримали медичну допомогу після звільнення;

відсоток осіб, які були позбавлені особистої свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації частини території України, які отримали фінансову допомогу;

співвідношення кількості кримінальних проваджень, пов'язаних із викраденням громадян України, захопленням осіб, які були позбавлені особистої свободи внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації частини території України, незаконним переслідуванням та позбавленням волі з політичних мотивів на тимчасово окупованій території України, до кількості проваджень, за якими повідомлено про підозру та які направлено до суду з обвинувальним актом.

§ 25. Забезпечення прав осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та членів їх сімей

Стратегічна ціль – функціонує ефективний механізм пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, надання таким особам та членам їх сімей комплексної допомоги.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

невідкладного вирішення потребує питання захисту прав осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та членів їх сімей;

недостатньо ефективною реалізацією законодавства, що визначає правовий статус осіб, зниклих безвісти, та забезпечує правове регулювання відносин, пов'язаних із встановленням та обліком, розшуком і соціальним захистом таких осіб та членів їх сімей.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

запровадити систему координації стосовно встановлення місця перебування осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, або місць їхнього поховання у випадку встановленого факту смерті;

гарантувати право кожної особи знати про долю своїх родичів, які зникли безвісти;

забезпечити права осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та членів їх сімей, зокрема сімей військовослужбовців (резервістів), що зникли безвісти під час участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на соціальний захист, психологічну та правову допомогу у порядку, визначеному законодавством;

врегулювати питання, пов'язані із набуттям правового статусу особами, зниклими безвісти на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Очікувані результати:

функціонує дієва система встановлення місць перебування осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, або місць їх поховання у випадку встановленого факту смерті;

забезпечено права членів сім'ї особи, зниклої безвісти за особливих обставин, на соціальний захист, психологічну та правову допомогу.

Основні показники:

частка осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, місце перебування яких встановлено або встановлено місце їхнього поховання у випадку встановленого факту смерті, стосовно загальної кількості зниклих безвісти за особливих обставин;

кількість членів сімей осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, які звернулися за соціальним захистом, стосовно кількості членів сімей, які отримали зазначену допомогу.

§ 26. Подолання негативних наслідків збройного конфлікту, спричиненого збройною агресією Російської Федерації

Стратегічна ціль – створення умов для забезпечення прав цивільних осіб, постраждалих від збройного конфлікту, на соціальний і правовий захист та відшкодування завданої шкоди; запровадження дієвої політики подолання негативних наслідків збройного конфлікту.

Проблема, на вирішення якої спрямований стратегічний напрям:

відсутні комплексні заходи щодо засобів соціального, правового захисту та відшкодування шкоди цивільним жертвам збройного конфлікту.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

розробити відповідно до міжнародних стандартів комплексну політику щодо соціального, правового захисту осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

створити ефективний механізм доступу до правосуддя осіб, постраждалих внаслідок збройного конфлікту;

створити з урахуванням фінансових можливостей держави ефективний механізм відшкодування шкоди життю та здоров'ю, завданої збройним конфліктом;

створити з урахуванням фінансових можливостей держави ефективний механізм виплати компенсацій за майно, що було пошкоджене або зруйноване внаслідок збройного конфлікту;

запровадити національну модель перехідного правосуддя;

здійснювати систематичне документування фактів, які стосуються обставин виникнення, ходу та наслідків збройного конфлікту, зокрема фактів порушень прав та основоположних свобод;

забезпечити ефективне розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованій території України, та притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб.

Очікувані результати:

особи, що постраждали внаслідок збройного конфлікту, мають ефективний доступ до правосуддя, засобів правового та соціального захисту;

функціонує ефективний механізм відшкодування завданої збройним конфліктом шкоди життю та здоров'ю, а також виплати компенсацій за майно, що було пошкоджене або зруйноване внаслідок збройного конфлікту;

здійснюється моніторинг та документування фактів порушень прав людини на тимчасово окупованій території України.

Основні показники:

кількість задокументованих фактів, які стосуються обставин виникнення, ходу та наслідків збройного конфлікту, зокрема фактів порушень прав та основоположних свобод людини;

кількість осіб, які скористалися механізмом відшкодування завданої збройним конфліктом шкоди життю та здоров'ю;

кількість осіб, які скористалися механізмом виплати компенсацій за майно, що було пошкоджене або зруйноване внаслідок збройного конфлікту;

кількість осіб, яким було надано психологічну, соціальну допомогу, послуги із реабілітації;

кількість дітей, які отримали статус дитини, постраждалої внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, соціальну допомогу, пройшли медичну реабілітацію, санаторно-курортне оздоровлення;

кількість направлених до суду з обвинувальним актом кримінальних проваджень, пов'язаних із правопорушеннями, які вчинені на тимчасово окупованій території України.

§ 27. Підвищення рівня обізнаності у сфері прав людини

Стратегічна ціль – забезпечено високий рівень обізнаності населення щодо прав людини, механізмів їх реалізації та захисту; у суспільстві сформовано культуру поваги до прав і свобод людини.

Проблеми, на вирішення яких спрямований стратегічний напрям:

низький рівень правової культури та обізнаності людей в Україні, зокрема вразливих категорій населення, про свої права та механізми їх реалізації і захисту;

недостатній рівень обізнаності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо прав людини;

відсутній ефективний механізм набуття знань про права людини, навичок та мотивації захисту прав, який відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам.

Завдання, спрямовані на досягнення цілі:

імплементувати положення Всесвітньої програми освіти у сфері прав людини, Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини, Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам – членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці;

передбачити у змісті освіти всіх рівнів досягнення компетентностей щодо усвідомлення гідності людини та зміцнення поваги до прав людини і основоположних свобод без будь-якої дискримінації;

включити до стандартів освіти різних рівнів та професійних стандартів педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, теми (компетентності) з прав людини, механізмів їх реалізації та захисту, а також теми з міжнародних, у тому числі європейських, стандартів у сфері прав людини;

забезпечити належний рівень знань осіб, які працюють за певною професією, посадою, пов'язаною з правотворенням та правозастосуванням, стосовно міжнародних, у тому числі європейських, стандартів у сфері прав людини, засад демократії, верховенства права;

запровадити регулярне та системне проведення інформаційно-просвітницької роботи та підтримку громадських об'єднань у здійсненні такої роботи для поширення знань про права і свободи людини, механізми їх захисту, зокрема з використанням альтернативних засобів комунікації та спрощеної мови.

Очікувані результати:

підвищено рівень обізнаності населення щодо прав людини, механізмів їх реалізації та захисту;

забезпечено можливість кожного отримувати якісну освіту у сфері прав людини протягом життя;

підвищено обізнаність щодо прав людини та культури поваги до прав людини осіб, уповноважених на виконання функцій держави, місцевого самоврядування;

посилено активність людей в Україні щодо відстоювання власних прав.

Основні показники:

відсоток населення, яке охоплено освітніми програмами щодо прав людини (у вигляді курсів, у складі освітніх програм закладів освіти усіх рівнів тощо);

кількість державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування, які пройшли спеціальні навчальні програми щодо прав людини;

рівень обізнаності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, працівників закладів освіти щодо міжнародних, у тому числі європейських, стандартів прав людини;

відсоток чоловіків і жінок, які вказують на навчальні програми як джерело отримання інформації про права людини;

відсоток чоловіків і жінок, які відстоюють свої права в разі їх порушення.

5. Виконання та оцінка прогресу реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії забезпечується спільними діями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки ООН, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій.

Для здійснення оцінки прогресу реалізації Стратегії Кабінетом Міністрів України утворюється міжвідомча робоча група з проведення оцінки прогресу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини (далі – міжвідомча робоча група), до складу якої входять представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також за згодою представники інших державних органів, установ та організацій, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, народні депутати України, представники громадських об'єднань, наукових установ та міжнародних організацій в Україні.

Міжвідомча робоча група здійснює аналіз стану справ та причин виникнення проблем у сфері прав людини, проводить оцінку прогресу реалізації Стратегії, готує пропозиції та рекомендації щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення ефективної реалізації Стратегії.

У разі потреби міжвідомча робоча група може визначати методологію проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії та перелік додаткових показників, за якими здійснюватиметься така оцінка.

Під час проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії можуть братися до уваги адміністративні дані, статистична інформація, результати соціологічних досліджень, опитувань громадської думки, моніторингу дотримання прав і свобод людини, що здійснюється органами

державної влади, органами місцевого самоврядування, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, інститутами громадянського суспільства, міжнародними організаціями.

Міжвідомча робоча група щороку не пізніше 20 березня готує та оприлюднює аналітичний звіт про стан виконання Стратегії за попередній рік, який містить узагальнену оцінку прогресу реалізації Стратегії в цілому та за кожним стратегічним напрямом; інформацію щодо виконання плану дій з реалізації Стратегії за попередній рік; рекомендації щодо вдосконалення механізму реалізації Стратегії, а також пропозиції щодо вжиття органами державної влади, органами місцевого самоврядування, установами та організаціями невідкладних заходів з метою забезпечення ефективної реалізації Стратегії та розв'язання основних проблем у сфері прав людини.

Керівник Офісу Президента України А.ЄРМАК

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 14 квітня 2021 р. № 366-р
Київ

Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року

1. Схвалити Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, що додається.

2. Міністерству розвитку громад та територій разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади:

у тримісячний строк розробити та подати Кабінетові Міністрів України проект плану заходів з реалізації Національної стратегії на 2021-2022 роки, схваленої цим розпорядженням;

починаючи з 2022 року розробляти та подавати Кабінетові Міністрів України проект дворічних планів заходів з реалізації Національної стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

Д.ШМИГАЛЬ

Інд. 80

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 14 квітня 2021 р. № 366-р

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ

із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року

Розділ I. Загальні положення

У цій Стратегії терміни вживаються в такому значенні:

безбар'єрність - загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності;

гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства;

доступність - забезпечення рівного доступу всім групам населення до фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів та послуг, як у міських, так і в сільських районах;

об'єкти фізичного оточення - будівлі і споруди, об'єкти благоустрою та транспортної інфраструктури;

стала мобільність - організація переміщення людей, що знижує рівень впливу на навколишнє середовище і передбачає розвиток інтегрованої системи громадського транспорту, мережі пішохідних та велосипедних шляхів;

універсальний дизайн - дизайн об'єктів фізичного оточення, програм та послуг, максимально придатний для використання всіма групами населення без необхідності додаткової адаптації чи спеціального дизайну. Універсальний дизайн не виключає допоміжних пристроїв для конкретних груп осіб з інвалідністю, де це необхідно.

Термін "маломобільні групи населення" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про регулювання містобудівної діяльності", термін "особа з інвалідністю" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні".

Вступ

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Разом з тим перед багатьма громадянами України стоїть ряд бар'єрів у реалізації своїх прав, отриманні доступу до публічних послуг та повноцінної участі у культурному, політичному та суспільному житті. Ці бар'єри наявні у різних сферах - від доступності до громадських та житлових будівель до працевлаштування чи культурного життя.

Відсутність безбар'єрного середовища не лише створює проблеми для мільйонів громадян, але і призводить до загального погіршення добробуту кожної людини. Проблеми наявні у загальному доступі до інфраструктури (як фізичної, так і цифрової), а також у кожній сфері життя людини, зокрема ускладнений доступ до громадського транспорту та об'єктів фізичного оточення, відсутність адаптації інформації, сайтів та додатків для всіх громадян, суспільне несприйняття, бар'єри у доступі до освіти, роботи. Крім того, недостатній рівень забезпечення статистичними даними не дає змогу точно визначити кількість людей, які щодня стикаються з тими чи іншими бар'єрами, та, як наслідок, ускладнює процес формування та реалізації державної політики для усунення цих бар'єрів.

Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (далі - Стратегія) спрямована на визначення ключових проблем та формування рішень для їх розв'язання/мінімізації.

Стратегія орієнтується на провідні документи щодо створення безбар'єрного простору, зокрема Конвенцію про права осіб з інвалідністю, ратифіковану Законом України від 16 грудня 2009 р. № 1767-VI, Європейську соціальну хартію (переглянуту), ратифіковану Законом України від 14 вересня 2006 р. № 137-V, Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, міжнародну ініціативу "Партнерство Біарріц".

Крім того, під час розроблення ініціатив було проаналізовано ряд кращих міжнародних практик створення безбар'єрного простору, зокрема країн Європейського Союзу, Канади, Сінгапуру, Японії, Великобританії, США.

Положення Стратегії враховують весь ряд напрацьованих раніше стратегічних документів в Україні, зокрема щодо створення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю, розвитку молоді, захисту прав людини, подолання нерівності (у тому числі гендерної).

Мета Стратегії

Метою Стратегії є створення безперешкодного середовища для всіх груп населення, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної та освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики.

Очікувані результати

Очікуваним результатом реалізації Стратегії є визначення та суспільна підтримка стратегічного курсу держави у сфері створення безбар'єрного простору, послідовна реалізація якого дасть можливість кожній людині:

отримати безперешкодний доступ до об'єктів фізичного оточення;

отримувати інформацію у найзручніший спосіб;

отримати спрощений доступ до цифровізованих та аналогових державних та соціальних послуг;

отримати рівні умови участі у всіх сферах життя суспільства;

отримати умови та рівні можливості для занять фізичною культурою та спортом;

отримати рівні умови та можливості для культурного (мистецького) та/або креативного вираження, провадження культурної діяльності; доступу до культурних послуг, культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

брати участь у політичних процесах та громадській діяльності;

отримати рівні можливості та вільний доступ до освіти;

отримати рівні умови та можливості у сфері зайнятості, а також заняття підприємництвом.

Завдяки імплементації Стратегії:

безбар'єрність стане наскрізним принципом державної політики та включатиметься до всіх довгострокових рішень та програм на національному та місцевому рівні;

кошти державного та місцевих бюджетів спрямовуватимуться виключно на придбання товарів, робіт та послуг, що в розумінні Стратегії будуть доступними для кожного;

отримано актуальну інформацію про стан доступності будівель, інфраструктури, транспорту, інформації, цифрових послуг для планування програм та інвестицій в створення безперешкодного середовища;

затверджені та запроваджуватимуться стандарти доступу до товарів та послуг, що пропонуються приватним сектором.

Підхід до побудови розділів Стратегії

Стратегія складається з двох основних рівнів: рамкових умов безбар'єрності та стандартів безбар'єрності.

Перший рівень визначає доступність людини до фізичної, інформаційної та цифрової інфраструктури та участі у суспільно-політичних процесах та можливості самореалізації.

Другий рівень фокусується на створенні умов безбар'єрності в окремих сферах життя. Такими сферами є сфери освіти та економічної діяльності (зайнятості та підприємництва). Організаційний рівень включатиме розроблення та впровадження методології та індикаторів моніторингу реалізації принципів безбар'єрності на національному та місцевому рівні та комунікаційні кампанії. Для реалізації Стратегії Кабінетом Міністрів України кожні два роки затверджуватиметься план заходів з реалізації Стратегії.

Кожен тематичний напрям Стратегії побудований відповідно до уніфікованої структури, яка включає в себе:

визначення візії напрямку;

аналіз поточного стану та визначення ключових проблем за напрямом;

визначення стратегічних цілей;
формування завдань, спрямованих на досягнення стратегічних цілей;
визначення цільових індикаторів за напрямом;
визначення очікуваних результатів за напрямом.

Використання такої структури дає змогу чітко визначити сутність напрямку, зрозуміти поточну ситуацію та існуючі проблеми, сформувані стратегічні цілі, визначити завдання, які необхідно виконати, та встановити цільові індикатори, прогрес у досягненні яких доцільно відстежувати для здійснення загального моніторингу стану виконання Стратегії.

Розділ II. Стратегічний курс за напрямами безбар'єрності

Напрямок 1. Фізична безбар'єрність

Візія

Усі об'єкти фізичного оточення доступні для всіх соціальних груп незалежно від віку, стану здоров'я, інвалідності, майнового стану, статі, місця проживання та інших ознак.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

На сьогодні переважна більшість об'єктів фізичного оточення не є адаптованими для переміщення/користування ними осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Переважає частина громадського транспорту (автобуси, тролейбуси, трамваї), а також міжміського, міжнародного авто- та залізничного сполучення є застарілою та недоступною, що унеможливує перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (відсутні пандуси, облаштовані місця для осіб з числа маломобільних груп населення, вказівники, звукові сигнали, титрована інформація тощо).

Ключовими причинами даної проблеми є відсутність системи моніторингу, недосконалість відповідної нормативно-правової та нормативної бази, відсутність кваліфікованих кадрів.

Висновок 1. Відсутня дієва система моніторингу і контролю у сфері доступності.

Недостатній рівень забезпечення актуальними статистичними даними щодо доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту ускладнює процес формування та реалізації державної політики у сфері доступності.

Варто також зазначити, що через відсутність фахового і незалежного моніторингу доступності на національному рівні суспільство недостатньо інформоване про стан фізичної безбар'єрності в Україні.

На даний час відсутній механізм контролю за створенням підприємствами, установами та організаціями умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю.

Висновок 2. На сьогодні нормативно-правова та нормативна база є недосконалою.

Наявні суперечності між діючими вимогами пожежної безпеки, державними стандартами, нормативами, технічними умовами, що ускладнює процес імплементації положень із створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Деякі з положень державних будівельних норм, якими, зокрема, регламентуються питання доступності, відрізняються та суперечать одне одному, а формат їх викладення є ускладненим для сприйняття фахівцями різного рівня досвіду.

Висновок 3. Недостатня кількість кваліфікованих фахівців у сфері містобудування, архітектури і транспорту щодо доступності.

Відсутня система сертифікації фахівців з підтвердження навичок з питань доступності.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є:

моніторинг і контроль у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту на систематичній основі;

нормативно-правова та нормативна база у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту ефективна, гармонізована та відповідає сучасним вимогам;

фахівці у сфері містобудування, архітектури і транспорту високо кваліфіковані щодо доступності.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Для досягнення стратегічної цілі “Моніторинг і контроль у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту на систематичній основі” визначено такі завдання:

щодо запровадження системи збору, аналізу та оприлюднення інформації про стан доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту в Україні:

- розроблення порядку проведення моніторингу доступності об'єктів фізичного оточення, транспорту відповідно до встановлених норм доступності;

- розроблення уніфікованого інструментарію моніторингу доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту громад;

збір і поширення достовірної інформації про доступність об'єктів фізичного оточення, а також встановлення вимог до публічних закладів щодо інформування про наявні умови доступності їх будівель і приміщень;

щодо поширення практик системного залучення місцевих громад та їх представників до контролю за реалізацією політики в частині створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та політик із сталої мобільності:

- аналіз ефективності діяльності “комітетів доступності” як консультативно-дорадчих органів при місцевих органах виконавчої влади;

- забезпечення обов'язкового долучення громадськості до процесу прийняття рішень в частині створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та із сталої мобільності на місцях;

- забезпечення своєчасного та належного реагування органів державної влади і органів місцевого самоврядування на звернення громадян щодо незабезпечення доступності об'єктів фізичного оточення;

щодо налагодження дієвого механізму державного контролю і притягнення до відповідальності за порушення вимог законодавства в частині незабезпечення доступності:

- удосконалення системи контролю за дотриманням нормативно-правових актів і національних стандартів у сфері доступності;

- створення дієвого і прозорого механізму контролю за дотриманням вимог законодавства в частині забезпечення умов доступності об'єктів фізичного оточення для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- створення дієвого механізму залучення громадських об'єднань до контролю за виконанням норм законодавства в частині забезпечення доступності;

- створення дієвого механізму притягнення до відповідальності за незабезпечення умов доступності об'єктів фізичного оточення для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- створення дієвого і прозорого механізму контролю за додержанням приватними і комунальними підприємствами та організаціями, які надають послуги з перевезення пасажирів, вимог законодавства щодо спеціального обладнання транспортних засобів для безперешкодного користування їх послугами маломобільними групами населення;

- налагодження міжгалузевої взаємодії між різними органами влади під час впровадження заходів із створення фізичної безбар'єрності;

- встановлення відповідальності за нестворення фізичного безбар'єрного простору на місцевому рівні;

встановлення вимог до власників об'єктів громадського призначення щодо забезпечення їх доступності з перехідними положеннями і визначенням періоду, до якого ці вимоги мають бути виконані.

Для досягнення стратегічної цілі “Нормативно-правова та нормативна база у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту ефективна, гармонізована та відповідає сучасним вимогам” визначені такі завдання:

щодо формування та реалізації політики в частині створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення:

чітке визначення у відповідних нормативно-правових актах термінів “фізична безбар'єрність”, “безбар'єрний простір”, “безбар'єрність”, “фізичне оточення”, “об'єкти фізичного оточення”, “транспортна інфраструктура”, “соціальна інфраструктура”, “просторове планування”, “просторовий розвиток”;

створення механізмів фінансування заходів із забезпечення фізичної безбар'єрності;

запровадження механізму долучення управителів, співвласників або об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-експлуатаційних контор до забезпечення доступності будівель, що перебувають в їх управлінні;

розроблення механізму заохочення до забезпечення доступності для громадян, підприємств та організацій (спеціальний фонд, державні та місцеві податкові пільги, інформаційна підтримка тощо);

розроблення типових програм доступності та інклюзивного розвитку територій для населених пунктів різного розміру та забезпечення їх прийняття у вигляді нормативно-правових актів місцевого самоврядування;

проведення наскрізного аналізу державних політик, законодавства та практик органів державної та місцевої влади щодо забезпечення фізичної доступності;

актуалізація існуючої нормативної бази щодо забезпечення фізичної доступності для гармонізації на національному рівні та приведення у відповідність з міжнародними стандартами;

розроблення механізмів впровадження положень Стратегії щодо забезпечення фізичної доступності на місцевому рівні;

забезпечення стійких механізмів фінансування ініціатив, спрямованих на створення фізичної доступності, за рахунок державного бюджету та інших джерел;

вдосконалення державних будівельних норм з метою гармонізації їх положень, пов'язаних із забезпеченням фізичної доступності;

розроблення нормативних документів щодо влаштування доступності, а саме типових рішень щодо існуючої забудови, окремих споруд;

перегляд частки паркомісць для осіб з інвалідністю та запровадження механізмів диференційованої частки місць залежно від виду установи/закладу;

щодо формування та реалізації політик сталої мобільності:

забезпечення розроблення та прийняття “планів сталої міської мобільності” у громадах з урахуванням інклюзивності та принципів сталої міської мобільності;

забезпечення механізму недопущення спрямування коштів державного та місцевих бюджетів на закупівлю обладнання, придбання транспортних засобів і оплату послуг чи робіт, які не передбачають інклюзивності та/або не відповідають принципам сталої міської мобільності;

стимулювання виробництва вітчизняними підприємствами транспортних засобів, спеціального і допоміжного устаткування для перевезення та переміщення маломобільних груп

населення, а також виготовлення відповідних інформаційних та технологічних засобів (пінтограм, інформаційних щитів, електронних табло тощо);

забезпечення під час закупівлі за державні кошти рухомого складу транспорту (міського, міжміського, міжнародного сполучення), придбання моделей, які максимально пристосовані для перевезення маломобільних груп населення, а також дообладнання існуючого парку спеціальними і допоміжними засобами для перевезення та переміщення осіб з числа таких груп;

встановлення технічних вимог (специфікацій) доступності до громадського транспорту. Включення вимоги доступності до технічної специфікації публічної закупівлі транспортних засобів, а також до ліцензійних умов для підприємств, які здійснюють перевезення пасажирів;

забезпечення закупівлі залізничних пасажирських вагонів, які відповідатимуть вимогам доступності, а також дообладнання існуючого рухомого складу допоміжними засобами забезпечення доступності шляхом включення вимоги доступності до технічної специфікації публічної закупівлі рухомого складу;

унормування вимог доступності посадкових майданчиків у державних будівельних нормах, а також забезпечення проектування та будівництва посадкових майданчиків таким чином, що дозволяє маломобільним групам населення самостійний вхід та вихід з та до низькопідлогових одиниць транспорту;

щодо застосування кращих практик та стандартів доступності під час розроблення норм і державних стандартів:

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів забезпечення доступності багатоквартирних будинків, що не мають ліфтів;

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів інклюзивності спеціалізованих установ (місць несвободи, шкіл-інтернатів, геріатричних пансіонатів, психоневрологічних диспансерів тощо) з урахуванням відповідних особливостей і вимог безпеки;

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів забезпечення доступності під час реконструкції і капітального ремонту;

- удосконалення законодавства, що регулює питання пристосування об'єктів культурної спадщини для потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів, універсальних тимчасових рішень щодо забезпечення доступності будівель і споруд державної і комунальної форми власності на період до здійснення капітальних змін із забезпечення вимог безпеки;

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів інклюзивності засобів отримання інформації у просторі згідно з кращими світовими практиками;

- запровадження нових або удосконалення діючих норм і стандартів інклюзивності пішохідних шляхів з урахуванням принципів сталої міської мобільності.

Для досягнення стратегічної цілі “Фахівці у сфері містобудування, архітектури і транспорту високо кваліфіковані щодо доступності” визначені такі завдання:

щодо підвищення кваліфікації з питань доступності та універсального дизайну спеціалістам у сфері містобудування, архітектури і транспорту:

- забезпечення набуття спеціалістами у сфері містобудування, архітектури і транспорту сучасних компетенцій із створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, універсального дизайну, сталої міської мобільності тощо;

- включення до навчальних програм підготовки фахівців у сфері архітектури і будівництва навчального курсу з вивчення законодавства та нормативних актів з доступності та інклюзивності об'єктів фізичного оточення, а також принципів універсального дизайну;

- проведення тренінгів та/або курсів з норм доступності та принципів універсального дизайну для обласних/місцевих проєктувальників, відділів архітектури і управлінь капітального будівництва;

- проведення роз'яснювальної роботи серед суб'єктів прийняття управлінських рішень (державних службовців, замовників, проєктувальників, виконавців, перевізників) з важливості створення фізичної безбар'єрності;

щодо створення державної системи безоплатної обов'язкової сертифікації з питань доступності для спеціалістів у сфері містобудування, архітектури і транспорту:

- запровадження системи сертифікації з підтвердження навичок з питань доступності для фахівців у сфері архітектури і будівництва;

- запровадження системи добровільної та безоплатної сертифікації представників громадськості (он-лайн).

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю "Моніторинг і контроль у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту на систематичній основі":

розроблено інструментарій та забезпечено проведення моніторингу доступності об'єктів фізичного оточення, транспорту;

створено дієвий і прозорий механізм контролю за дотриманням вимог законодавства в частині забезпечення умов доступності об'єктів фізичного оточення для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

За стратегічною ціллю "Нормативно-правова та нормативна база у сфері доступності об'єктів фізичного оточення та транспорту ефективна, гармонізована та відповідає сучасним вимогам":

включено вимоги доступності до технічної специфікації публічної закупівлі транспортних засобів, а також до ліцензійних умов для підприємств, які здійснюють перевезення пасажирів;

гармонізовано і не суперечать одне одному положення законодавства в частині забезпечення доступності (вимоги пожежної безпеки, державні стандарти, норми, технічні умови та державні будівельні норми).

За стратегічною ціллю "Фахівці у сфері містобудування, архітектури і транспорту високо кваліфіковані щодо доступності":

розроблено і впроваджено систему сертифікації з підтвердження знань та навичок у галузі доступності для фахівців сфери архітектури і будівництва;

розроблено і впроваджено систему добровільної та безоплатної сертифікації представників громадськості (он-лайн).

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу досягти фізичної безбар'єрності в державі завдяки:

дотриманню загальноприйнятих практик створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та сталої мобільності на державному та місцевих рівні;

приведенню підзаконних нормативно-правових актів та рішень місцевих органів влади у сфері громадського транспорту у відповідність із законодавством;

гармонізації законів, підзаконних актів, норм і стандартів у сфері забезпечення фізичної доступності та їх приведенню з міжнародними стандартами;

розробленню і впровадженню дієвого механізму моніторингу і контролю за дотриманням норм та стандартів у сфері доступності;

використанню коштів державного та місцевих бюджетів для придбання товарів, робіт, послуг, які є доступними для кожної людини;

покращенню якості освіти і компетенцій спеціалістів сфери будівництва і архітектури;

збільшенню питомої ваги об'єктів фізичного оточення, які відповідають вимогам доступності, від загальної кількості;

збільшенню питомої ваги одиниць громадського транспорту, які відповідають вимогам доступності, від загальної кількості одиниць громадського транспорту;

збільшенню частки фахівців у сфері архітектури і будівництва (зокрема у сфері технічного нагляду і контролю), які пройшли сертифікацію щодо знання норм законодавства та нормативних актів з доступності, а також принципів універсального дизайну.

Напрямок 2. Інформаційна безбар'єрність

Візія

Люди незалежно від їх функціональних порушень чи комунікативних можливостей мають доступ до інформації в різних форматах та з використанням технологій, зокрема шрифт Брайля, великошрифтовий друк, аудіодискрипція (тифлокоментування), переклад жестовою мовою, субтитрування, формат, придатний для зчитування програмами екранного доступу, формати простої мови, легкого читання, засоби альтернативної комунікації.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

Висновок 1. На даний момент державні органи не забезпечують повноцінної інформаційної доступності, а тому необхідні зміни в наданні публічної інформації.

Робота органів державної влади і органів місцевого самоврядування та інструменти громадського контролю (публічна інформація, участь у громадських обговореннях, спостереження за засіданнями) недостатньо адаптовані для осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку.

Через це не всі громадяни мають можливість отримати належну інформацію про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, а також надати запити та отримати інформацію у зручному для них форматі.

Головними причинами цієї проблеми є недостатньо врегульована нормативна база щодо доступності публічної інформації, відсутність відповідних засобів та кваліфікації державних службовців.

Висновок 2. Виборчий та судовий процес не завжди інформаційно доступні для всіх груп населення та потребують нормативного врегулювання.

Особи з порушеннями зору, слуху та особи з порушенням інтелектуального розвитку не завжди мають доступ до інформації в межах виборчого та судового процесів. А інформаційні продукти, які використовуються в ході судового та виборчого процесу, не завжди відповідають критеріям доступності інформації.

Причинами цього є те, що не імplementовано норми Виборчого кодексу України у форматі надання інформації в ході виборчого процесу для осіб з порушеннями зору, слуху. Крім того, Виборчий кодекс України не містить положень щодо доступності інформації для осіб з порушенням інтелектуального розвитку.

Активному залученню до судових процесів перекладачів жестової мови заважає незнання ними специфічної юридичної термінології, необхідної для участі у судовому процесі і забезпеченні прав осіб з порушеннями слуху. У Кримінальному процесуальному кодексі України не зазначена необхідність залучення перекладача жестової мови, зокрема слідчим суддею, прокурором та в інших випадках.

Висновок 3. Переважна більшість медіапродукції не адаптована для осіб з порушеннями зору, слуху та з порушенням інтелектуального розвитку, тому це питання потребує нормативного врегулювання.

Особи з порушеннями зору, слуху та з порушенням інтелектуального розвитку не завжди мають доступ до теле- та радіоконтенту, а особи з порушеннями зору та слуху - до кіно та іншої культурної продукції та до перегляду спортивних подій.

Серед причин виникнення цієї проблеми є те, що на законодавчому рівні не врегульовано порядок та умови, відповідно до яких телерадіоорганізації (незалежно від форми власності та підпорядкування) забезпечують субтитрування або переклад на жестову мову офіційних повідомлень, кіно-, відеофільмів, передач і програм. Крім того, проблемним є і низький рівень використання телерадіоорганізаціями засобів дублювання аудіовізуальної інформації для осіб з порушеннями зору та слуху.

Висновок 4. На сьогодні публічні послуги та сервіси екстреної допомоги не адаптовані для всіх груп населення.

Громадяни з порушеннями зору, слуху та з порушенням інтелектуального розвитку не завжди мають доступ до інформації у сфері публічних послуг. Крім того, такі громадяни не завжди мають доступ до інформації від приватних компаній сфери послуг у банківській, туристично-рекреаційній та інших сферах. Важливою проблемою є і те, що в осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку відсутня можливість безбар'єрного виклику екстрених служб (112), а стандарти екстреного оповіщення не враховують потреби цих осіб.

Причиною цього є відсутні єдині стандарти для інформаційної доступності банків, туристичних та транспортних компаній, закладів рекреації, медичної та освітньої сфери та інших закладів сфери послуг для доступності для осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку. Також відсутні відповідні стандарти реагування на екстрені ситуації (сигналізації) для оповіщення осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку в стаціонарних закладах медицини та рекреаційних закладах.

Крім того, держава не забезпечує доступність інформації в процесі отримання публічних послуг, а також інформаційної доступності екстрених служб.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є:

- доступність для всіх інформації, яка надходить від суб'єктів владних повноважень;
- доступність інформації у ході судового та виборчого процесу;
- доступність для всіх інформації, яку транслюють телерадіоорганізації та яка необхідна для участі у культурному житті, проведенні дозвілля і відпочинку та заняття спортом;
- доступність для всіх інформації та комунікації в ході отримання публічних послуг.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Для досягнення стратегічної цілі "Доступність для всіх інформації, яка надходить від суб'єктів владних повноважень" визначено такі завдання:

- щодо спрощення доступу громадян до отримання публічної інформації:
  - врегулювання вимог до доступності інформації, що оприлюднюється суб'єктами владних повноважень, використовується ними в процесі своєї діяльності;
  - надання інформації, що розповсюджується суб'єктами владних повноважень на запит осіб з інвалідністю у доступних та придатних для них форматах, своєчасно і без додаткової оплати;
  - запровадження механізму моніторингу та контролю за дотриманням законодавства щодо доступності інформації;

- забезпечення інформацією щодо функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування для всіх суспільних груп;

щодо запровадження та популяризації форматів простої мови та легкого читання:

- законодавче врегулювання застосування форматів простої мови та легкого читання;

- унормування викладення нормативних документів у форматі простої мови.

Для досягнення стратегічної цілі “Доступність інформації у ході судового та виборчого процесу” визначено такі завдання:

щодо забезпечення інформаційної доступності судового процесу:

- врегулювання порядку надання особам з порушеннями зору, слуху та особам з порушенням інтелектуального розвитку інформації в доступних для них форматах про зміст та хід судової справи, а також під час їх участі в судових засіданнях;

щодо забезпечення інформаційної доступності виборчого процесу:

- внесення змін до Виборчого кодексу України щодо забезпечення доступу до інформації осіб з порушенням інтелектуального розвитку;

- імплементація норм оновленого Виборчого кодексу України.

Для досягнення стратегічної цілі “Доступність для всіх інформації, яку транслюють телерадіоорганізації та яка необхідна для участі у культурному житті, проведенні дозвілля і відпочинку та заняття спортом” визначено такі завдання:

щодо регулювання інформаційної доступності засобів масової інформації та закладів культури:

- визначення порядку та умов, відповідно до яких телерадіоорганізації (незалежно від форми власності та підпорядкування) забезпечують субтитрування або переклад на жестову мову офіційних повідомлень, кіно-, відеофільмів, передач і програм;

- запровадження механізмів заохочення застосування альтернативних форматів інформаційного супроводу (титрування, аудіодискрипція (тифлокоментування), жестова мова) в закладах культури;

щодо створення умов для інформаційної доступності медіаконтенту:

- нормативне врегулювання запровадження аудіодискрипції (тифлокоментування);

- запровадження механізмів стимулювання застосування аудіодискрипції (тифлокоментування), титрування та перекладу жестовою мовою медіапродукції, кінематографічних творів тощо;

- організація перекладу новин та іншої важливої інформації мовою легкого читання;

- врегулювання вживання жестової мови в інформаційній діяльності телерадіоорганізацій;

- забезпечення державних телерадіоорганізацій та акціонерного товариства “Національна суспільна телерадіокомпанія України” сучасним обладнанням для титрування, перекладу на жестову мову та аудіодискрипції (тифлокоментування).

Для досягнення стратегічної цілі “Доступність для всіх інформації та комунікації в ході отримання публічних послуг” визначено такі завдання:

щодо регулювання інформаційної доступності в сферах життя:

- врегулювання вимог доступності інформації під час надання публічних послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, працевлаштування, фінансових, адміністративних, судових, культурних, спортивних та інших публічних послуг, які надаються юридичними особами, що фінансуються з державного та місцевого бюджетів, або які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами в наданні послуг;

- унормування вимог та форматів подання інформації, яка зазначається на продуктах харчування, ліках, медичних виробках та інших товарах широкого вжитку;

- підтримка розвитку альтернативних засобів комунікації;

щодо запровадження інформаційної доступності у випадках екстрених ситуацій:

- запровадження стандартів оповіщення та сигналізації в екстрених ситуаціях, що враховують потреби осіб з порушеннями слуху, зору та осіб з порушенням інтелектуального розвитку у будь-яких приміщеннях чи громадських місцях;
- забезпечення доступності виклику екстрених служб (112) та роботи телефонів довіри, “гарячих” ліній з урахуванням комунікаційних потреб та можливостей осіб з порушеннями слуху, зору, мовлення та осіб з порушенням інтелектуального розвитку;
- щодо підготовки фахівців для забезпечення інформаційної доступності:
  - розроблення програм підготовки фахівців з аудіоопису, жестової мови та альтернативних засобів комунікації;
  - забезпечення навчання фахівців з аудіоопису, жестової мови та альтернативних засобів комунікації.

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю “Доступність для всіх інформації, яка надходить від суб’єктів владних повноважень”:

встановлено вимоги доступності інформації, що оприлюднюється суб’єктами владних повноважень;

визначено механізми моніторингу та контролю за дотриманням вимог законодавства щодо доступності інформації.

За стратегічною ціллю “Доступність інформації у ході судового та виборчого процесу”:

встановлено механізми забезпечення осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку інформацією в ході судового процесу в доступних для них форматах;

визначено механізми забезпечення осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку інформацією в ході виборчого процесу в доступних для них форматах.

За стратегічною ціллю “Доступність для всіх інформації, яку транслюють телерадіоорганізації та яка необхідна для участі у культурному житті, проведенні дозвілля і відпочинку та заняття спортом” - визначено механізми для стимулювання телерадіоорганізацій, демонстраторів фільмів для застосування аудіодискрипції (тифлокоментування), титрування та перекладу жестовою мовою медіапродукції, кінематографічних творів тощо.

За стратегічною ціллю “Доступність для всіх інформації та комунікації в ході отримання публічних послуг”:

встановлено вимоги доступності інформації та комунікації під час надання публічних послуг;

встановлено стандарти виклику екстрених служб допомоги (112) з урахуванням потреб осіб з порушеннями зору та слуху до 2022 року.

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу забезпечити інформаційну безбар’єрність в державі завдяки:

підвищенню доступності публічної інформації;

підвищенню доступу до інформації в ході судового та виборчого процесів;

підвищенню частки публічних послуг, в яких забезпечено доступну інформацію і комунікацію;

зростанню частки доступного культурного, спортивного та медіаконтенту;

реалізації інформаційно доступних систем екстреного оповіщення та доступності виклику екстрених служб;

зростанню частки заходів у сфері культури та спорту, для яких забезпечується титрування, переклад на жестову мову та аудіодискрипція (тифлокоментування).

Напрямок 3. Цифрова безбар'єрність Візія

Усі суспільні групи мають доступ до швидкісного Інтернету, публічних послуг та публічної цифрової інформації.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

Висновок 1. Не всі громадяни мають доступ до цифрової інфраструктури та потребують розширення широкосмугового доступу до підключення в країні та комп'ютеризації громадських закладів.

На сьогодні 9,6 відсотка громадян проживають у селах та селищах, де відсутній принаймні один оператор фіксованого широкосмугового доступу до Інтернету, 35 відсотків всіх сільських мешканців не мають можливості підключитися до фіксованого широкосмугового доступу до Інтернету. Для 18 відсотків домогосподарств у селах вартість підключення до фіксованого широкосмугового доступу до Інтернету вдвічі перевищує медіанну ціну в містах. При цьому купівельна спроможність в цих населених пунктах значно менша. Водночас 22 відсотки громадян мешкають у населених пунктах, де відсутній будь-який мобільний Інтернет, 31 відсоток не мають можливості підключитися до мобільного широкосмугового доступу до Інтернету. Переважна більшість цих громадян мешкають у сільській місцевості.

Школи, бібліотеки та інші публічні місця, які можуть стати субститутами комп'ютеризації домогосподарств, недостатньо комп'ютеризовані та не завжди мають підключення до Інтернету. Найважливіша регіональна нерівність та непропорційна комп'ютеризація закладів освіти та культури в селах та селищах. Причинами цього є недостатня мотивація операторів та провайдерів провести Інтернет в комерційно непривабливі місця. Крім того, через низький рівень фінансування заклади освіти та культури не підключені до швидкісного Інтернету, недостатньо комп'ютеризовані та не мають необхідного програмного забезпечення.

Висновок 2. Українці мають порівняно низький рівень цифрової грамотності, а отже, необхідні програми та інфраструктура цифрової освіти.

Загальна оцінка цифрової грамотності всього населення свідчить про те, що 53 відсотки українців перебувають нижче позначки "базовий рівень". За рівнем цифрових компетенцій серед населення Україна значно відстає навіть від сусідніх Польщі (65 відсотків) та Угорщини (69 відсотків), тоді як у Німеччині кількість населення з цифровими навичками більше ніж в 1,5 рази вища (78 відсотків). У групі 40-49 років переважають ті, хто не має достатніх цифрових навичок, а в групі 60-70 років таких людей майже 85 відсотків. Крім того, 57 відсотків мешканців сіл не мають базових цифрових навичок. Втім, попри відносно невеликий розрив між селами та містами (7-8 відсотків) у цьому показнику існує розрив між обласними центрами та всіма іншими населеними пунктами.

Серед причин - не повністю реалізоване навчання з використанням комп'ютерів та цифрових систем. На базі Мінцифри створено мережу хабів, які надають інструктаж щодо використання засобів доступу. На сьогодні в мережу хабів входять понад 500 бібліотек, центрів надання адміністративних послуг та інших закладів. Крім того, відсутня чітка екосистема формування цифрових навичок протягом усього життя. Програми цифрової освіти та STEM в школах, університетах, неформальній освіті та підвищення кваліфікації не узгоджені між собою. Проблемним є і те, що введення цифрових технологій у державних та соціальних послугах не завжди супроводжується паралельним навчанням цифровим навичкам (електронна черга в медичних закладах та e-Health загалом, електронні соціальні послуги тощо).

Висновок 3. Цифрові публічні сервіси (веб-сайти, додатки, цифрові послуги) недостатньо адаптовані для всіх груп населення, а тому потребують розроблення та впровадження відповідних стандартів.

Громадяни не завжди мають доступ до державних і комунальних сайтів, додатків та електронних послуг. Найбільш проблемним є доступ осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку.

Причиною цього є те, що не всі державні сайти адаптовані для осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушеннями інтелектуального розвитку, фізичними порушеннями. Така практика наявна, однак недостатньо масштабована та створює бар'єри у доступі до суспільно важливої інформації. Відсутня відповідна адаптація у державних та комунальних додатках. Також відсутня система належного тестування цифрових державних та соціальних послуг. Крім того, проблемою є недостатня підтримка держави локалізації додатків, які несуть соціальну цінність, українською мовою.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є:

- доступність для всіх швидкісного Інтернету та засобів доступу до Інтернету;
- доступність усіх громадян до здобуття цифрової освіти;
- доступність усіх громадян до цифрових послуг, а також державних веб-сайтів та додатків.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

За стратегічною ціллю “Доступність для всіх швидкісного Інтернету та засобів доступу до Інтернету” визначено такі завдання:

щодо забезпечення доступу до ширококутного доступу до Інтернету:

- забезпечення технічної можливості підключення домогосподарств у сільській місцевості до фіксованого ширококутного доступу до Інтернету;
- забезпечення конкурентного середовища операторів та провайдерів фіксованого ширококутного доступу до Інтернету в населених пунктах;
- забезпечення наявності швидкісного мобільного ширококутного доступу із швидкістю не менше 2 Мбіт/с для населення;

- сприяння підвищенню покриття фіксованого ширококутного доступу та підключення домогосподарств в комерційно малопривабливій сільській місцевості;

щодо комп'ютеризації та ширококутного доступу до Інтернету соціальної інфраструктури:

- проведення комп'ютеризації об'єктів публічної інфраструктури (опорних шкіл, лікарень, пошти, державних структур, бібліотек);
- забезпечення підключення закладів соціальної інфраструктури та органів місцевого самоврядування до ширококутного доступу до Інтернету із швидкістю не менше 100 Мбіт/с;
- забезпечення необхідним програмним забезпеченням та засобами доступу до Інтернету осіб з інвалідністю, закладів освіти та культури, а також бібліотек та інших хабів в межах населених пунктів;

щодо спрощення доступу до Інтернету вразливих груп населення:

- надання пільг для осіб з інвалідністю у придбанні засобів доступу до Інтернету та спеціального програмного забезпечення;
- забезпечення фінансової доступності Інтернету особам з інвалідністю, а також стимулювання надання пільгових тарифів для малозабезпечених осіб.

Для досягнення стратегічної цілі “Доступність усіх громадян до здобуття цифрової освіти” визначені такі завдання:

щодо спрощення доступу до цифрової освіти в усіх регіонах:

- створення освітніх серіалів, спрямованих на розвиток цифрових компетентностей різних категорій громадян;
- ініціювання інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію цифрових навичок серед населення інститутами громадянського суспільства;

- розширення мережі цифрових хабів, створення хабів на базі закладів загальної середньої освіти та центрів надання адміністративних послуг;

- запровадження обов'язкового навчання соціальних робітників базовим цифровим навичкам для надання підтримки особам похилого віку та особам з інвалідністю;

щодо адаптації освітнього процесу для всіх груп населення:

- адаптація програм цифрових навичок для осіб похилого віку;

- адаптація програм навчання цифровим навичкам з урахуванням доступності для осіб з порушеннями зору, слуху, рухової активності та когнітивними порушеннями;

- підготовка тренерів для навчання цифровим навичкам.

Для досягнення стратегічної цілі “Доступність для усіх громадян до цифрових послуг, а також державних веб-сайтів та додатків”:

щодо забезпечення онлайн-доступності до державних сайтів та додатків:

- затвердження вимог щодо доступності онлайн-ресурсів та онлайн-контенту, зокрема доступності нативних мобільних додатків, що повинні бути основані на останній версії стандарту WCAG (Web content accessibility guidelines - Настанови щодо доступності веб-вмісту) та інших загальновизнаних стандартів доступності;

- запровадження тестування всіх державних онлайн-ресурсів та онлайн-контенту на відповідність стандартам доступності;

- посилення відповідальності та вдосконалення механізму контролю за дотриманням вимог стандартів у сфері доступності щодо публічних онлайн-ресурсів;

- розроблення та винесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту щодо зобов'язання органів місцевого самоврядування, судової, виконавчої та законодавчої гілки влади, підприємств та організацій комунальної та державної форми власності забезпечувати відповідність онлайн-контенту та онлайн-ресурсів вимогам стандартів у сфері доступності;

- розроблення та оприлюднення корпусу української мови, в тому числі з аудіо- та текстовими даними, що буде сприяти створенню та розвитку існуючих сервісів автоматичного титрування, автоматичного озвучування тексту, автоматичного перекладу тощо;

- розроблення спеціальних електронних додатків для забезпечення осіб з інвалідністю з порушеннями зору, слуху, функцій верхніх кінцівок доступом до цифрових послуг;

щодо запровадження та поширення доступних цифрових публічних послуг:

- спрощення процесу отримання кваліфікованого електронного підпису для всіх суспільних груп;

- створення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери для адміністрування державної соціальної підтримки;

- створення окремого розділу на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг з переліком послуг для вразливих суспільних груп;

- розроблення узгодженого та комплексного підходу щодо цифровізації сфер життя та наявності аналогових відповідників публічних послуг.

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю “Доступність для всіх швидкісного Інтернету та засобів доступу до Інтернету”:

забезпечено технічну можливість підключення до фіксованого широкосмугового доступу із швидкістю 100 Мбіт/с для 95 відсотків населення до 2024 року;

забезпечено наявність мобільного широкосмугового доступу із швидкістю не менше 2 Мбіт/с для 95 відсотків населення до 2024 року;

підключено 95 відсотків закладів соціальної інфраструктури та органів місцевого самоврядування до широкосмугового доступу до Інтернету із швидкістю не менше ніж 100 Мбіт/с до кінця 2024 року;

розроблено (або адаптовано) та впроваджено відповідне україномовне програмне забезпечення для безперешкодного доступу до Інтернету для осіб з інвалідністю до кінця 2024 року;

розроблено план надання термінального обладнання для безперешкодного доступу до Інтернету для осіб з інвалідністю;

запроваджено адресну компенсацію витрат для забезпечення фінансової доступності до Інтернету особам з інвалідністю до кінця 2024 року.

За стратегічною ціллю “Доступність усіх громадян до здобуття цифрової освіти”:

пройдено 6 млн. громадян навчання цифровій грамотності до 2024 року;

мають доступ 95 відсотків громадян до навчання цифровим навичкам незалежно від місця проживання до 2024 року.

За стратегічною ціллю “Доступність усіх громадян до цифрових послуг, а також державних веб-сайтів та додатків”:

збільшено частку онлайн-ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування, що відповідають стандартам у сфері доступності:

20 відсотків до 2022 року;

50 відсотків до 2023 року;

90 відсотків до 2025 року;

затверджено удосконалені вимоги у сфері доступності онлайн-ресурсів до 2022 року;

80 відсотків публічних послуг доступні онлайн та адаптовані для осіб з інвалідністю до 2025 року.

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу досягти фізичної безбар’єрності в країні завдяки: збільшенню рівня покриття доступу до фіксованого та мобільного широкопasmового доступу до Інтернету;

комп’ютеризації та підключенню до Інтернету соціальної інфраструктури;

створенню доступної системи цифрової освіти;

збільшенню цифрової доступності веб-сайтів та додатків;

цифровізації публічних послуг.

Напрямок 4. Суспільна та громадянська безбар’єрність

Візія

Забезпечено рівні можливості участі всіх людей, їх об’єднань та окремих суспільних груп у житті громад та держави, рівний доступ до суспільно-політичного та культурного життя, сприятливе середовище для фізичного розвитку та самореалізації, а також інклюзивне середовище як передумова для участі у всіх формах суспільного життя та громадської активності.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

Висновок 1. На даний момент рівень соціального залучення та громадянської участі окремих (зокрема маломобільних) груп населення є досить низьким, а тому необхідно забезпечити безбар’єрну участь всіх громадян у житті суспільства.

На сьогодні різні групи населення в Україні не мають реальної можливості та мотивації брати участь у громадянській, економічній, освітній, спортивній, культурній та інших сферах життя, а також реалізувати себе в кожній із цих сфер. Їх права і свободи реалізуються не повною мірою.

Така ситуація зумовлена низькою підтримкою різноманіття та наявністю проявів дискримінації в суспільстві, а також недостатнім рівнем визнання і поваги до відмінностей між членами суспільства. Крім того, відсутні наскрізні політики безбар'єрності та недискримінації, через що органи державної та місцевої влади не мають єдиного розуміння необхідності створення безбар'єрних середовищ.

Висновок 2. Низький рівень культури усвідомлення сутності і важливості створення безбар'єрного простору вимагає активізації просвітницької діяльності та подолання дискримінації.

Згідно з дослідженням Київського міжнародного інституту соціології до топ-категорій населення, які зіштовхуються з бар'єрами несприйняття, 58 відсотків респондентів вказали осіб з інвалідністю, 28 відсотків - осіб у віці 55 років і старше, 27,4 відсотка - маломобільних осіб. Така ситуація зумовлена низьким рівнем культури усвідомлення сутності і важливості створення безбар'єрного простору, а також забезпечення рівності в українському суспільстві (як серед суб'єктів прийняття управлінських рішень всіх рівнів, так і окремих громадян). Крім того, спостерігається брак культури спілкування та сприйняття в суспільних групах тих людей, які за певними ознаками (стать, раса, фізичні можливості, вік, досвід тощо) відрізняються від інших.

Висновок 3. На даний час рівень залучення всіх суспільних груп на державному та місцевому рівні до громадянської участі є недостатнім, а отже, необхідно подолати бар'єри реалізації прав і можливостей громадянської участі.

На сьогодні в Україні не всі групи населення мають однаковий доступ до інструментів громадянського впливу. Деякі групи населення часто виключені із партисипативних практик та політичного процесу. Так, частка жінок у Верховній Раді України 9-го скликання становить 20,6 відсотка. Це суттєво більше, ніж у всіх попередніх скликаннях, однак досі в 1,5-2 рази менше, ніж в парламентах ЄС. Частка жінок в обласних радах становить 28 відсотків, а в міських радах двадцятки найбільших міст - 30 відсотків. Наглядові ради державних установ та підприємств мають незначне представництво жінок у своєму складі.

Крім того, рівень залученості молоді до громадянської та політичної активності є достатньо низьким, а в регламентах міст відсутні можливості для інклюзивної участі осіб з маломобільних груп, що також негативно відображається на залученні окремих груп населення до громадянського життя.

Окремо варто зазначити, що доступ до правосуддя для окремих груп населення є нерівномірним, а тому посилює нерівність та призводить до зниження довіри до держави.

Частково перелічені проблеми зумовлені відсутністю комфортного середовища взаємної поваги. Так, зокрема, в політичному та громадському середовищах використовується мова ворожнечі стосовно окремих груп населення, а рівень відповідальності за мову ворожнечі та сексизм серед політиків та державних службовців є доволі низьким.

Висновок 4. Застарілі підходи у сфері охорони здоров'я вимагають переглянути підходи до оцінки втрати функціональності та розвитку реабілітаційних послуг.

На сьогодні оцінка втрати функціональності громадян здійснюється переважно на основі застарілих національних стандартів, а рівень розвитку реабілітаційних та абілітаційних послуг в Україні є дуже низьким. Застарілі підходи до профілактики, лікування та реабілітації не спрямовані на підвищення фізичної активності осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та в окремих випадках дітей та молоді. Крім того, діяльність органів охорони здоров'я часто призводить до переміщення громадян у заклади закритого типу, які обмежують можливості їх соціальної залученості та партиципації.

Ці проблеми зумовлені рядом факторів, серед яких, зокрема, панування в суспільстві та системі охорони здоров'я концепції "лікування" замість концепції профілактики захворювань та культивування здорового способу життя.

Висновок 5. На даний час підходи у сфері соціального захисту є застарілими, а отже, механізми розподілу пільг та гарантій мають бути переглянуті.

Існуючий перелік пільг та категорій осіб, які можуть їх отримувати, а також умови і порядок розподілу не дозволяють ефективно розподіляти наявні ресурси і надавати допомогу дійсно тим, хто цього потребує.

Це зумовлено тим, що отримання соціальних гарантій бюрократизоване та має численні перепони, внаслідок чого деякі громадяни не можуть скористатися належними їм пільгами та гарантіями, а деякі громадяни вирішують взагалі ними не користуватися через проблемний процес їх отримання.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є:

забезпечення усіх груп населення рівними правами та можливостями для соціального залучення та громадянської участі;

усвідомлення усіма громадянами важливості створення безбар'єрного простору та участь в житті суспільства без дискримінації;

забезпечення усіх громадян рівними правами та можливостями політичної участі та доступу до правосуддя;

сфокусованість державної політики на підвищенні рівня здоров'я, забезпеченні фізичної активності населення;

спрямованість філософії соціального захисту та гарантій на створення можливостей та реалізації досягнень (зокрема участі у спортивних змаганнях, паралімпійських та дефлімпійських іграх).

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Для досягнення стратегічної цілі “Забезпечення усіх груп населення рівними правами та можливостями для соціального залучення та громадянської участі” визначено такі завдання:

щодо забезпечення безбар'єрної участі всіх громадян у житті суспільства:

- розроблення та допомога у впровадженні практик та механізмів соціальної та громадської участі, зокрема через формування публічних політик та норм законодавства щодо забезпечення безбар'єрності;

- проведення наскрізного аналізу публічних політик, законодавства та практик органів державної та місцевої влади щодо відповідальності за забезпечення безбар'єрності та інформування громадян про можливості та участі у суспільному житті;

- заохочення та впровадження у політичне, суспільне, культурне життя практик діалогу між різними групами населення та суб'єктами прийняття рішень;

- впровадження найкращих практик і механізмів залучення осіб з інвалідністю, молоді, осіб похилого віку, батьків з дітьми дошкільного віку до культурного життя;

- забезпечення можливостей безбар'єрної участі громадян у культурному житті, доступу до культурних послуг, культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

- формування публічних політик, стратегій розвитку місцевого та національного рівня на засадах інклюзивності та згуртованості;

- забезпечення належних умов для участі маломобільних груп населення в спортивних заходах.

Для досягнення стратегічної цілі “Усвідомлення усіма громадянами важливості створення безбар'єрного простору та участь в житті суспільства без дискримінації” визначено такі завдання:

розвиток у системі освіти наскрізного принципу врахування соціальної залученості, недискримінації та поваги до прав людини, партиципації та згуртованості, у тому числі формальній та неформальній освіті, зокрема громадянській;

проведення широкої просвітницької кампанії щодо популяризації у суспільстві культури створення безбар'єрного простору;

проведення широких інформаційно-просвітницьких кампаній для працівників державних та комунальних установ і організацій, професійних спільнот та громадськості на всіх рівнях щодо політики безбар'єрності та недискримінації;

створення та проведення просвітницьких кампаній для цільових аудиторій Стратегії з метою підвищення їх поінформованості та збільшення активності у реалізації своїх прав та форм суспільного життя;

впровадження кращих практик програм підтримки та підвищення рівня обізнаності батьків дітей з інвалідністю;

забезпечення комплексності та узгодженості законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації з урахуванням міжнародного досвіду та рекомендацій договірних органів ООН;

розроблення та затвердження стандартів (та критеріїв) антидискримінаційної експертизи нормативно-правових актів та навчального контенту;

розроблення індикаторів і системи збору інформації про випадки дискримінації - створення наскрізної бази показників, які б давали змогу отримувати та аналізувати інформацію щодо дискримінації та своєчасного реагування на неї під час планування програм і заходів;

вдосконалення механізму контролю та притягнення до відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації;

забезпечення ефективного функціонування системи запобігання, протидії, документування, розслідування кримінальних правопорушень (злочинів), вчинених з мотивів нетерпимості;

підвищення рівня обізнаності публічних службовців щодо застосування антидискримінаційного законодавства для захисту прав окремих груп населення з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

підвищення рівня обізнаності державних службовців щодо прав осіб з інвалідністю, універсального дизайну і доступності.

Для досягнення стратегічної цілі "Забезпечення усіх громадян рівним правами та можливостями політичної участі та доступу до правосуддя" визначено такі завдання:

забезпечення комплексного гендерного підходу до формування, моніторингу та оцінки державних галузевих політик на державному та місцевому рівні;

створення додаткових позитивних стимулів для політичних партій з метою ширшого залучення жінок до політичних процесів. Усунення прогалини у виборчому законодавстві щодо функціонування гендерних квот в частині заміни у списках кандидатів, що вибули, особами тієї ж статі. Посилення відповідальності суб'єктів виборчого процесу за недотримання чи порушення вимог щодо гендерної квоти;

забезпечення рівних прав жінок і чоловіків на представництво у наглядових радах та органах правління державних унітарних підприємств, господарських товариств та державних банків, керівних посадах в державних закладах вищої освіти та наукових установах шляхом врегулювання даного питання на законодавчому рівні. Встановлення мінімальної кількості представників однієї статі, що обираються на посади членів наглядових рад та колегіальних органів правління компаній та державних банків, керівні посади в державних закладах вищої освіти та наукових установах, на рівні не менше ніж 30 відсотків;

проведення інформаційних кампаній та поширення успішних практик рівної участі, а також створення індивідуальних державних програм підтримки (навчальних програм, стажувань, грантів на навчання);

забезпечення збору та аналізу статистичних даних щодо участі жінок та чоловіків у виборчому процесі та щодо їх представництва на виборних посадах на національному та місцевому рівні;

проведення інформаційних кампаній щодо участі у виборчому процесі окремих груп населення;

створення умов реалізації особистого голосування на загальнодержавних та місцевих виборах;

передбачення включення до напрямів використання коштів державного фінансування політичних партій, кандидати з інвалідністю якої стали депутатами рад різних рівнів, інклюзивної політики для надання підтримки кандидатам з інвалідністю на подолання ними перешкод, пов'язаних з інвалідністю;

розроблення та реалізація програм залучення молоді до громадянського та політичного життя. Проведення інформаційних кампаній для молоді та створення і підтримки розвитку відповідної інфраструктури (бібліотек, суспільних просторів) для громадянської взаємодії молоді;

інституційна підтримка молодіжних громадських об'єднань та громадських об'єднань осіб з інвалідністю на державному та місцевому рівні;

проведення інформаційних кампаній та навчання щодо інструментів участі для молоді та осіб похилого віку для збільшення їх залучення до прийняття громадських рішень на державному та місцевому рівні;

інституційна підтримка організацій громадянського суспільства, що займаються захистом прав та інтересів вразливих груп населення, наданням соціальних послуг;

врегулювання нормативної бази органів місцевого самоврядування щодо інструментів інклюзивної участі;

створення інституту громадських помічників депутатів всіх рівнів від окремих груп населення;

забезпечення рівних можливостей для доступу окремих груп населення до правосуддя, зокрема вразливих груп населення, осіб з інвалідністю, а також організацій, що захищають їх інтереси.

Для досягнення стратегічної цілі “Сфокусованість державної політики на підвищенні рівня здоров'я, забезпеченні фізичної активності населення” визначено такі завдання:

запровадження системи оцінки втрати функціональності на основі принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків;

запровадження комплексних реабілітаційних та абілітаційних послуг, спрямованих на підвищення якості життя, активності, працездатності та залучення в усі форми суспільного життя (переоцінка діючих системи та стандартів реабілітації, імплементація комплексних заходів підходів у співпраці з МОЗ);

інтеграція концепцій та механізмів безбар'єрності в державну систему охорони здоров'я та навчання медичних працівників;

інтеграція державної політики охорони здоров'я в частині здоров'я населення, просвітництва, гуманізації та культивування здорового образу життя із державною політикою безбар'єрності (принцип “здоров'я, а не лікування”);

запровадження державної програми заходів з управління ризиками старіння нації, зокрема в питаннях підтримки активного довголіття, нейрокогнітивних розладів, аспектів самостійного та підтримуваного проживання.

Для досягнення стратегічної цілі “Спрямованість філософії соціального захисту та гарантій на створення можливостей та реалізації досягнень (зокрема участі у спортивних змаганнях, паралімпійських та дефлімпійських іграх)” визначені такі завдання:

проведення моніторингу та аудиту сфери соціальних захисту та гарантій, реформування пільгової системи в частині забезпечення безбар'єрності (наприклад, щорічні дослідження із міжнародними організаціями), а також проведення оцінки економічного та суспільного ефекту від наданих пільг;

формування на рівні кожної громади якісно нової системи забезпечення та захисту прав дітей, що дасть змогу відійти від практики інституційного догляду та виховання дітей до забезпечення безпечного догляду і виховання кожної дитини в сімейному або наближеному до сімейного середовищі;

створення умов для підвищення прозорості і доступності системи соціального захисту, забезпечення об'єктивного (недискримінуючого), ефективного і цільового розподілу гарантій і пільг;

забезпечення функціонування закладів фізичної культури та спорту для всіх верств населення.

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю “Забезпечення усіх груп населення рівними правами та можливостями для соціального залучення та громадянської участі”:

розроблено практики та механізми соціальної та громадської участі, зокрема через формування публічних політик та норм законодавства щодо забезпечення безбар'єрності;

забезпечено осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення рівними правами з усіма іншими громадянами, можливостями для участі у культурному житті, доступом до культурних послуг, культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

актуалізовано соціальні стандарти надання послуг з фізичної культури та спорту населенню.

За стратегічною ціллю “Усвідомлення усіма громадянами важливості створення безбар'єрного простору та участь в житті суспільства без дискримінації”:

зменшено частку осіб, які повідомили про те, що в останні 12 місяців особисто стикнулися з дискримінацією за певною ознакою, серед загальної кількості звернень;

зменшено частку злочинів, вчинених з мотивів нетерпимості, які розслідуються та за якими винні особи притягаються до відповідальності;

проведено широку просвітницьку кампанію щодо популяризації у суспільстві культури створення безбар'єрного простору.

За стратегічною ціллю “Забезпечення усіх громадян рівними правами та можливостями політичної участі та доступу до правосуддя”:

збільшено частку осіб однієї статі у парламенті щонайменше до 40 відсотків;

збільшено частку осіб однієї статі серед депутатів обласних рад та місцевих рад міст обласного значення до 40 відсотків;

збільшено частку осіб однієї статі на державній службі у розрізі категорій посад “А” до 40 відсотків;

збільшено частку осіб однієї статі в наглядових радах державних регуляторів щонайменше до 40 відсотків;

збільшено частку осіб з інвалідністю у законодавчих, виконавчих та представницьких органах влади;

збільшено частку молоді, яка бере участь у виборчому процесі;

проведено інформаційні кампанії щодо участі у виборчому процесі окремих груп населення;

забезпечено рівні можливості для доступу осіб до правосуддя, зокрема вразливих груп населення, осіб з інвалідністю, а також організацій, що захищають їх інтереси.

За стратегічною ціллю “Сфокусованість державної політики на підвищенні рівня здоров'я, забезпеченні фізичної активності населення”:

запроваджено систему оцінки втрати функціональності на основі принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків;

запроваджено комплексні реабілітаційні та абілітаційні послуги, спрямовані на підвищення якості життя, активності, працездатності та залучення у всі форми суспільного життя.

За стратегічною ціллю “Спрямованість філософії соціального захисту та гарантій на створення можливостей та реалізації досягнень (зокрема участі у спортивних змаганнях, паралімпійських та дефлімпійських іграх)”:

проведено аудит сфери соціальних захисту та гарантій;

удосконалено механізм розподілу соціальних гарантій, перелік соціальних гарантій та категорій осіб, які можуть їх отримувати;

імplementовано положення Конвенції про права осіб з інвалідністю в частині посилення соціальних гарантій для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу досягти суспільної та громадянської безбар'єрності в країні завдяки:

забезпеченню безбар'єрної участі всіх громадян у різних сферах життя суспільства;

активізації просвітницької діяльності та подоланню проявів дискримінації;

подоланню бар'єрів реалізації прав і можливостей громадянської участі;

трансформації підходів до оцінки втрати функціональності та розвитку реабілітаційних послуг;

вдосконаленню механізму розподілу пільг та соціальних гарантій.

Напрямок 5. Освітня безбар'єрність

Візія

Створені рівні можливості та вільний доступ до освіти, зокрема освіти протягом життя, а також здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

Висновок 1. Станом на сьогодні громадяни України не використовують всі можливі освітні інструменти для професійного, культурного та суспільного розвитку дітей, молоді та дорослих.

Низький рівень системності та матеріальної забезпеченості андрагогіки, зокрема діяльності університетів третього віку.

Фінансова недоступність післядипломної та неформальної освіти.

Дитячі садочки не готові до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Учні з особливими освітніми потребами навчаються в спеціальних закладах окремо від інших дітей або здобувають освіту за сімейною (домашньою) формою та педагогічним патронажем.

Учні з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, проживають та утримуються у пансіонах закладів освіти.

Недостатній рівень визнання та популяризації неформальної освіти громадського сектору як самостійного освітнього інструменту.

Недостатній рівень інтеграції освіти на підприємствах та в організаціях в освітнє середовище.

Відсутність системного моніторингу кращих освітніх практик та розроблення програм з їх інтеграції в освітню систему України.

Недостатній рівень впровадження дистанційних форм освіти для різних категорій громадян.
Наявний дефіцит місць в дитячих садочках.

Висновок 2. Потреби учасників освітнього процесу з особливими освітніми потребами недостатньо задоволені.

Недостатній рівень підготовки педагогічних працівників та психологічних служб закладів освіти для роботи з особами з особливими освітніми потребами, зокрема щодо володіння засобами альтернативної комунікації.

Недостатня забезпеченість інклюзивно-ресурсних центрів досвідченими фахівцями.

Недостатня забезпеченість асистентами вчителів, зокрема вчителів-предметників з фізики, хімії, математики.

Застарілі методики і підходи до роботи не відповідають сучасним викликам.

Упередженість у ставленні до безбар'єрності, інклюзії та низький рівень поширення культури прийняття серед учасників освітнього процесу.

Організація освітнього процесу не завжди враховує особливості роботи з особами з особливими освітніми потребами.

Потребують удосконалення умови здачі зовнішнього незалежного оцінювання, вступних та екзаменаційних іспитів до закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти із можливістю використання для осіб з особливими освітніми потребами асистивних технологій.

Низький рівень інформаційної доступності навчальних та інформаційних матеріалів.

Недостатнє матеріально-технічне забезпечення закладів освіти необхідними асистивними технологіями для надання якісних та доступних послуг.

Низький рівень навичок користування асистивними технологіями.

Низький рівень фінансової та цифрової грамотності, громадської та сексуальної освіти.

Низький рівень володіння технікою орієнтування на місцевості.

Відсутнє поширення сервісів з конвертування документів, навчальних матеріалів, їх переклад на жестову мову, тифлоопис, запис у зручних для відтворення форматах.

Відсутність обізнаності громади про існуючі послуги.

Серед здобувачів вищої та професійної (професійно-технічної) освіти лише 0,85 відсотка осіб мають інвалідність, що становить близько 7 відсотків загальної частки осіб з інвалідністю в Україні.

Діти з цукровим діабетом, целиакією та харчовими алергіями не можуть відвідувати дитячі садочки, адже їх немає чим годувати. Дієта без глютену, без цукру, без лактози не прописана ні в освітніх таборах, ні у лікарнях, ні у дошкільних освітніх закладах, ні у вищих навчальних закладах.

Висновок 3. Освітнє середовище не сприяє розвитку інклюзії, а навпаки, часто створює бар'єри для учасників освітнього процесу.

Незадовільна інфраструктура більшості закладів освіти та обслуговуючих елементів (центри дозвілля, ігрові майданчики, гуртожитки, бібліотеки, архіви та актові зали).

Низький рівень залученості батьків та опікунів до освітнього процесу та недостатній рівень інтеграції досвіду батьків до організації навчання дітей.

Також поширена недоступність освітніх закладів, а відповідно і заходів та батьківських зборів для батьків, які користуються кріслом колісним, отримали тимчасову травму, мають порушення слуху, зору або мають маленьких дітей і користуються дитячим візком.

Недоступне позанавчальне дозвілля та додаткова освіта.

Присутні дискримінація та булінг у закладах освіти щодо дітей з особливими освітніми потребами.

Відсутня єдина державна система раннього втручання.

Досі не інтегровано Міжнародну класифікацію функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я.

Розроблена, але не затверджена, Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2021-2031 роки.

Низький рівень планування залучення дітей з особливими освітніми потребами на етапі їх реєстрації в громаді.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є:

можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти;
задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу;
створення інклюзивного освітнього середовища.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Для досягнення стратегічної цілі “Можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти” визначено такі завдання:

щодо розвитку освіти дорослих:

- систематизація процесів надання послуг, популяризація центрів надання освітніх послуг та забезпечення умов для фінансування за форматом “гроші ходять за людиною”;

- прийняття та впровадження Закону України “Про освіту дорослих”;

- створення веб-ресурсу з матеріалами університетів третього віку та його популяризація серед осіб похилого віку, які потребують постійного супроводу, у співпраці із громадським сектором;

- створення умов для розвитку національних та міжнародних обмінів, форумів та конференцій для студентів університетів третього віку;

- забезпечення умов для підготовки андрагогів;

щодо розвитку та підтримки інших форм освіти:

- забезпечення закладів дошкільної освіти методичними, діагностичними та матеріально-технічними засобами для створення та функціонування інклюзивного середовища;

- забезпечення підвищення рівня якості надання освітніх послуг в спеціальних закладах загальної середньої освіти або спеціальних класах (групах) закладів освіти із створенням умов для здобуття учнями (вихованцями) з особливими освітніми потребами освіти в освітньому середовищі, наближеному до місця їх проживання;

- популяризація та підтримка впровадження сімейних форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

- забезпечення умов громадського сектору для організації навчання, яке не забезпечується інституційною освітою, шляхом популяризації, проведення конкурсів та форумів;

- розвиток та підтримка кваліфікаційних центрів, що визнають результати здобуття освіти за неформальною освітою, зокрема у надавачів освітніх послуг з громадського сектору;

- розвиток та підтримка інституту професійного наставництва;

- розвиток та підтримка впровадження дуальної освіти шляхом реалізації спільних проектів освітніх закладів та бізнесу;

- організація систематичного та постійного моніторингу кращих освітніх практик з метою подальшої інтеграції в освітню систему, їх популяризація через проведення обміну досвідом, семінарів та інших заходів;

- створення умов для дистанційного навчання у всіх освітніх закладах.

Для досягнення стратегічної цілі “Задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу” визначено такі завдання:

щодо підвищення кваліфікації учасників освітнього процесу:

- проведення навчань та поширення існуючих матеріалів для викладачів, вчителів, вихователів та психологічних служб щодо задоволення особливих освітніх потреб;
- створення та забезпечення освітніх можливостей для освітніх управлінців щодо питань освітньої безбар'єрності та рішень, які управлінці мають прийняти на місцях в межах своїх повноважень;
- розвиток мережі та підтримка інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до існуючих нормативів;
- забезпечення конкурентного рівня оплати праці спеціалістам з інклюзивного навчання;
- створення умов для організації національного та міжнародного обміну досвідом для фахівців освіти всіх рівнів, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, батьківських спільнот та профільних громадських об'єднань;
- проведення конкурсів проектів щодо розроблення просвітницьких культурних продуктів щодо культури прийняття, у тому числі працюючи з розважальним сектором та сферою культури;
- розроблення інформаційних кампаній щодо популяризації ідей безбар'єрності, необхідності її впровадження, постійно діючих тренінгових програм, семінарів для всіх, хто дотичний до цього процесу, від батьків, педагогів, політиків, керівників закладів до самих дітей, учнів, студентів;
- стимулювання організації та проведення просвітницьких лекцій для учнів/студентів про цінність безбар'єрності і соціального залучення всіх в громаді;
- підвищення мотивації до навчання фахівців за професіями “асистент вчителя”, “асистент учня”, зокрема створення умов для навчання батьків дітей з особливими освітніми потребами; щодо створення безбар'єрних умов під час здобуття освіти:
- запровадження постійного моніторингу забезпечення спеціально створених умов для осіб з особливими освітніми потребами під час здачі зовнішнього незалежного оцінювання, вступних та екзаменаційних іспитів в частині дотримання вимог доступності;
- удосконалення механізмів забезпечення засобами із застосуванням асистивних технологій під час здачі вступних та екзаменаційних іспитів всіх учасників освітнього процесу;
- популяризація дистанційної форми здобуття освіти та технології дистанційного навчання з урахуванням усіх освітніх особливостей учасників освітнього процесу;
- забезпечення закладів освіти умовами та інструментами для адаптації всіх інформаційних матеріалів для осіб з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку;
- запровадження механізму субсидування витрат на забезпечення фізичної, інформаційної та цифрової доступності в освітніх середовищах;
- розвиток та популяризація застосування навчальних матеріалів із використанням спеціальної техніки;
- розроблення інтерактивних довідників щодо освітнього ландшафту закладів вищої освіти;
- створення бібліотечного фонду спеціальної літератури, адаптованої для осіб з порушеннями зору, слуху, ментальними порушеннями;
- створення умов для розвитку центрів підтримки учнів та студентів, які забезпечують консультування та методологічну підтримку щодо доступності, відповідності та прийнятності освітніх програм для всіх учасників освітнього процесу; моніторинг та організацію доступності під час вступу та здачі іспитів з використанням всіх необхідних технічних засобів; інформаційну доступність навчальних та організаційних матеріалів; додаткові послуги з інтеграції отримувачів послуг та додаткового навчання з фінансової, цифрової грамотності, сексуальної та громадянської освіти, техніки орієнтування на місцевості; соціальний супровід та психологічну підтримку;
- стимулювання закладів освіти до якісної та доступної комунікації своїх освітніх можливостей;

- розвиток умов та платформ для проведення якісних інформаційних кампаній щодо популяризації освітніх можливостей;

- забезпечення харчової безбар'єрності у всіх закладах освіти шляхом запровадження моніторингу харчових потреб та популяризації здорового харчування.

Для досягнення стратегічної цілі “Створення інклюзивного освітнього середовища” визначено такі завдання:

розроблення критеріїв та запровадження моніторингу доступності та комфорту закладів освіти;

розроблення та затвердження стандарту структурування освітнього середовища для осіб з порушенням інтелектуального розвитку;

забезпечення доступності всієї інфраструктури освітніх середовищ (гуртожитки, центри дозвілля, бібліотеки, архіви, актові зали тощо);

створення умов для забезпечення високого рівня залученості батьків та опікунів до освітнього процесу шляхом пріоритизації відповідних проектів на конкурсах проектів для закладів освіти;

запровадження та поширення практики забезпечення доступності заходів у позанавчальний час для всіх учасників освітнього процесу;

створення відповідних умов і привітної атмосфери для взаємодії учасників освітнього процесу і збільшення залученості батьків та опікунів шляхом проведення спільних заходів, тренінгів, семінарів;

розроблення та впровадження системи моніторингу задоволеності учасників освітнього процесу;

розроблення та включення критеріїв інклюзивності та залучення в сертифікацію провайдерів освітніх послуг;

розроблення та впровадження державної системи раннього втручання;

запровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та інтегрування її в систему освіти як сучасне підґрунтя для планування індивідуальних освітніх траєкторій;

затвердження та імплементація Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2021-2031 роки;

створення системи якісного моніторингу та обміну інформацією в громадах щодо кількості осіб похилого віку, молоді, народжених з інвалідністю для планування забезпечення доступу до освітніх послуг на етапі реєстрації людини в громаді;

оновлення порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти з метою забезпечення якісної організації інклюзивного навчання, забезпечення індивідуалізації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами, зокрема шляхом забезпечення їх додатковими послугами.

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю “Можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти” та за стратегічною ціллю “Задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу”:

збільшено кількість осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах), щороку на 10 відсотків;

частка студентів з особливими освітніми потребами пропорційно відповідає частці цільових груп у суспільстві;

забезпечено функціонування системи центрів підтримки студентів/молодіжних центрів на базі всіх закладів вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти.

За стратегічною ціллю “Створення інклюзивного освітнього середовища” - затверджено та реалізовано Національну стратегію розвитку інклюзивної освіти на 2021-2031 роки.

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу досягти освітньої безбар'єрності в країні завдяки тому, що:

збільшено кількість охоплених осіб похилого віку освітніми програмами університетів третього віку;

збільшено частку дитячих садочків в громадах, що задовольнили особливі потреби і забезпечили привітне та доступне середовище освітнього процесу і приймають дітей з інвалідністю і особливими освітніми потребами;

всі інклюзивно-ресурсні центри в громадах відповідають нормативним вимогам;

інклюзивно-ресурсні центри мають достатньо фахівців для надання освітніх послуг;

надавачі освітніх послуг (вчителі, викладачі, тренери, вихователі, асистенти вчителів, майстри виробничого навчання) володіють навичками і спроможні надавати послуги відповідно до потреб здобувачів;

система раннього втручання впроваджена на рівні громад;

запроваджено в Україні та інтегровано в систему освіти Міжнародну класифікацію функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я.

Напрямок 6. Економічна безбар'єрність

Візія

Всі громадяни незалежно від віку, статі, сімейного стану чи стану здоров'я мають умови та можливості для працевлаштування, отримання фінансових та інших ресурсів для заняття підприємництвом чи самозайнятстю.

Аналіз поточного стану та визначення ключових проблем

Висновок 1. Потенціал підприємництва та самозайнятості не використовується повною мірою для забезпечення економічної свободи цільових груп Стратегії.

Низький рівень розвитку підприємницької культури ведення господарської діяльності серед таких груп населення, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю. Також низький рівень фінансової грамотності та навичок управління, зокрема серед таких категорій.

Комунікація щодо умов пільгового оподаткування та кредитування не є ефективною та потребує детальнішого перегляду для стимулювання підприємницької діяльності серед таких груп населення, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю.

Відсутній консультаційний супровід створення та реєстрації підприємницької діяльності, а також низький рівень базових теоретичних та практичних знань щодо сучасних можливостей роботи та підприємницької діяльності серед вразливих категорій населення.

Існуючі підприємства, власниками та працівниками яких є особи з інвалідністю, ведуть господарську діяльність, яка неналежним чином оптимізована, та часто залежать від державної підтримки, а також часто не мають достатньо ресурсів для ведення конкурентоспроможної маркетингової діяльності та для впровадження інновацій.

Висновок 2. Існує ряд обмежень та бар'єрів, які не дозволяють цільовим групам Стратегії почати активність на ринку праці.

Поширені стереотипи серед працедавців та колективів щодо працевлаштування осіб з вразливих категорій.

Низький рівень професійної орієнтації щодо потрібних навичок для працевлаштування: написання резюме, навичок проходження співбесід, фінансової та цифрової грамотності.

Опіка за дитиною створює бар'єри для участі у ринку праці.

Серед вразливих на ринку праці категорій населення поширені психологічні бар'єри перед вибором/навчанням професії чи роботи.

Догляд за дитиною та особами, що потребують стороннього догляду, створює бар'єри для участі у ринку праці.

Висновок 3. Існує ряд бар'єрів та обмежень як під час пошуку роботи та працевлаштуванні, так і під час зайнятості та кар'єрного зростання.

Недостатня кількість доступних робочих місць для осіб з інвалідністю, батьків дітей до 6 років та молоді, зокрема в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Працедавці не мають достатнього ресурсу для облаштування робочих місць для осіб з інвалідністю, а державна політика підтримки роботодавців на забезпечення розумного пристосування не є заохочувальною.

Висновки медико-соціальних експертних комісій дискримінують певні категорії громадян у доступі до бажаних місць роботи.

Низький рівень поширення практики забезпечення інформаційної доступності оголошень про вакансії та їх недискримінаційного опису. Процес проходження інтерв'ю не розрахований на участь осіб з інвалідністю, осіб похилого віку, батьків дітей до 6 років, молоді.

Низький рівень розвитку соціального супроводу після працевлаштування вразливих категорій та відсутність культури повноцінного ознайомлення з процесами роботи в компаніях.

Поширена дискримінація вразливих груп на ринку праці під час роботи щодо підвищень та умов праці.

Широко поширена гендерна дискримінація щодо оформлення лікарняних з догляду за дитиною та декретних відпусток.

Низький рівень поширення на підприємствах та в організаціях процедур із забезпечення інклюзивності. Відсутня комунікація від держави та громад щодо забезпечення доступності та залучення на етапі реєстрації господарської чи громадської діяльності.

Висновок 4. Необхідні інтервенції щодо забезпечення умов, що сприяють підвищенню рівня зайнятості серед цільових груп Стратегії.

Недостатньо розвинута система підтримки жінок під час вагітності та народження дитини до 1,5 року.

Низький рівень забезпеченості першими робочими місцями.

Норма працевлаштування осіб з інвалідністю не виконує своєї прямої функції та не досягає цілі забезпечення права на працю для осіб з інвалідністю.

Недостатній рівень комунікації наявних інструментів стимулювання працевлаштування.

Нецільове використання зібраних коштів за нестворені робочі місця (витрачається на обладнання, будівництво спортивних баз, засоби реабілітації).

Відсутня державна політика з підтримуваної та захищеної зайнятості осіб з порушенням інтелектуального розвитку та психічними порушеннями.

Недостатній рівень впровадження гнучких форм роботи.

Недостатньо ресурсного забезпечення суб'єктів господарської діяльності на забезпечення зайнятості вразливих на ринку праці груп населення.

Широко розповсюджені негативні стереотипи щодо вразливих категорій та якості роботи з ними і, як наслідок, рівень залучення осіб з інвалідністю до ринку праці є недостатнім.

Стратегічні цілі

Стратегічними цілями є :

забезпечення доступу до підприємницької діяльності та самозайнятості;

забезпечення умов для працевлаштування;

забезпечення доступності процесу працевлаштування та на робочому місці;

підвищення рівня зайнятості вразливих на ринку праці категорій населення.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Для досягнення стратегічної цілі “Забезпечення доступу до підприємницької діяльності та самозайнятості” визначено такі завдання:

підвищення рівня підприємницької культури ведення господарської діяльності, зокрема серед таких груп населення, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю, шляхом проведення інформаційних кампаній, напрацювання навчальних матеріалів та їх поширення у доступних форматах;

підвищення рівня фінансової грамотності та управлінських навичок серед вразливих категорій населення, зокрема шляхом адаптації програм підвищення фінансової грамотності та підприємницької культури для сприйняття інформації особами з інвалідністю з порушеннями зору, слуху та особами з порушенням інтелектуального розвитку;

ефективна комунікація, перегляд та розширення можливостей пільгового оподаткування та кредитування для представників таких груп населення, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю та їх об'єднань;

створення програм супроводу для започаткування власної справи вразливими на ринку праці групами населення, зокрема через мережу державних бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів та центрів зайнятості;

створення платформи для консультацій щодо підприємницької діяльності та професійного розвитку, а також надання послуг на добровільній та безоплатній основі;

розвиток інституту інвестиційного супроводу та менторства для існуючих підприємств, власниками та засновниками яких є цільові групи Стратегії;

врегулювання та розвиток інституту соціального підприємництва, зокрема для ефективної монетизації соціальних послуг (перекладу жестовою мовою, адаптації доступного середовища, орієнтації на місцевості, тифлоперекладу, реабілітації, підготовки собак-поводирів тощо).

Для досягнення стратегічної цілі “Забезпечення умов для працевлаштування” визначено такі завдання:

стимулювання розвитку просвітницьких ініціатив для роботодавців та колективів щодо прийняття на рівних колег будь-якого віку, статі та з будь-якими функціональними можливостями шляхом проведення конкурсів проектів та програм;

забезпечення умов для особи з інвалідністю щодо доведення своєї спроможності у виконанні будь-яких професійних обов'язків згідно з рекомендаціями Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та без дискримінації на місцях роботи;

розвиток ефективної системи консультування, професійної орієнтації безробітних з використанням найкращих практик, створення платформ для поширення та обміну найкращими практиками на національному та міжнародному рівні;

забезпечення ефективного функціонування мережі ясел, дитсадків та інструментів догляду за дітьми, зокрема групи продовженого дня, для забезпечення умов працевлаштування батьків чи опікунів;

проведення інформаційних кампаній щодо популяризації зайнятості та підприємництва серед вразливих на ринку праці категорій для подолання невпевненості та психологічних бар'єрів перед вибором професії чи роботи.

Для досягнення стратегічної цілі “Забезпечення доступності процесу працевлаштування та на робочому місці” визначено такі завдання:

облаштування робочих місць та умов на робочому місці для працівників з інвалідністю, з тимчасовими порушеннями здоров'я та батьків дітей до 6 років, зокрема в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

забезпечення ефективної роботи системи облаштування доступних робочих місць, яка є комфортною для роботодавців та працівників, зокрема шляхом спрощення процедури отримання підтримки підприємствами на створення робочих місць;

забезпечення перегляду та оновлення на постійній основі класифікатора професій, зокрема створення професії фахівця з різноманіття та інклюзивності;

впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я для надання недискримінаційних та стимулюючих до роботи рекомендації згідно з реальними можливостями людини;

забезпечення доступності оголошення про будь-яку вакансію для сприйняття інформації всіма громадянами, включаючи осіб з інвалідністю з порушеннями зору, слуху та осіб з порушенням інтелектуального розвитку;

поширення практик недискримінаційних описів вакансій та вимог щодо фізичного стану, статі та віку;

поширення практик проведення незаангажованих інтерв'ю та вибору спеціалістів без оцінки їх фізичного стану, статі та віку;

поширення впровадження державного стандарту соціальної послуги соціального супроводу разом із кращими практиками орієнтування на робочих місцях;

забезпечення моніторингу гендерних, фізичних та вікових характеристик працівників для запобігання системній дискримінації під час підвищень;

подальше впровадження та популяризація умов для будь-кого з батьків чи опікунів на використання лікарняних з догляду за дитиною чи декретних відпусток та відпусток при народженні дитини;

розроблення типових кодексів інклюзивності та недискримінації, а також інформаційних матеріалів щодо різноманітності працевлаштування, їх поширення під час реєстрації бізнесу та серед діючих підприємств через державного реєстратора;

створення платформ для обміну інформацією між бізнесом, освітньою системою та Державною службою зайнятості для забезпечення ефективного планування вибору кар'єри.

Для досягнення стратегічної цілі "Підвищення рівня зайнятості вразливих на ринку праці категорій населення" визначено такі завдання:

вжиття заходів до фінансового забезпечення оплати праці осіб з інвалідністю протягом певного періоду з метою створення умов для підвищення рівня працездатності, зайнятості та професійних навичок, зокрема шляхом надання дотацій на створення робочих місць (субсидування), стимулюючих (мотиваційних) підходів для роботодавців;

розвиток соціально-інформаційних кампаній щодо популяризації прийняття та недискримінації на робочому місці шляхом проведення конкурсів, програм;

інформаційне забезпечення моніторингу працевлаштування осіб цільових груп шляхом впровадження системи обліку фізичних, вікових та гендерних характеристик робітників;

забезпечення умов, за яких здійснюється ефективно виконання норм працевлаштування та відсутні заяви про дискримінацію протягом одного року в критеріях для лістингу (включення до списку) компаній на вітчизняних фондових біржах;

створення умов для стимулювання розвитку дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу;

забезпечення ефективного та прозорого застосування адміністративно-господарських санкцій за недотримання норми працевлаштування, зокрема через удосконалення діяльності Фонду соціального захисту інвалідів, з метою сприяння реальній зайнятості осіб з інвалідністю із забезпеченням прозорості і відкритості всіх процесів і процедур, із залученням бізнес-асоціацій, представників громадянського суспільства, експертів;

запровадження моніторингу та перегляду ефективності квотування та нормування працевлаштування;

забезпечення доступного інформування учасників ринку праці щодо стимулів з працевлаштування та відповідних нововведень;

створення реєстру підприємств, що надають соціальні послуги, працевлаштовують осіб з інвалідністю або забезпечують їх зайнятість, з якими підприємства можуть укладати договори на надання товарів/послуг;

забезпечення умов для роботодавців щодо гнучкого виконання норми на працевлаштування шляхом замовлення послуг чи товарів у підприємств, власниками та працівниками яких є організації осіб з інвалідністю;

моніторинг виконання норм працевлаштування в державних органах влади та органах місцевого самоврядування;

забезпечення гарантованого права жінки на збереження робочого місця із страхуванням на час вагітності та пологів від держави у розмірі 100 відсотків заробітної плати до настання вагітності;

напрацювання методик та поширення практик підтримки працевлаштування в органах місцевого самоврядування як перше робоче місце молоді.

Цільові індикатори

За стратегічною ціллю “Забезпечення доступу до підприємницької діяльності та самозайнятості”:

запроваджено інститут інвестиційного супроводу для існуючих підприємств, власниками та засновниками яких є особи з інвалідністю та інші суспільні групи;

прийнято закон про соціальне підприємництво до кінця 2022 року.

За стратегічною ціллю “Забезпечення умов для працевлаштування” - впроваджено Міжнародну класифікацію функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров’я у процедури працевлаштування в Україні.

За стратегічною ціллю “Забезпечення доступності процесу працевлаштування та на робочому місці” - 100 відсотків оголошень про вакансії в Україні є гендерно нейтральними, не містять дискримінаційного опису та є інформаційно доступними.

За стратегічною ціллю “Підвищення рівня зайнятості вразливих на ринку праці категорій населення”:

рівень безробіття та частка зайнятого економічно активного населення серед цільових груп відповідає середньому рівню цих показників в Україні;

рівень доходів серед цільових груп є таким самим як середній рівень доходів в Україні.

Очікувані результати за напрямом

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу досягти економічної безбар’єрності в країні завдяки тому, що:

в Україні зросла підприємницька культура ведення господарської діяльності, зокрема серед таких суспільних груп, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю;

існуючі підприємства, власниками яких є особи з інвалідністю, ведуть ефективну та самодостатню господарську діяльність;

працедавці не мають упереджень щодо працевлаштування працівників з таких груп, як молодь, жінки, особи похилого віку, особи з інвалідністю;

збільшилася кількість заяв підприємців на використання допомоги з адаптації робочих місць та соціального супроводу на робочому місці;

збільшено частку працевлаштованих осіб з інвалідністю на державній службі.

Розділ III. Імплементация та моніторинг

Імплементация Стратегії здійснюватиметься такими шляхами:

положення даної Стратегії необхідно брати за основу під час підготовки планів заходів, проектів програмних і стратегічних документів, проектів законів та інших актів законодавства;

заходи щодо реалізації визначених Стратегією ініціатив (шляхів досягнення стратегічних цілей і відповідних завдань) державної політики необхідно включати до планів діяльності Кабінету Міністрів України та відповідних планів міністерств;

чинні стратегічні документи Кабінету Міністрів України, плани діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади необхідно привести у відповідність із Стратегією (в разі розбіжностей) і реалізувати з урахуванням пріоритетності досягнення визначених Стратегією стратегічних цілей.

З метою забезпечення розроблення і впровадження ефективних політик у сфері безбар'єрності та недискримінації за використання єдиної методології будуть запроваджені індикатори та механізми оцінки впровадження Стратегії (на основі проведених соціальних досліджень, моніторингових, аудитів тощо).

Результати моніторингу мають враховуватися під час формування заходів щодо реалізації визначених Стратегією шляхів досягнення стратегічних цілей і відповідних завдань державної політики на плановий період.

Реалізація Стратегії забезпечується спільними діями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організації громадянського суспільства, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки ООН, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій.

Для організації процесу реалізації Стратегії Кабінетом Міністрів України утворюється міжвідомча робоча група з питань реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (далі - міжвідомча робоча група), до складу якої входять представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також за згодою представники інших державних органів, установ та організацій, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, народні депутати України, представники громадських об'єднань, наукових установ та міжнародних організацій в Україні.

Міжвідомча робоча група здійснює аналіз стану справ та причин виникнення проблем за напрямками безбар'єрності Стратегії, проводить оцінку прогресу реалізації Стратегії, готує пропозиції та рекомендації щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення ефективної реалізації Стратегії. У разі потреби міжвідомча робоча група може визначати методологію проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії та перелік додаткових показників, за якими здійснюватиметься така оцінка.

Під час проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії можуть братися до уваги адміністративні дані, статистична інформація, результати соціологічних досліджень, опитувань громадської думки, моніторингу дотримання прав і свобод людини, що здійснюється органами державної влади, органами місцевого самоврядування, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, організаціями громадянського суспільства, міжнародними організаціями.

Міжвідомча робоча група щороку не пізніше 20 березня готує та оприлюднює аналітичний звіт про стан виконання Стратегії за попередній рік, який містить узагальнену оцінку прогресу реалізації Стратегії в цілому та за кожним стратегічним напрямом; інформацію щодо виконання плану дій з реалізації Стратегії за попередній рік; рекомендації щодо вдосконалення механізму реалізації Стратегії, а також пропозиції щодо вжиття органами державної влади, органами місцевого самоврядування, установами та організаціями невідкладних заходів з метою забезпечення ефективної реалізації Стратегії та розв'язання основних проблем у сфері безбар'єрності.

СЛОВНИК ГЕНДЕРНИХ ТЕРМІНІВ

Гендер – є окресленим набором характеристик у культурному аспекті, що визначають соціальну поведінку жінок і чоловіків та стосунки між ними.

Гендерна асиметрія – непропорційна представленість соціальних та культурних ролей обох статей (а також уявлень про них) у різних сферах життя. Джерелом гендерної асиметрії є прихована дискримінація людини та панівні в суспільній свідомості патріархальні встановлені погляди та настанови.

Гендерний баланс – фактичний, а ботакий, що планується, стан справ, при якому зрівнюється соціальне, економічне, політичне становище чоловіків і жінок. Встановлення гендерного балансу спирається на сукупність ключових показників, серед яких найбільше значення мають рівномірний розподіл доходів, представництво на управлінських та політичних посадах, рівень завантаження при веденні домашнього господарства та громадських справ, досягнутий рівень освіти, рівень захворюваності та тривалість життя.

Гендерна демократія – це система волевиявлення у громадянському суспільстві двох статей – жінок та чоловіків як рівних у можливостях і правах, що законодавчо закріплені та реально забезпечені у політико-правових принципах, діях, розбудові суспільних і державних структур з урахуванням гендерних інтересів та потреб.

Гендерний індекс людського розвитку – це встановлені Організацією Об'єднаних Націй показники, що відбивають становище в країні чоловіка й жінки в таких базових напрямках людського розвитку: можливість вести здоровий засіб життя та довго жити; доступність якісної освіти; рівень матеріального добробуту.

Гендерний підхід (гендерний вимір) – ознака політичної культури, властива активній представницькій демократії, яка полягає у врахуванні інтересів обох соціально-статевих груп суспільства.

Гендерна поведінка – дії людини, зумовлені її чи його належністю до певної статі (манери, одяг, зачіска тощо).

Гендерна політика – утвердження партнерства статей у визначенні та втіленні політичних цілей і завдань та методів досягання їх в діяльності політичних структур – держави, політичних партій, громадсько–політичних об'єднань.

Гендерна психологія (психологія статі, психологія статевих відмінностей) – галузь психологічного знання, щовивчає характеристики гендерної ідентичності, які детермінують соціальну поведінку людей залежно від їхньої статі.

Гендерна рівність – церівні права і можливості жінок та чоловіків у суспільстві. Це основа справедливого ставлення до жінок та чоловіків і їх однаковий статус.

Гендерна рівноправність означає, що жінки і чоловіки користуються однаковим статусом, мають однакові умови для реалізації всіх прав людини і можливість робити свій внесок у національний, політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток, а також отримувати користь від результатів.

Гендерні ролі –

1) зразки поведінки жінок та чоловіків, які ґрунтуються на традиційних очікуваннях, пов'язаних з їхньою статтю;

2) сукупність загальноприйнятих, з погляду культури, норм і правил поведінки, які закріплюються за людьми в конкретній ситуації.

На відміну від статевої функції і чоловіків та жінок, які незмінні у часі та просторі, гендерні ролі відрізняються в суспільствах з різною культурою і змінюються з часом.

Гендерні стереотипи – набір загальноприйнятих норм і суджень, які стосуються наявного становища чоловіків і жінок, норм їхньої поведінки, учинків і характеру потреб. Гендерні стереотипи закріплюють на явні гендерні розбіжності і стають перепорою до змін стану справ всфері гендерних відносин.

Гендерні стратегії – визначення суспільно значимих гендерних спрямувань в діяльності соціумів та їхніх організаційних структур, спрямованих на утвердження гендерної демократії в суспільстві з метою розвитку гендерної культури.

Дискримінація – дії або практика систематичного приниження групи або однієї людини.

Дискримінація гендерна – будь-які відмінності, винятки або обмеження за ознакою статі щодо реалізації людиною (незалежно від родинного стану) прав людини і засадничих свобод в політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській та будь-якій іншій сфері.

Дискримінація жінок – у «Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок» одному з найважливіших документів в сфері прав людини, дискримінація жінок визначається таким чином: «Дискримінація щодо жінок означає будь-яку відмінність, виключення або обмеження за ознакою статі, яке спрямоване на послаблення або зводить нанівець визнання, використання або здійснення жінками (незалежно від їхнього родинного стану) прав людини і засадничих свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській або будь-якій іншій галузі».

Дискримінація позитивна – один з засобів для вирівнювання гендерного балансу. На практиці воно означає надання переваг жінкам перед чоловіками в усіх ключових сферах: при прийомі на престижні, високооплачувані посади, у вищі навчальні заклади, висування кандидатур до органів влади тощо. В підставі такої політики лежить ідея, що коли вибір між однаковокваліфікованими чоловіками і жінками робиться «на загальних підставах», то перевага першим (чоловікам) надається практично автоматично, закріплюючи стереотип домінування чоловіків. Якщо ж застосовується принцип позитивної дискримінації, то шанси для жінок будуть справедливіші. Водночас, збільшення кількості жінок на високих посадах, в управлінні та інших ключових сферах допомагає сформувати в суспільстві справедливіші гендерні стереотипи.

Егалітарна державна політика (політика гендерної рівності) – політика, підставою якої є принцип створення рівних умов для самореалізації особистості в усіх соціальних сферах незалежно від її чи його статі.

Емансипація – процеси соціальної мобільності жінок, пов'язані з їхньою соціальною диференціацією як окремої соціальної групи і виходом з приватної сфери у сферу публічну.

Жіночий рух – соціальна, культурна, політична діяльність жінок та жіночих груп/організацій, спрямована на захист інтересів жінок, зміну системи гендерних відносин.

Маскулінність (чоловічість) – система властивостей особистості, які традиційно вважаються чоловічими. Передбачає відповідність власній статевій приналежності, прийняття гендерних стереотипів, дотримання чоловічих норм, вироблення типових для чоловічої статі форм поведінки, способів самореалізації.

Сексизм – зверхнє, зневажливе ставлення представників/представниць однієї статі до іншої. ґрунтується на уявленні про гадану перевагу моральних, інтелектуальних, культурних, фізичних та інших властивостей у однієї статі стосовно іншої.

Сексуальне домагання – принизлива (образлива) поведінка сексуального плану (словесна чи фізична) стосовно особи, щодо якої чи якого існують робочі, бізнесові чи інші відносини підпорядкування та залежності.

Сталий розвиток – це процес розбудови держави на засадах узгодження й гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь. Сталий розвитку загальноє процес виживання та відтворення генофонду нації, активізацію ролі кожної окремої людини в суспільстві, забезпечення її чи його прав і свобод, збереження природного довкілля, формування умов для відновлення біосфери та її локальних екосистем, орієнтацію на зниження рівня антропогенного впливу на природне середовище та гармонізацію розвитку людини в природі.

Ідея сталого розвитку – це ідея рівноправності всіх поколінь і всіх людей кожного покоління, справедливості в просторі і в часі, ефективного використання

потенційних можливостей, збалансованості суспільного розвитку і збереження природи.

Стать – сукупність анатомо-фізіологічних ознак організму, які забезпечують продовження роду і дають змогу розрізнити у більшості організмів жіночі та чоловічі особини.

Фемінізація зайнятості – розширення зайнятості жінок у високооплачуваному секторі економіки; виникнення нових якісних видів зайнятості, які вважаються жіночими, оскільки жінки асоціюються з нижчою оплатою праці, гнучкими й неформальними видами трудової діяльності.

Фемінізм – теоретична основа руху жінок за свої права; громадський рух жінок за визнання рівних прав жінки з чоловіком у всіх сферах політичного, сімейного та громадського життя.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

1. База даних Євростату. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
2. База даних ЄЕК ООН (розділ «Населення і гендер»). URL: <https://w3.unece.org/PXWeb/ru>
3. С. Остапа, Д. Дуцик, Є. Кузьменко, В. Володовська. Висвітлення виборів в Україні: Порадник для журналістів та редакцій / Упоряд. О. Погорелов. К, 2019. 32 с. URL: http://www.cje.org.ua/sites/default/files/poradnik_final_0.pdf
4. Богдана Стельмах, Оксана Ярош. Гендерна чутливість українських медіа. Порадник. Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2018. 67 с. URL: <http://volynpressclub.org.ua/attachments/article/780/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0.pdf> Повага. Сайт кампанії проти сексизму в медіа і політиці. URL: : [https:// povaha.org.ua/](https://povaha.org.ua/)
5. Гендерні ресурси українських мас-медіа: ціна і якість: Практичний посібник для журналістів та працівників ЗМІ. /Н.М.Сидоренко, М.М.Скорик, та ін.; редупоряд. Н.М.Сидоренко. К.: К.І.С., 2004. 76 с. URL: <https://genderindetail.org.ua/library/suspilstvo/standart-rivnosti-posibnik-presovoi-praktiki-zgendernoi-perspektivi-134567.html>
6. Глобальні індикатори Цілей Сталого Розвитку. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>
7. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів /Колектив авторів. Київ, 2014. 206 с. Посібник видано у рамках проекту Координатора проектів ОБСЄ в Україні «Підтримка утвердження гендерної рівності в Україні». URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/3/284966.pdf>
8. Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК ООН). URL: <https://unece.org/gender-equality>
9. Кампанія проти сексизму «Повага». URL: <https://povaha.org.ua/>
10. Кампанія «Почути одне одного» URL: <http://facetoface.50vidsotkiv.org.ua/>
11. Мінімальний набір гендерних показників, погоджений Статистичною комісією ООН. URL: <https://genderstats.un.org/#/home>
12. Національні індикатори Цілей Сталого Розвитку. URL: http://ukrstat.gov.ua/csr_present/ukr/st_rozv/menu.htm
13. Національний жіночий правовий центр (2017 р.). Equal Pay for Black Women (Рівна оплата для чорношкірих жінок). URL: <https://nwlc-ciw49tixgw5lbab.stackpathdns.com/wp-content/uploads/2017/07/Equal-Payfor-Black-Women.pdf>.
14. ООН Жінки (2017 р.). Factsand Figures: Ending Violence Against Women (Факти й цифри: припинення насильства щодо жінок). URL:

<http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-andfigures>.

15. ООН Жінки (2001 р.). Concepts and definitions (Поняття і визначення). Gender Mainstreaming: An Overview (Гендерний мейнстримінг. Загальний огляд) URL: <http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm>.

16. Онлайн курс «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад». URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+GOB101+2018_T3/about

17. Онлайн-курс на Прометеусі «Жінки і чоловіки: гендер для всіх» Тамари Марценюк. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_T2/about.

18. Онлайн-курс із протидії домашньому насильству, створений Координатором проєктів ОБСЄ в Україні та студією онлайн-освіти EdEra. URL: <https://nonviolence.ed-era.com/>

19. Підручник «Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей». URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf

20. Посібник «Що таке дискримінація: інструкція для споживачів» / За ред. Ірина Федорович – К.: Видавництво «Гілея», 2016 рік. URL: : http://labs.journ.univ.kiev.ua/hrj/wp-content/uploads/2018/01/%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%87%D1%96%D0%B2.pdf

21. Права людини та медіа діяльність: Збірник навчальних програм викладачів і викладачок журналістики / За ред. Шендеровського К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. URL: : https://genderindetail.org.ua/netcat_files/70/78/Training.pdf

22. Ресурс гендерного знання «Гендер в деталях». URL: <https://genderindetail.org.ua/>

23. Результати Медійного онлайн-марафону НДІ #Рівність у Політиці 31 березня 2021 року. URL: https://www.youtube.com/watch?v=D2p-xLkE8_4&t=1s

24. Спецпроект «Жіночі обличчя лідерства з Оленою Єною». URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PL1jFZ-uMXed7wrpaWjD6D0l0ZVVDMd-dP>

25. Статистичний відділ ООН. URL: <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/gender/index.cshtml>

26. Соціальний проєкт «Жінки – це 50% успіху України». URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/about/> , <https://50vidsotkiv.org.ua/tag/gendernarivnist/> та навчальні матеріали на сайті: <https://50vidsotkiv.org.ua/publications/navchalni-materiali/>